

**Jegyzet a Magyar Természettudományi Múzeum
Cephimallota Bruand, 1851 anyagai kapcsán**
Notes regarding the *Cephimallota* Bruand, 1851 material of the
Hungarian Natural History Museum
(Lepidoptera: Tineidae)

Bálint Zsolt & Katona Gergely

Abstract: All the *Cephimallota* specimens housed in the national and the world collection are catalogued, namely *C. angusticostella* (Zeller, 1839) (six specimens from Greece, one from Croatia and four in Slovakia), *C. crassiflavella* Bruand, 1851 (11 specimens from various European countries (Austria, Croatia, Germany and Italy) plus ten specimens collected in the Carpathian Basin), *C. longipennis* Erschoff, 1874 (one specimen from Iran) and *C. praetoriella* (Christoph, 1872) (one specimen from Czechia). Although it has been recorded from the Carpathian Basin *C. angusticostella* has no voucher in the national collection from the territory of present day Hungary, but there are four specimens from Slovakia. The other species *C. crassiflavella* is represented by ten specimens originating from five sites (one of them now is in Romania).

Keywords: Lepidoptera, Tineidae, *Cephimallota*, collection of Hungarian Natural History Museum, Budapest.

Authors' address – A szerzők címe: Bálint Zsolt & Katona Gergely

Magyar Természettudományi Múzeum, Állattár | H-1088 Budapest VIII, Baross utca 13., Hungary |
E-mails: balint@nhmus.hu | katona@nhmus.hu

Bevezetés

A Magyar Természettudományi Múzeum (MTM) lepkegyűjteményének Microlepidoptera anyagait Gozmány László (1921–2006) revideálta életének utolsó évtizede alatt. A régi, Uhryk Nándor és Schmidt Antal által gyöngybetűkkel írt cédulákat, a Karsholt- és Razowski-féle katalógus alapján Vasváriné Misi Márta preparátor cserélte ki számítógéppel nyomtatottakra. A Ruhamolyfélék (Tineidae) egyik faja, a *Cephimallota crassiflavella* Bruand, 1851 kurátori cédulája fölött a 28A/3 jelzetű fiókban egy üres hasáb állt jelezve, hogy a nemzeti gyűjteményben nincs ilyen fajként meghatározott példány. A világgyűjtemény palearktikus anyagában (1F/12 jelzetű fiók) viszont három *Cephimallota* faj is elkülönítésre került, nevezetesen: *C. angusticostella* (Zeller, 1839) (hat példány), *C. crassiflavella* Bruand, 1851 (kilenc példány) és *C. longipennis* (Erschoff, 1874) (egy példány). Ezeken túl, az egyelőre elkülönített korpuzsként kezelt, az MTM által 2012-ben megvásárolt Pastorális gyűjteményben (5A/25-50 és 6F1-2 jelzetű fiókok) négy szlovákiai és egy horvátországi *C. angusticostella*, továbbá egy csehországi *C. praetoriella* (Christoph, 1872) példány volt található.

A 2015-ös év elején Gerhard Gaedike visszajuttatta az MTM által 7333 szám alatt regisztrált nála levő kölcsönzési anyagot, ami a dokumentáció szerint 13 pél-

dány „*Cephimallota crassiflavella* (= *angusticostella*)” volt. A kölcsönzés dátuma 2007. augusztus 8., az anyag kiadója Kun András, a molygyűjtemény akkori kurátora. A visszaküldött 11 példány alapján feltételezzük, hogy az összes Kárpát-medencei anyag kikerült kölcsönzésre, továbbá még egy vagy két példány a világ (palearktikus) anyagból. A visszaküldöttek között csak egy példány nem volt Kárpát-medencei.

A beosztáskor figyeltünk fel arra, hogy a „magyar” példányok közül Gaedike és Mally (2011) cikkében számosat felsorol a megvizsgáltak között, de múzeumunkat nem tüntetik fel a vizsgált anyagok forrásaként. Ugyanígy, kurátoraink felé (Gozmány László és Kun András) sem nyilvánítanak köszönetet. A szerzők cikkükben kimutatták, hogy a *C. crassiflavella* név alatt két faj rejtőzik, nevezetesen a *C. crassiflavella* és a *C. angusticostella* (Zeller, 1839). Eredményeiket morfológiai és molekuláris vizsgálatokra alapozták, mindkét fajt kimutatva a Kárpát-medencéből, köztük a mai Magyarország területéről is. Érdekesség, hogy a Gozmány László által már jóval a cikk megjelenése előtt rendezett gyűjteményrész (1F/12 jelzetű fiók) részben tükrözi az említett eredményeket.

Magyar nyelven Buschmann (2012) számol be Gaedike és Mally eredményeiről jelezve, hogy a hazai irodalomban addig *C. simplicella* (Zeller, 1852), *C. simplicella* (Herrich-Schäffer, 1854) vagy *C. angusticostella* néven említett taxonok alatt a fenti két faj valamelyike (vagy esetleg mindkettő) rejtőzik. Hangsúlyozza, hogy a két faj elkülönítése csak ivarszervi vizsgálatok alapján lehetséges, és ezért csak az említett cikk adatait tartja megbízhatónak. Buschmann ennek alapján adja meg a két faj magyarországi észlelési pontjait.

Külső bélyegek alapján Gaedike és Mally (2011: p. 121) a következő diagnózist adta a két fajra: (1) *C. angusticostella* ajaktapogatójának második szegmensének felső felén csak néhány rövid sörte meredezik (szemben a *C. crassiflavella*-val, amelyen a sörtézettség feltehetően nagyobb; de ezt a szerzők nem írják le); (2) *C. angusticostella* elülső szárnyainak felszínét apró világos pontok tarkítják, amelyek a felső és külső szegély mentén sűrűsödnek (szemben a *C. crassiflavella*-val, ami egy színű, és csak a felső szegély világosabb valamivel). Hasonló nem kvalitatív, hanem kvantitatív bélyegeket adnak az ivarszervek esetében is. Véleményünk szerint a két faj elkülönítése még boncolás után is gondot okoz, mivel a bélyegek nincsenek pontosan definiálva. A két faj „biztos” elkülönítése molekuláris módszerekkel történt.

Gaedike és Mally megjegyzi, hogy a két faj areája többek között Magyarországon is szélesen fedi egymást. Ábrázolják európai elterjedésüket, de az előfordulási pontok nem egyeznek az általuk megvizsgált példányok lelőhelye alapján rajzolható térképpel.

Mint a fentiek alapján láttuk, a Gaedike és Mally (2011) valamint a Buschmann cikkek után sem tisztázódott egyértelműen, hogyan lehet a két fajt hagyományos taxonómiai módszerek alkalmazásával elkülöníteni. Nincs pontos adat életmódjukra és tápnövényükre vonatkozóan. Ezt már Gozmány László is jelezte, aki a „*C. simplicella* HS.” nevet használta a Fauna Hungariae sorozatban. Ugyanitt ő, záróje-

les fajként szerepelteti a *C. praetoriella*-t mintegy indikálva valószínű Kárpát-medencei előfordulását (vö. Gozmány és Szócs 1965: 133–134).

Ennek a jegyzetnek a célja dokumentálni, és ezen keresztül közkinccsé tenni a múzeumi *Cephimallota* anyagokat, remélve, hogy ezzel is további kutatásra ösztönözzük a hazai lepkészeket. Felsoroljuk az összes törzsgyűjteményi példányt, pontos adataikkal együtt, és digitális felvételeken ábrázoljuk a fajokat.

A Magyar Természettudományi Múzeum *Cephimallota* anyagai

Az alábbiakban közreadjuk az MTM törzsgyűjteményében levő *Cephimallota* adatokat. A példányokat gyűjtésük időrendje szerint soroljuk fel. A cédulák szövegét idézőjelbe tesszük, a sorokat álló, egyenes vonal („|”) választja el. Ha a cédulák fonákján is találtunk írást, azt két álló, egyenes vonallal („||”) után dokumentáljuk. A kézzel írt szövegeket mindenütt dőlt betűvel jelezzük. A kapcsos zárójel (“[]”) a mi feloldásainkat vagy kiegészítéseinket tartalmazza. A példányok után megjegyezzük, hogy szerepelnek-e a Gaedike és Mally cikk anyaga között vagy sem.

Fontos megjegyeznünk, hogy a példányok nagy részét, akárcsak a régebbi palearktikus anyagot dr. Günther Petersen (Eberswalde) ruhamoly specialista már vizsgálta 1973-ban, aki az összes Kárpát-medencében gyűjtött példányt *C. simplicella*-nak határozta, a balkáni anyagokat pedig az általa leírt *C. libanotica*-nak. Ezeket a neveket szinonimizálták.

Azt is megjegyezzük, hogy a visszakérült példányok egyikét sem boncolták fel, így nem zárható ki, hogy a *C. crassiflavela* anyag között *C. angusticostella* is rejtőzik, bár a példányok fejét és szárnyait vizsgálva ez nem tűnik valószínűnek. A Pastorális gyűjtemény *C. angusticostella* név alatt található példányai is revízióra szorulnak, azok nagy részét sem vizsgálták még meg Gaedike és Mally eredményeinek ismeretében.

Nemzeti gyűjtemény

Cephimallota angusticostella (Zeller, 1839) (összesen: 4 példány) (1–2. ábra)

1. nőstény (coll. Pastorális), SZLOVÁKIA: (1) „SLOVAKIA | CHOTIN (SPR) | 16. 6. 1989 (8175) | lgt. PASTORÁLIS | CEPHIMALLOTA | ANGUSTICOSTELLA”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt (2. ábra).

2. nőstény, genitália preparálva (coll. Pastorális), SZLOVÁKIA: (1) „SLOVAKIA | KOMARNO | 14. 7. 1992 (8274) | lgt. PASTORÁLIS | CEPHIMALLOTA | ANGUSTICOSTELLA || *G.p. 1634 ♀*”; (2) „*Cephimallota | angusticostella | det. Z. Tokár, 1993*”; Gaedike és Mally jelzi a példányt.

3. hím (coll. Pastorális), SZLOVÁKIA: (1) „SLOVAKIA | VINNÉ | 8. VI. 1996 (7197) | lgt. Ing. Z. Tokár | CEPHIMALLOTA | ANGUSTICOSTELLA”; Gaedike és Mally nem említi a példányt; az általuk említett „Vinianská stráň” lelőhely, ahol ugyancsak Z. Tokár gyűjtött példányt, ennek a példánynak a lelőhelyével azonos (1. ábra).

4. nőstény (coll. Pastorális), SZLOVÁKIA: (1) „SLOVAKIA | SLOVENSKY KRAS | SLAVEC-VIDOVÁ | 6. 8. 2001 (7488) | lgt. PASTORÁLIS | CEPHIMALLOTA | ANGUSTICOSTELLA”; Gaedike és Mally a példányt nem említi.

Cephimallota crassiflavella Bruand, 1851 (összesen: 10 példány) (3–4. ábra)

1. nőstény, MAGYARORSZÁG: (1) „Budafok | Schmidt | [1]911. VIII. 7.”; (2) „*Cephimallota* | *simplicella* HS. | Dr. G. Petersen det. 1973”; (3) „*Cephimallota* | *crassiflavella* Br. | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally felsorolja, de gyűjtő nélkül.

2. hím, zászlón, ROMÁNIA: (1) „Hungaria | Hadad, Kleisl | [1]914. VII. 3.”; (2) „2 | 57”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *simplicella* HS. | Dr. G. Petersen det. 19”; (4) „*Cephimallota* | *crassiflavella* Br. ♂ | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally Magyarországról (!) jelzi a példányt.

3. nőstény, zászlón, ROMÁNIA: (1) „Hungaria | Hadad, Kleisl | [1]914. VII. 3.”; (2) „2 | 63”; (3) „*Cephimallota* ♀ | *simplicella* HS. | Dr. G. Petersen det. 1973”; (4) „*Cephimallota* | *crassiflavella* Br. ♀ | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally Magyarországról (!) jelzi a példányt. (4. ábra)

4. nőstény, zászlón, ROMÁNIA: (1) „Hungaria | Hadad, Kleisl | [1]914. VII. 3.”; (2) „2 | 56”; (3) „*Cephimallota* ♀ | *simplicella* HS. | Dr. G. Petersen det. 1973”; (4) „*Cephimallota* | *crassiflavella* Br. ♀ | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally Magyarországról (!) jelzi a példányt.

5. hím, MAGYARORSZÁG: (1) „Mecsek hg. | Vasas II.”; (2) „[F]énycsapda | 1966. VII. 4.”; (3) „*Cephimallota* | *simplicella*” [Balogh Imre kézírása]; (4) „coll. I. Balogh | Hung. Nat. Hist. Museum, Budapest”; (5) „*Cephimallota* | *crassiflavella* Br. ♂ | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

6. hím, MAGYARORSZÁG: (1) „Nagykanizsa | 1961. VI. 29. | Károlyi Á.”; (2) „L. 21^b”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *simplicella* HS. | Dr. G. Petersen det. 1973”; (4) „*Cephimallota* | *crassiflavella* Br. | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally jelzi a példányt. (3. ábra)

7. hím, MAGYARORSZÁG: (1) „Nagykanizsa | 1968. VI. 23. | Károlyi Á.”; (2) „*Cephimallota* ♂ | *simplicella* HS. | Dr. G. Petersen det. 1973”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *crassiflavella* Br. | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally jelzi a példányt.

8. hím, MAGYARORSZÁG: (1) „Nagykanizsa | 1968. VI. 27. | Károlyi Á.”; (2) „*Cephimallota* ♂ | *simplicella* HS. | Dr. G. Petersen det. 1973”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *crassiflavella* Br. | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally jelzi a példányt.

9. hím, MAGYARORSZÁG: (1) „Budapest | K.[áposztás]megyer | 1977. VI. 30. | leg. Gozmány” (2) „*Cephimallota* ♂ | *crassiflavella* Br. | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

10. hím, MAGYARORSZÁG: (1) „Budapest | K.[áposztás]megyer | 1977.

VI. 30. | leg. Gozmány” (2) „Cephimallota | crassiflavella Br. | det. R. Gaedike 2014”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

Világgyűjtemény

Cephimallota angusticostella (Zeller, 1839) (összesen: 7 példány)

1. hím, GÖRÖGORSZÁG: (1) „HELLAS mer. | Lakonia | Monemvasia”; (2) „9. V. 1979; MV | leg. Gozmány | & Christensen”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *libanotica* Pet. | dr. G. Petersen det. 1980”; Gaedike és Mally más múzeumok anyagából jelez ugyanebből a gyűjtésből származó példányt.

2. hím, GÖRÖGORSZÁG: (1) „HELLAS mer. | Lakonia | waterfall b. | Nomia-Lyra”; (2) „17. V. 1979; MV | leg. Gozmány | & Christensen”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *libanotica* Pet. | dr. G. Petersen det. 1980”; Gaedike és Mally más múzeumok anyagaiból jelez ugyanebből a gyűjtésből származó példányt.

3. hím, GÖRÖGORSZÁG: (1) „HELLAS mer. | Lakonia | Taygetos | 1000-1200 m.”; (2) „12. VI. 1979; MV | leg. Gozmány | & Christensen”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *libanotica* Pet. | dr. G. Petersen det. 1980”; Gaedike és Mally más múzeumok anyagaiból jelez ugyanebből a gyűjtésből származó példányt.

4. hím, GÖRÖGORSZÁG: (1) „HELLAS mer. | Lakonia | Taygetos | 1000-1200 m.”; (2) „12. VI. 1979; MV | leg. Gozmány | & Christensen”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *libanotica* Pet. | dr. G. Petersen det. 1980”; Gaedike és Mally más múzeumok anyagaiból jelez ugyanebből a gyűjtésből származó példányt.

5. hím, GÖRÖGORSZÁG: (1) „HELLAS mer. | Lakonia | Monemvasia”; (2) „14. VI. 1979; MV | leg. Gozmány | & Christensen”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *libanotica* Pet. | dr. G. Petersen det. 1980”; Gaedike és Mally más múzeumok anyagából jelez ugyanebből a gyűjtésből származó példányt.

6. hím, GÖRÖGORSZÁG: (1) „GRICHENLAND | 40°48'N 23°51'E | Strymon-delta 2 m | 1 km Nea Kordilia | 26. VIII. 1983 LF | leg. Herm. Hacker”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

7. hím, genitália preparálva (coll. Pastorális), HORVÁTORSZÁG: (1) „CROATIA | AZIC LOKVA | 18. VI. 2000 200m | lgt. PASTORÁLIS | CEPHIMALLOTA | ANGUSTICOSTEL-LA”; (2) „Gen pr. Z. Tokár | ♂ No 6392”; (3) „*Cephimallota* | *angusticostella* | det. Z. Tokár, 2000”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

Cephimallota crassiflavella Bruand, 1851 (összesen: 11 példány)

1. hím, feszítetlen, HORVÁTORSZÁG: (1) „Buccari | Pável”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

2. hím, NÉMETORSZÁG: (1) „9/7. 1889 | Grünstadt”; (2) „*simpllicella* | Coll. Eppelsheim”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt, de más múzeumban korábbi évekből, ugyaninnen, ugyanettől a gyűjtőtől vizsgált anyagokat.

3. hím, NÉMETORSZÁG: (1) „28/7. 1890 | *Grünst. I.*”; (2) „*simpllicella* | Coll. Eppelsheim”; (3) „413”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt, de más múzeumban korábbi évekből, ugyaninnen, ugyanettől a gyűjtőtől vizsgált anyagokat.

4. hím, NÉMETORSZÁG: (1) „20/7. 1894 | *Grünst. I.*”; (2) „*simpllicella* | Coll. Eppelsheim”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt, de más múzeumban korábbi évekből, ugyaninnen, ugyanettől a gyűjtőtől vizsgált anyagokat.

5. hím, törött, NÉMETORSZÁG: (1) „21/7. 1898 | Hoherfels”; (2) „*simpllicella* | Coll. Eppelsheim”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

6. nőstény, zászlón, AUSZTRIA: (1) „Wien | Krone”; (2) „[?] 10/VII | *Tivol?*”; (3) „*simpllicella* | HS. | Coll; Krone”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

7. hím, zászlón, AUSZTRIA: (1) „Wien | Krone”; (2) „[?] 10/VII | *Tivol?*”; (3) „*simpllicella* | HS. | Coll; Krone”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

8. nőstény, zászlón, AUSZTRIA: (1) „Tyrolis | Ortler”; (2) „5. 14. VII | *Ortler*”; (3) „*simpllicella* | HS. | Coll; Krone”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

9. hím, AUSZTRIA: (1) „carniolia | Wippach | 17. 6. [19]09” (2) „*simpllicella* | HS. | Coll; Krone”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

10. hím, zászlón, NÉMETORSZÁG: (1) „8. 6. [19]38. | Germany | Freiburg – I. Br. | Kaiserstuhl | Badberg-380m | leg. DOLD.” (2) Gen. präp. Gaedike | NR: 5761”; (3) „*Cephimallota* | *crassiflavela* ♂ | Br. | det. R. Gaedike 2007”; Gaedike és Mally nem jelzi a példányt.

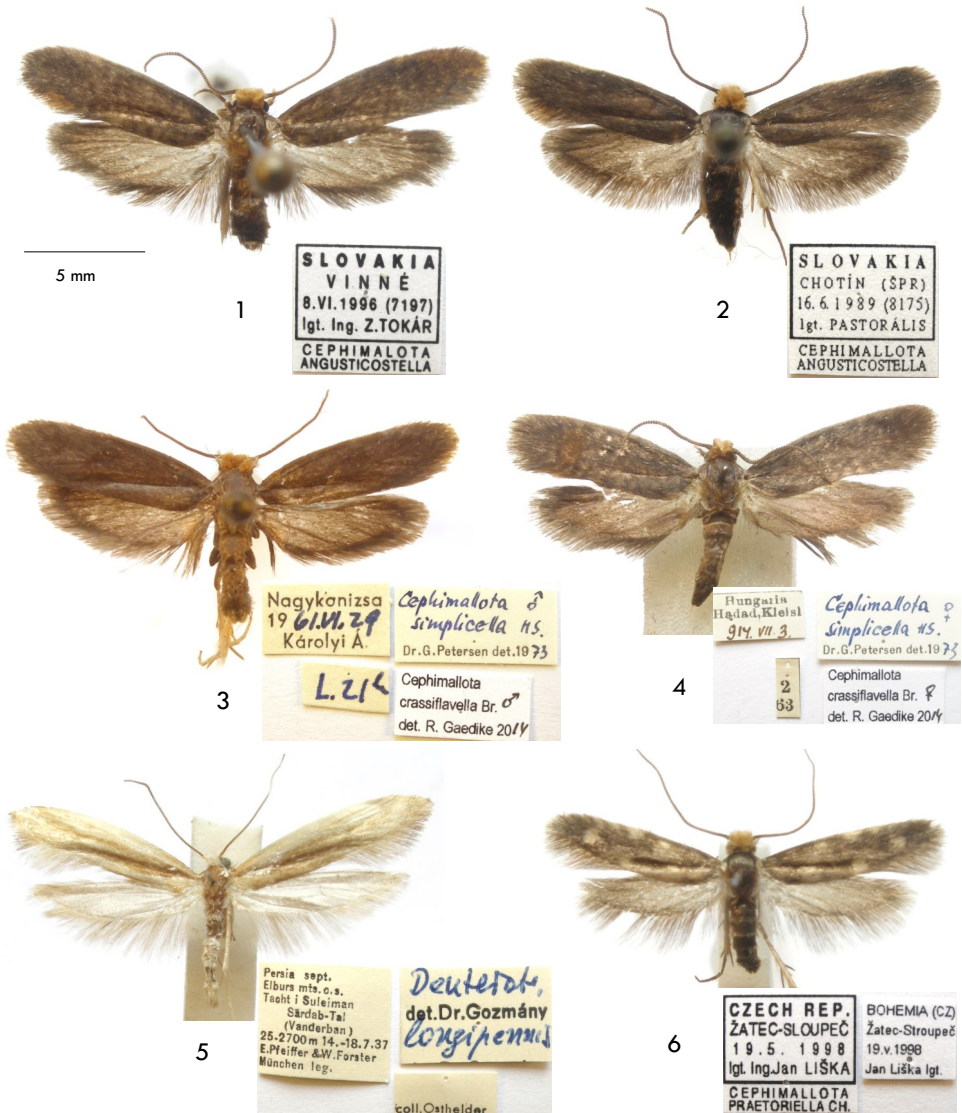
11. hím, OLASZORSZÁG (Szardínia): (1) „SARDINIA c. | Mts. Gennargentu | Belvi, 700 m”; (2) 20. VII. 1975 | leg. Gozmány”; (3) „*Cephimallota* ♂ | *simpllicella* HS. | det. R. Gaedike 1979”; Gaedike és Mally más múzeum anyagából jelez ugyanebből a gyűjtésből származó példányt.

Cephimallota longipennis (Erschoff, 1874) (összesen: 1 példány) (5. ábra)

hím, zászlón, IRÁN: (1) „Persia sept. | Elburs Mts. c. s. | Tacht I. Suleiman | Sárdab-Tál | (Vanderban) | 25. 2700 m 14.–18.7. [19]37 | E. Pfeiffer & W. Forster | München leg.”; (2) „coll. Osthelder”; (3) „*Deuderot*. | det. Dr. Gozmány | *longipennis*”; számos jelleg alapján (csáp, fejforma, szárnyalak, stb.) a generikus besorolás kétséges.

Cephimallota praetoriella (Christoph, 1872) (összesen: 1 példány) (6. ábra)

hím, zászlón (coll. Pastoralis), CSEHORSZÁG: (1) „CZECH REP. | ZATEC-SLOUPEC [sic!] | 19. 5. 1998 | lgt. Ing. Jan LISKA | CEPHIMALLOTA | PRAETORIELLA CH.”; (2) „BOHEMIA (CZ) | Zatec-Stroupec | 19. v. 1998 | Jan Liska lgt.”.

1. ábra. *Cephimallota angusticostella* (Zeller, 1839), hím, Vinna (Szlovákia): a) felülnézet, b) cédula.
 Fig. 1. *Cephimallota angusticostella* (Zeller, 1839), male, Vinné (Slovakia): a) recto, b) label.
2. ábra. *Cephimallota angusticostella* (Zeller, 1839), nőstény, Hetény (Szlovákia): a) felülnézet, b) cédula.
 Fig. 2. *Cephimallota angusticostella* (Zeller, 1839), female, Chotin (Slovakia): a) recto, b) label.
3. ábra. *Cephimallota crassiflavella* Bruard, 1851, hím, Nagykanizsa (Magyarország): a) felülnézet, b) cédulák.
 Fig. 3. *Cephimallota crassiflavella* Bruard, 1851, male, Nagykanizsa (Hungary): a) recto, b) labels.
4. ábra. *Cephimallota crassiflavella* Bruard, 1851, nőstény, Hadad (Románia): a) felülnézet, b) cédulák.
 Fig. 4. *Cephimallota crassiflavella* Bruard, 1851, female, Hadad (Romania): a) recto, b) labels.
5. ábra. *Cephimallota longipennis* (Erschoff, 1874), hím, Irán: a) felülnézet, b) cédulák.
 Fig. 5. *Cephimallota longipennis* (Erschoff, 1874), male, Iran: a) recto, b) labels.
6. ábra. *Cephimallota praetoriella* (Christoph, 1872), hím, Csehország: a) felülnézet, b) cédulák.
 Fig. 6. *Cephimallota praetoriella* (Christoph, 1872), male, Czech Republic: a) recto, b) labels.

Összefoglalás

Katalogizáltuk az MTM gyűjteményeiben található Ruhamolyfélék (Tineidae) családját képviselő *Cephimallota* génusz példányait. A világgyűjteményben négy faj képviselői találhatóak, nevezetesen *C. angusticostella* (Zeller, 1839) (hat példány Görögországból, egy Horvátországból), *C. crassiflavella* Bruand, 1851 (11 példány Ausztriából, Horvátországból és Németországból), *C. longipennis* Erschoff, 1874 (egy példány Iránból) és *C. praetoriella* (Christoph, 1872) (egy példány Csehországból). Bár az *C. angusticostella* fajt hazánkból jelzi Gaedike és Mally (2011), „magyar” bizonyítópéldány egyelőre nincs elhelyezve a nemzeti gyűjteményben, csupán négy példány a jelenlegi Szlovákia területéről: Hetény (Chotín), Komárom (Komarno), Szalóc-Vígtelek (Slavec-Vidová) és Vinna (Vinné). A másik rokonfaj *C. crassiflavella* tíz bizonyító példánya öt Kárpát-medencei helyről származik: Budafok (Budapest); Káposztásmegyer (Budapest), Nagykanizsa (Zala megye), Pécs: Vasas II. („bánya”) (Baranya megye) és Hadad (Hodod, Szatmár megye, Románia). Ez utóbbi adatot, mint szatmárit, jelezheti a romániai irodalom (Rákosy et al. 2003).

Zárszó

Zárószóként térünk ki a fajok magyar elnevezésre. Gozmány a *Cephimallota simplicella*-t nevezte „rozsdás hulladékmoly”-nak (Gozmány 1968). Később molyászaink ezt a nevet alkalmazzák a *C. angusticostella*-ra (Szabóky et al. 2002). Ha a két taxon valóban két létező faj, akkor javasoljuk, hogy a Gozmány-féle név jelölje a *C. crassiflavella*-t, míg a *C. angusticostella* neve legyen tarka hulladékmoly, mivel ez utóbbi faj imágói elülső szárnyainak felszínét sokszor valóban világos foltocskák tarkítják.

Hivatkozások – References

- Buschmann F. 2012: Két új Tineidae faj Magyarországról. Two new Tineidae species from Hungary (Lepidoptera: Tineidae). – *Microlepidoptera.hu* 5: 9–12.
- Gaedike R. & Mally R. 2011: On the taxonomic status of *Cephimallota angusticostella* (Zeller) and *C. crassiflavella* Bruand (Tineidae). – *Nota lepidopterologica* 34: 115–130.
- Gozmány L. 1968: Hazai molylepkéink magyar nevei. – *Rovartani Közlemények* 21: 225–296.
- Gozmány L. és Szócs J. 1965: Molylepkék I. *Microlepidoptera* I. – *Fauna Hungariae* XVI, 2, 214 p.
- Rákosy L., Goia M. & Kovács Z. 2003: Catalogul Lepidopterelor României. Verzeichniss der Schmetterlinge Rumäniens. – *Societatea Lepidopterologica Romania, Cluj-Napoca*, 446 p.
- Szabóky Cs., Kun A. & Buschmann F. 2002: Checklist of the Fauna of Hungary. Volume 2. *Microlepidoptera*. – *Hungarian Natural History Museum, Budapest*, 184 p.

Tíz új molylepkefaj Magyarországon

Ten new micro-moth species in Hungary

(Lepidoptera, Microlepidoptera: Eriocraniidae, Elachistidae, Depressariidae, Coleophoridae, Gelechiidae, Tortricidae)

Buschmann Ferenc & Pastoralis Gábor

Abstract: The authors present their work to the Hungarian-Microlepidoptera fauna in relation to the ten new species are described. Seven of these Ferenc Buschmann [*Heringocrania unimaculella* (Zetterstedt, 1839), *Agonopterix bipunctosa* (Curtis, 1850), *Monochroa rectifasciella* (Fuchs, 1902), *Monochroa moyses* Uffen, 1991, *Bactra suedana* Bengtsson, 1989, *Pelochrista griseolana* (Zeller, 1847), *Pelochrista obscura* Kuznetzov, 1978], one in the National Museum's collection [*Coleophora ucrainae* Baldizzone & Patzak, 1991] found. Description of two species [*Agonopterix medelichensis* Buchner, 2015 (Buchner 2015), *Elachista grandella* Traugott-Olsen, 1992 (Kaila 2015)] by recent publications of foreigners are taking over.

Keywords: Lepidoptera, Microlepidoptera, *Heringocrania unimaculella*, *Agonopterix bipunctosa*, *Agonopterix medelichensis*, *Elachista grandella*, *Coleophora ucrainae*, *Monochroa rectifasciella*, *Monochroa moyses*, *Bactra suedana*, *Pelochrista griseolana*, *Pelochrista obscura*, new records, Hungary.

Autor's addresses:

Buschmann Ferenc | H-5100 Jászberény, Lehel vezér tér 18. | E-mail: busman.ferenc@gmail.com
Pastoralis Gábor | Košická 22/39, 945 01 Komárno, Slovakia | E-mail: pastoralisg@gmail.com

Bevezetés – Introduction

Az idei, 2015. év május 7 és 8-án Pastoralis Gábor révkomáromi lepidopterológus vezetésével és tolmácsi segítségével cseh és szlovák kollégák – Jan Liška, Gustav Elsner, Zdenko Tokár, Ivan Richter – tettek látogatást Jászberényben. Mivel az időjárás terepi munkára alkalmatlanná vált, mindkét nap gyűjteményszemlével telt el. A helyszínen és a későbbi ivarszervi vizsgálatok során Buschmann Ferenc magángyűjteményében és az ún. „in det.” anyagában a magyar faunára hét új faj [*Heringocrania unimaculella* (Zetterstedt, 1839), *Agonopterix bipunctosa* (Curtis, 1850), *Monochroa rectifasciella* (Fuchs, 1902), *Monochroa moyses* Uffen, 1991, *Bactra suedana* Bengtsson, 1989, *Pelochrista griseolana* (Zeller, 1847), *Pelochrista obscura* Kuznetzov, 1978] bizonyító példányaira derült fény. Az alábbiakban ezeket ismertetjük. E munkánkban közöljük továbbá a Magyar Természettudományi Múzeum Coleophoridae gyűjteményi részének magyarországi anyaga rendezése folyamán előkerült, tévesen *Coleophora punctulatella* Zeller, 1849 néven behelyezett, de valójában *Coleophora ucrainae* Baldizzone & Patzak, 1991 példányt, és a külföldi publikációkban nem rég megjelent, a magyar fauna vonatkozásában ugyancsak új *Agonopterix medelichensis* Buchner, 2015 (Buchner 2015) és *Elachista grandella* Traugott-Olsen, 1992 (Kaila 2015) fajok adatait és jellemzését is.

Rövidítések – Abbreviations: MTM – Magyar Természettudományi Múzeum; KNP – Kiskunsági Nemzeti Park.

Eriocraniidae – Ósmolyfélék

Heringocrania unimaculella (Zetterstedt, 1839) (1. ábra – fig. 1.)

Adela unimaculella Zetterstedt, 1839 – Insecta Lapponica. Sectio Quarta. – Sp. [869/870]-1039/1140. Lipsiae (Leopold Voss). Magyar neve – Hungarian name: egyfoltos ósmoly.

Új adat – New data: Hungary, Mátra hegység, „Galya”, rudolfanyai útelágazás, 2009.IV.10., 1♀, leg. & coll. Buschmann, det. J. Liška.

Diagnózis – Diagnosis: Szárnyainak fesztávolsága 10–12 mm. Alapszíne bíborfényvel futtatott tompa aransárga, a külső szöglet előtt a belső szegélyről világos, viszonylag nagy, gyakran a sejt közepéig érő hosszúkás folt nyúlik a sejt alá. Egyéb mintázati eleme nincs; a szárnyakat a rokon *Eriocrania* fajoktól eltérően nem tarkítják acélkék pikkelyek vagy aransárga hálózatos mintázat. Feje a családra jellemzően bozontos szőrű, a hímeké barnásszürke, a nőstényeké sárgás. Csápjaik rövidek, nem érnek túl az elülső szárny felénél, a nőstényeké még rövidebb. A hátulsó szárnyak világosszürkék, a sejten túl ibolyás árnyalattal.

Biológia – Biology: Egyetlen nemzedéke – mint a család többi faja – március végétől április végéig repül, de hidegebb tavasz esetén még május elején is előfordul. A hernyó lapos, áttetszően világos. Oligofág, a *Betula pendula* és *B. pubescens* leveleiben aknázik. Hernyóként telet az avarban, tavasszal bábozódik. Az imágók az esti és a kora hajnali szürkületben repülnek, ilyenkor a mesterséges fényt is felkeresik.

Élőhely – Habitat: A hegyi nyíreszek jellemző tavaszi faja.

Elterjedés – Distribution: Európa északi és nyugati részén elterjedt faj, a szomszédos országok közül Ausztria, Szlovákia és Románia területéről ismert. Magyarországról még nem volt kimutatva, de ez valószínűleg csak a tavaszi aspektusok gyűjtési hiányainak tudható be (a Molylepkék I. – Microlepidoptera I. faunafüzet (Gozmány & Szócs 1965) 9. oldalán a zárójel felbontandó).

Depressariidae – Laposmolyfélék

A laposmolyfélék rendszertani helyzete az utóbbi években többször is változott. A legutóbbi magyar faunajegyzékben (Pastorális 2012) az Elachistidae család (fűaknázó-molyfélék) egyik alcsaládjaként szerepelt, az újabb kutatások és nemzetközi egyeztetések nyomán ismét önálló család rangjára emelkedett.

Agonopterix bipunctosa (Curtis, 1850) (2–4. ábra – Figs. 2–4.)

Depressaria bipunctosa Curtis, 1850 – The Annals and Magazine of Natural History, Including Zoology, Botany, and Geology. Second Series 5: 110–121. London (R. and J. E. Taylor).

Synonyma: *Depressaria perparrollella* Morris, 1870.

Magyar neve – Hungarian name: sötétekes laposmoly.

Új adat – New data: Hungary, Farnos, Rekettyés-ér, 2003.VIII.5., VIII.20.; Tápióság, Nagy-rét, 2012.VI.18., VI.20., VIII.5., VIII.22.; Nagykáta Cseh-domb, 2014.VIII.19.; Gyöngyös, Sár-hegy, 2007.VII.19., leg. & coll. Buschmann F., det. J. Liška – továbbá az említett gyűjtőhelyekről még számos példány.

Diagnózis – Diagnosis: Szárnyainak fesztávolsága 19–22 mm. Elülső szárnyainak alapszíne fakó szalmasárga, elszórt fekete pikkelyekkel tarkított. Az erzet az alapszínnél sötétebb, világosbarna, rajtuk több-kevesebb fekete pikkelyek sorakoznak – különösen a sejten kívüli külső szegélytérben, ami által a szárny sugaras összhatású. A fekete, ferde pontpárból rendszerint csak a felső van meg, a sejtvégi pont szembetűnően erős, pupillája nincs. Esetenként a sejt közepén is fellép még egy kisebb fekete pont. A belső szögletben a ránc kezdeténél szintén egy viszonylag nagy, erős fekete pont van, amelyet olykor a ráncban a sejten túlerő árnyék kísér, de sohasem olyan szembeszökő sötét elemként, mint a rokon *pallorella* fajnál. A felső szegély élén rövid, téglalap alakú vállfolt ül, a nem fajainak többségére jellemző eldőlt L-betűre hasonlító szárnytövi minta viszont hiányzik. A külső szegélyen az erek között egyenletes (nem kihegyesedő!) ívet alkotó erős fekete pontok sorakoznak. A rojt az alapszínnel megegyező, választóvonal nem észlelhető. Hátsó szárnyának színe az áttetsző világossárga és világosszürke között változik, rajta a világosbarna erzet jól kivehető. A külső szegélyen az erek között sötétszürke vonalkák fekszenek. A rojt a szárny színével megegyező, közepén egy elmosódott, halvány választóvonallal. Feje, tora és vállfedői az elülső szárny alapszínével egyező színűek. A csápok rövidebbek, mint az elülső szárny, a csápostor barna, első lábpárja sötétbarna. Ajaktapogatója teljesen egyszínű sárga, a második íz alsó fele kívül kissé szürkés.

Hasonló fajok – Similar species: Az *Agonopterix bipunctosa* rendkívül hasonlít az *A. pallorella* (Zeller, 1839) – különösen annak *subpallorella* (Staudinger, 1871) néven említett változatához –, valamint az *A. kaekeritziana* (Linnaeus, 1767) fajhoz. A különbségek a következők: a *pallorella* alapszíne tompán szürkébb, a ráncban élénk, szembetűnő szürke csíkot visel (ez az *abb. subpallorella*-n alig látható!), az ajaktapogatóján pedig viszonylag nagy, előremeredő pikkelypamacs van, továbbá a külső pontsora a csúcsonál nem kerek, hanem kihegyesedő ívet ír le; a *kaekeritziana* fajt viszont annak sejtvégi pontja alatt látható nagy barna folt határolja el. Hasonlít még a *Nothris verbascella* (Denis & Schiffermüller, 1775) sarlósajkú molylepke fajhoz is, de annak elülső szárnyain a fekete pontok nagysága és elhelyezkedése más, továbbá ajaktapogatójának sajátos szerkezete, valamint a hátulsó szárnyának jellegzetesen kicsúcsosodó „gelechida-alakja” rögtön elkülöníti.

Biológia – Biology: Az *A. bipunctosa* egyetlen nemzedéke június–augusztus hónapokban repül, a mesterséges fény vonzza. Hernyójáról nem találtunk ismertetést, de tápnövényeként egyes internetes fórumok a festő zsoltnát (*Serratula tinctoria*) említik, amelyen májusban és júniusban összefont vagy -sodort levelek között táplálkozik. Azonban feltehetően más rokon növényeken (*Centaurea*) is kifejlődik; erre utalnak a Gyöngyös–Sár-hegyi példányok, ahol a festő zsoltna nem tenyészik. Úgy tűnik, a *bipunctosa* a megfelelő élőhelyen népes egyszámában fordul elő. Az eddigi irodalmi ismertetések és saját tapasztalatok szerint is, a hazai laposmolyok többségével ellentétben nem telet át, ugyanis ősszel/tavasszal a faj példányait eddig még nem sikerült megfigyelni.

Élőhely – Habitat: Az eddig gyűjtött példányok többsége a Farnos és Portelek települések közötti rekettyési lápréten, valamint a tápiósági Nagy-réten került elő. A rekettyési láprét a Praematricum–Crisicum határsávjában terül el, talaja elsősorban homok. Jellemzően kékperjés, szikesedő ártéri láprét, sásfajokkal (*Carex acutiformis* agg.), szittyós (*Juncus* ssp.) foltokkal, a rétet átszelő csatornában náddal (*Phragmites australis*) és sárga nőszirmokkal (*Iris pseudacorus*). A rét leggyakoribb növényei a réti margaréta (*Chrysanthemum leucanthemum*), a budai imola (*Centaurea sadleriana*), a festő zsolotína (*Serratula tinctoria*), a jakabnapj aggófű (*Senecio jacobaea*) és az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*). Évenként változó mennyiségben, de többezres példánya él itt a mocsári kosbornak (*Orchis laxiflora* ssp. *palustris*), a buglyos szegfűk (*Dianthus superbus*) és a kornistárnicsok (*Gentiana pneumonanthe*) ellenben ritkulóban vannak. Gyakoriak még az egyes herefélék (*Medicago* & *Trifolium* agg.), valamint a *Trigonella procumbens*. Nagy vonalakban ugyanez a növényzet jellemzi a tápiósági Nagy-rétet is, azonban itt sokkal dominánsabb a *Centaurea sadleriana*, valamint a tejtolt galaj (*Galium verum*) – lásd Buschmann 2012 (a területen átfolyó Alsó-Tápiót kísérő galerialiget sűrűjében került elő az *Asalebria geminella* is!). A Gyöngyös melletti Sár-hegy viszont egészen más; a gyűjtőhely egy ritkás molyhostölgyes állománnyal tarkított sziklagyepi társulás, ahol a *Serratula tinctoria* nem él, ellenben a vastövű imola (*Centaurea scabiosa*) az egyik leggyakoribb növény.

Elterjedés – Distribution: Túlnyomóan észak-európai faj. Ez idáig csak Nagy-Britanniában, Franciaországban, Svédországban, Lengyelországban, Lettországon és Oroszországban találták meg. Közép-Európában hazánk az első ismert lelőhelye.

Megjegyzés – Comment: Magyarország és Közép-Európa faunájára új faj, a hazai molylepkék névjegyzékében beillesztendő a *dornicella* (Wocke, 1849) faj után.

***Agonopterix medelichensis* Buchner, 2015** (5. ábra – Fig. 5.)

Agonopterix medelichensis Buchner, 2015, Zootaxa 3986 (1): 101–114.

Magyar neve – Hungarian name: mödlingi laposmoly.

Új adat – New data: Budapest, 1 ♂, további adatok nélkül, ex coll. Staudinger in „Museum für Naturkunde der Humboldt-Universität”, Berlin., det. Buchner

Diagnózis – Diagnosis: Szárnyainak fesztávolsága 14,5–18 mm. Elülső szárnyainak alapszíne porszürke, változó erősségű barnás árnyalattal; a szárny tőterén az eldölt L-betűhöz hasonlító rajzlati elem („L-minta”) alig kivehető. Elszórtan vagy kis csoportokban az egész szárnyat sötétbarna vagy feketés pikkelyek tarkítják – a külső szegélytérben valamivel sűrűbben, azonban határozott mintát nem alkotnak, nagyobb koncentrátság esetén is inkább keresztirányú, mintsem hosszanti, erek közötti vonalkázást képeznek. Az erek végződésénél a hasonlóan sötét színű pikkelyekből álló külső pontsor a csúcban kicsit kihegyesedő ívű. A sötétbarna vagy fekete színű ferde pontpár felső pontja nagy, az alsó kicsi, alig kivehető, közöttük a sejtben tőlük kifelé még egy erős fekete pont van; a sejtvégi pont viszonylag kicsi, de szembeutó. A rojt színe megegyezik az alapszínnel, választóvonalal igen gyenge, rendszerint nem is észlelhető. Fonákja a külső szegély felé egyre söté-

tedőbb szürke, felső szegélyén világosabb csíkkal; a külső szegélyen egy majdnem összefolyó sötét folt sor látható. Hátsó szárnya sötét szürkésbarna, töve felé világosabb, de nem, vagy alig áttetsző, a sötét erzet aránylag jól látható, a szárny szegélyén egy sötét vonal fut végig. Rojtjának színe megegyezik a szárny színével, benne két halvány választóvonallal. A fonák olyan színű, mint az elülső szárny fonákjának felső szegélyi csíkja, de a szárny töve felé kissé szürkébb, a külső szegélyen az erek végződésénél sötét foltok sorakoznak. A friss példányok fejtetője vöröses sárgásszürke, gallérja fekete, a homlok barna, arca ezüstös szürke. Szeme körül a pikkelyszőrök elől okkersárgák, hátul rozsdabarnák. Váltakarói és torának hátsó fele olyan, mint az elülső szárnyak alapszíne, a tor váltakarók közötti első fele azonban sötétbarna, gyakran feketés pikkelyekkel keverten. Ajaktapogatója szintén olyan, mint az elülső szárny alapszíne, kissé sárgás, sötét gyűrű vagy folt nélkül; a második íz okkersárga, a pikkelypamacs vályúja belül rozsdabarna (ez csak szemből nézve látható!). Csápja egyszínű sötétbarna. A potroh felül vörösesbarna, oldalt és a hasi oldalon ezüstszerű; itt minden szelvényen négy sötét folt is van, és a mellkas is hasonló színű. Lábai szürkésbarnák, hosszú szalmasárgás szőrökkel, különösen a hátsó lábpáron. A leíró szerző megjegyzi még, hogy idős és áttelelt példányokon ezek a színek megfakulnak, elmosódnak.

Hasonló fajok – Similar species: Legjobban az *Agonopterix nodiflorella* (Millière, 1866) hasonlít az újonnan leírt fajhoz, de annak szárnyain a sötét behintés vonalakba rendeződött az erek között, a szárnysegélyi pontsor szabályosan kerek ívű, testrészei az alapszínnel egyezőek (Magyarországon még nem gyűjtötték). Az *Agonopterix rotundella* (Douglas, 1846) szintén hasonló, de tóterén teljesen hiányzik az „L-minta”, ferde pontpárjának pontjai kicsik, olykor hiányzanak, a sejtvégi fehér pontjának gyakran csak a fekete kerete látható; az *A. hippomarathri* (Nickerl, 1864) fajnak pedig az alapszíne általában sötétebb, rendszerint ibolyás fényű, testrészei és az „L-mintája” sárga, sejtvégi pontjának éles fehér pupillája van, ajaktapogatójának ízei kívül lényegesen sötétebbek, mint belül. Kissé hasonló még az *A. nanatella* (Stainton, 1849) faj is, de annak szárnyain a sejtben nagy szürke árnyék látható, ajaktapogatójának csúcsán pedig fekete gyűrűt visel.

Biológia – Biology: Egy nemzedéke van, az imágók július végétől a tél beálltáig, majd áttelelés után márciustól májusig repülnek. A holotypus példány hernyója Olaszországban szürke nyúlkapron (*Trinia glauca*) fejlődött, de egyéb adatok szerint mégél más Apiaceae fajokon is.

Élőhely – Habitat: Miután a nyúlkapor (*Trinia glauca*) mészkedvelő sziklagyep és sztyepprétek növénye és a Börzsöny hegység kivételével hazánk hegyvidékein elég gyakori (a homokvidékeken sokkal ritkább), feltehetőleg az ilyen termőhelyeken a *medelichensis* nálunk is élhet.

Elterjedés – Distribution: Bizonyító példányok Ausztria, Olaszország, Szlovákia, Magyarország, Görögország és Oroszország területéről vannak; jelenkori hazai tenyésztése bizonyítást kíván.

Megjegyzés – Comment: A faj magyarországi adatát Buchner (2015) közölte két tudományra új faj (*Agonopterix tripunctaria* és *A. medelichensis*) leírása keretén be-

lül, melyek a hasonló *A. nodiflorella*, *A. hippomarathri* és *A. rotundella* fajok példányai között voltak betűzve, több gyűjteményben. A szerző vizsgálatai viszont nem terjedtek ki az MTM vonatkozó anyagára, így feltételezhető, hogy ott vagy egyéb hazai gyűjteményekben, rejtőzhetnek még további példányok, biztonsággal azonban csak ivarszervi vizsgálattal lehetséges őket megkülönböztetni. Az ivarszervi összehasonlítást a hasonló fajokkal és további információkat az eredeti leírásában (Buchner 2015) lehet megtalálni.

Elachistidae – Fűaknázó-molyfélék

Elachista grandella Traugott-Olsen, 1992

Elachista grandella Traugott-Olsen, 1992. SHILAP Revista de lepidopterologia 20: 197–316.

Magyar neve – Hungarian name: nagy fűaknázómoly.

Új adat – New data: Nyír, Kecskemét, 1937.V.17–27., 1 ♂, leg. J. Klimesch., GP 5839 L. Kaila.

Diagnózis – Diagnosis: A *grandella* azon fehér alapszínű *Elachista* fajok közé tartozik, melyeket külső alaktani jellemzők alapján nem, csak ivarszervi vizsgálattal lehet elhatárolni egymástól (*dispunctella*-fajcsoport: a szárnyakon látható, határozott mintát sohasem alkotó több–kevesebb sötétbarna vagy fekete pikkelyek egyedenként és ivaronként is variálnak; állandó bélyegnek legfeljebb a sejt végén előforduló, néhány nagyobb pikkelyből álló pont mondható, a ráncban előforduló hasonló pont gyakran hiányzik). Szárnyainak fesztávolsága 11–12 mm. A fajt a viszonylag nagy méret és széles szárnyak jellemzik, valamint a hím ivarszervben a széles valva. Az aedeagus rövidebb, mint a *dispunctella* fajé, de hasonló, mint az *E. dalmatiensis*-é. Utóbbi fajtól csak mérete különbözteti meg [a *dalmatiensis* szárnyfesztávolsága csupán 7–8 mm (Magyarországról még nem ismeretes), a *dispunctella*-é is max.8–10 mm] és a szélesebb valva. Mivel csupán kevés példányszám állt rendelkezésre a vizsgálatokhoz, a variációk szintje és a faj pontosabb elterjedése nem ismert. A nőtény ez idáig még ismeretlen (Kaila 2015).

Biológia – Biology: Egyetlen nemzedéke a rendelkezésre álló adatok szerint májusban repül. A példányokat xerotherm jellegű helyeken találták, ami alapján feltehető, hogy a hernyó tápnövénye valamelyik homokon (is) termő sásfaj (*Carex* spp.) lehet. Fejlődési stádiumai ismeretlenek.

Élőhely – Habitat: A Kecskemét–Lajosmizse között található Nyír-pusztá, a Duna–Tisza-közi homokhátság része. A pontosabb gyűjtőhely nem ismeretes, valószínűleg nyílt homokpuszta-gyep (*Festucetum vaginatae danubiale*) növény társulással, ahol Josef Klimesch (1902–1997) neves osztrák lepidopterológus többször is megfordult gyűjteni, számos értékes adattal gyarapítva faunánkat.

Elterjedés – Distribution: Bizonyítottan eddig csak Ausztriából és Magyarországról kerültek elő példányok (a Németországi előfordulás téves határozáson alapult: Kaila 2015).

Megjegyzés – Comment: A faj magyarországi előfordulását Kaila (2015, fig. 15, 72) közölte, miután a több fajból álló *E. dispunctella* (Duponchel, 1843) fajcso-

port revíziója keretén belül átvizsgálták a müncheni Zoologische Staatssammlung-ban található, e fajcsoportba tartozó egyedeket. Ezek közül került elő az ismertezett *grandella* példány is. Sajnos a vizsgálat nem terjedt ki az MTM *Elachista*-anyagára, így feltételezhető, hogy ott vagy egyéb hazai gyűjteményekben rejtőzhetnek még *grandella* példányok (KNP-kutatási időszak, 1970-es évek), de biztonsággal csak ivarszervi vizsgálattal lehetséges őket meghatározni. A hasonló fajokkal történő ivarszervi összehasonlítást és további információkat az eredeti leírásában (Kaila 2015) lehet megtalálni.

Coleophoridae – Zsákhordómolyfélék

A Magyar Természettudományi Múzeum lepkegyűjteményének Coleophoridae gyűjteményrész 2014-ben a jelenleg érvényes rendszer és nevezéktant követő hazai névjegyzék (Pastoralis 2012) alapján teljes átrendezésre került. Ennek során több téves határozásra is fény derült. Ezekre itt nem térünk ki; az elvégzett munkáról önálló kiadvány van készülöben.

Coleophora ucrainae Baldizzone & Patzak, 1991 (6. ábra – fig. 6.)

Coleophora ucrainae Baldizzone & Patzak, 1991 – Beiträge zur Entomologie 41 (2): 351–369, 8 pl.

Magyar neve – Hungarian name: ukrainai zsákosmoly.

Új adat – New data: Hungary, Szeged, Fehér-tó, 1952.VIII.13., 1 ♀, leg. Gozmány L., coll. MTM. Budapest, GP 19951 IgR, det. I. Richter, confirmed Yu. L. Budashkin.

Diagnózis – Diagnosis: A faj leírói szerint méretét tekintve kis faj, fesztávolsága 8–10 mm. Elülső szárnyainak alapszíne fehér, alig kivehető három halvány-sárga csíkkal, a felső szegélyen gyenge szürkés beporzással. A szárnyat elszórt barna pikkelyek tarkítják, melyek a ráncban és csúcs körül vonal-, a sejt végén pontszerűen összesűrűsödve foglalnak helyet. Rojtja sárgásszürke. Hátulsó szárnya világosszürke, a sejten belül kissé világosabb, sárgásabb. Rojtja a felső szegélyen sárgás, az alsón szürkés. Feje, tora, válltakarói tiszta fehérek, a potroh felül piszkosfehér, alul fehér; lábai szürkék, belül fehérek. Ajaktapogatói másfélszer hosszabbak a fejnél, kívül szürkék, belül fehérek, a második íz végén kis szőrpamacs van, csúcsideje ferdén felfelé áll, egyharmad olyan hosszú, mint a második íz. Csápjai fehérek, az első íz kissé megnyúlt, alul rövid szőrpamacsot visel, a csápostor felül végig barnásan gyűrűs, alul egy összefüggő sötétebb csíkkal.

Biológia – Biology: Egyetlen nemzedéke nyár végén, augusztusban (szeptember elején?) repül.

A hernyó egy nagyon ferde szájszögű sötétbarna, selymes szőrű kis csózsákban él, a bórányparéz (*Camporosma annua*) leveleivel, majd magjaival táplálkozik.

Élőhely – Habitat: A szegedi Fehér-tó egykor a Tisza árvizei által gyakran elárasztott terület volt, ma a KNP. Pusztaszeri Tájvédelmi Körzetének része. A tó körül a szolonyec-szoloncáskos szikes talajokra jellemző sziki ürmös-csenkeszes sziki gyepek az uralkodók, ecset- és mézpázsitos foltokkal; a tópartot sásos nö-

vényzet övezi. A vakszikes foltokon a bárányparéj (*Champhorosma annua*), a pozsgás zsásza (*Lepidium crassifolium*), a magyar sóvirág (*Limonium gmelinii* ssp. *hungarica*) és az orvosi székfű (*Matricaria chamomilla*) a fő növényzeti alkotó elemek.

Elterjedés – Distribution: A *Coleophora ucrainae* faj eddig csak Ukrajnából volt ismert.

Megjegyzés – Comment: A szóban forgó példány „*Coleophora punctulatella* Zeller, 1849” fajnév alatt volt elhelyezve az MTM gyűjteményében. Igen érdekes, hogy a hazai Coleophoridae fajokat felölelő faunafüzetben a szerző (Gozmány 1956) nem ismerteti, s később sincs publikációs háttér róla. A „Hazai molylepkéink magyar nevei” c. munkájában (Gozmány 1968) mint *champhorosmella* Constant 1885 (bárányparéj-zsákosmoly) viszont szerepel, de a fajról illetőleg példányról sem ott, sem később nem szolgál semmilyen információval (Gozmány 1985a, 1985b). Az említett MTM-i gyűjteményrendezés folyamán elvégzett ivarszerivi vizsgálat által ellenben bebizonyosodott, hogy a tudományra jóval később leírt *Coleophora ucrainae* Baldizzone & Patzak, 1991 fajról van szó – lásd fentebb. A *Coleophora punctulatella* Zeller, 1849 (= *champhorosmella* Constant, 1885) faj egyébként csak Spanyolországból és Franciaországból ismert. Magyarországról még senki nem közölte, így bizonyítottság hiányában egyelőre törölni kell a hazai faunajegyzékből, helyette az *ucrainae* irandó. Sajnos maga a lepke lényegesen sérült és ez által a maradványa felismerhetetlen állapotban van, ezért a fotójának közreadása értelmetlen lenne. Az érdeklődőknek ajánljuk helyette a Bold Systems internetes képtár-rendszeren található képet.

Gelechiidae – Sarlósajkú-molyfélék

Monochroa rectifasciella (Fuchs, 1902) (7. ábra – Fig. 7.)

Xystophora rectifasciella Fuchs, 1902, Stettiner Entomologische Zeitung 63: 317–330.

Magyar neve – Hungarian name: sziklagyepi sarlósmoly.

Új adat – New data: Új adat: Farnos, Rekettyés-ér, 2006.VI.12., 1 ♂; Tápíóság, Nagy-rét, 2012.VIII.5., 1 ♂; Jászberény, 2006.V.25., 1 ex., 2009.V.10., 1 ex., 2010.V.2., 2 ex., 2010.VI.12., 1 ♂; Gyöngyös, Sár-hegy, 2010.VI.11., 1 ♂; al leg. & coll. Buschmann F., al det. G. Elsner.

Diagnózis – Diagnosis: Szárnyainak fesztávolsága 8–11 mm. A *Monochroa rectifasciella* küllalaki jellemzőiben lényegében egyezést mutat a *M. sepicolella* (Herrich-Schäffer, 1854) fajjal, a látható különbség csupán annyi, hogy a felső és alsó szegély két foltja összefolyik sávvá, közepén egy fekete ponttal, míg a *sepicolella* foltjai nem folynak össze – lásd J. Šumpich (2011) munkájában bemutatott fotókat.

Biológia – Biology: Egyetlen nemzedéke június–július hónapokban repül. Hernyói tápnövénye lórom (*Rumex*) és keserűfű (*Polygonum*) félék, melyeknek leveleiben aknáznak. G. Elsner szerint (személyes közlés) a vizsgált példányok száma alapján gyakoribbnak tűnik, mint a *M. sepicolella*.

Élőhely – Habitat: lásd az *Agonopterix bipunctosa* fajnál írottakat.

Elterjedés – Distribution: A *rectifasciella* feltehetően előfordul Európa számos

országában, de a fajcsoportról készülő revíziós tanulmány megjelenéséig ezekben továbbra is, mint *Monochroa sepicolella* van számon tartva. Bizonyított előfordulása egyelőre csak Csehországból (Šumpich, 2011) és Szlovákiából (Pastoralis et al. 2013) van.

Megjegyzés – Comment: Kevésbé ismert faj, melyet a szomszédos Ausztriából Kasy (1983) említ. Elsner et al. (1999) a Közép-Európa Gelechidae fajait bemutató kötetében a *Monochroa sepicolella* faj szinonimja-ként van jelezve, de a szerzők két különböző forma hím ivarszervet mutatnak be azzal a megjegyzéssel, hogy nagy valószínűséggel, fajcsoporttal állunk szemben. A későbbi, mindkét ivar aprólékos vizsgálata kimutatta, hogy valóban két különböző fajról van szó. A *sepicolella*–*rectifasciella* fajok biztonságos elkülönítését segítő eltérések ismertetésére egy készülő, a szóban forgó és más kiválasztott, egymáshoz igen hasonló *Monochroa* faj revíziójának eredményeit bemutató tanulmány keretén belül kerül majd sor (Elsner & Karsholt in prep., Elsner pers. com.).

***Monochroa moyses* Uffen, 1991** (8. ábra – Fig. 8.)

Monochroa moyses, Uffen, 1991, British Journal of Entomology and Natural History 4 (1): 1–7.

Magyar neve – Hungarian name: halványszegélyű lápimoly.

Új adat – New data: Famos, sziki-tanösvény, 2011.VIII.2., 1 ♀, leg. & coll. Buschmann F., GP 12568 ZT, det. Z. Tokár.

Diagnózis – Diagnosis: Dél-Angliai példányok alapján leírt faj, szárnyainak fesztávolsága 8–9 mm. Kinézetében megtévesztésig hasonlít a rokon *Monochroa bornigi* (Staudinger, 1883) fajhoz, de attól az elülső szárnyak világosabb felső szegélye alapján elég jól meg lehet különböztetni; ez az eltérés a nőtényeknél egészen látványos. A *M. moyses* hím és nőtény ivarszervek rajzait Tokár et al. (2015) adják közre.

Hasonló fajok – Similar species: A *Monochroa moyses* hasonlít a *M. arundinetella* (Boyd, 1857) és *M. tetragonella* (Staudinger, 1883) fajokhoz is, ezeknek szárnyain azonban a kihúzott foltok erősebben vonalszerűek és szárnyaik felső szegélye nem világosabb a szárny többi részénél. További különbségek: a *M. arundinetella* alapszíne barnásszürke, ajaktapogatója fehéres, második íze kívül barnás, csúcsízánek hegye feketés. A *tetragonella* – amely hazánkból még nem ismeretes – alapszíne a szegélyek mentén sötétszürke, belső tere világosabb, ajaktapogatója sárgásszürke, második íze kívül barnásszürke, csúcsízánek hegye fekete, a *moyses* ajaktapogatója szürke, második ízének alsó fele és a csúcsíz hegye feketés-szürke. A biztos meghatározáshoz jó alapul szolgálnak az egyes fajok ivarszerveinek rajzai. Részletes különbségeket a *Monochroa moyses* és *M. tetragonella* fajok között Huisman & Koster (1994) tanulmánya mutatja be, a többi hasonló faj ivarszerveinek rajzát Elsner et al. (1999) munkájában találjuk.

Biológia – Biology: A *Monochroa moyses* imágói júniustól augusztusig repülnek. Hernyója zsiókán (=szikikáka; *Bolboschoenus maritimus*) él. Tokár et al. (2015) nézetek szerint Közép-Európában lehet, hogy más – pl. szélesmakkú- (*Bolboschoenus laticarpus*) vagy vajtammakkú- (*B. planiculmis*) – zsióka félen is kifejlődhet. A hernyó

júliustól októberig aknázza a levelet, néha elhagyja az aknát, vagy marad benne és tavasszal bábozódik (Uffen 1991; Bland et al. 2002; Jansen 2005).

Élőhely – Habitat: A farmosi szikes rét (sziki-tanösvény) a Praematricum–Crisicum találkozási sávjában terül el, egyben annak igazi „ötvözete”. Háborítatlan nádasok, nagy kiterjedésű sziki ürmös- és sziki-csenkeszes gyepek, bárányparéjos szikesek, zsiókás mocsárrétek, kékperjés láprétek, virágdús lőszgyep-foltok, belvízelvezető csatornák és faluszéli kubikgödörök valóságos szövevénye – lásd Buschmann 2012.

Elterjedés – Distribution: A *Monochroa moyses*-t Anglián kívül megtalálták Hollandiában (Uffen 1991; Huisman & Koster 1994), Belgiumban (Jansen 2005), Portugáliában (Karsholt, 2013), Ukrajnában (Bidzilya et al. 2003) és Oroszországban Novoszibirszk környékén (Bidzilya 2000). Előfordulását nemrég jelezték Szlovákiából is (Tokár et al. 2015); a tanulmány számos egyéb információt is tartalmaz a fajról.

Megjegyzés – Comment: A szerzők (Tokár et al. 2015) közlése szerint a *M. moyses*-nek erős populációi találhatók Nagy-Britannia és Hollandia déli részén. Közép-Európában is minden bizonnyal elterjedt és gyakori lehet a sós mocsaras és vizenyős területeken, így hazánkban is azokon a főként szikes és vizenyős réteken, ahol a *Bolboschoenus maritimus* bőséggel terem. Ennek ellenére úgy tűnik a faj eddig elkerülte a kutatók figyelmét.

Tortricidae - Sodrómolyfélék

Bactra suedana Bengtsson, 1989 (9–10. ábra – Fig. 9–10.)

Bactra suedana Bengtsson, 1989, Entomologica Scandinavica 20 (4): 479–488.

Magyar neve – Hungarian name: lápi szittyómoly.

Új adat – New data: Jászberény, 1997.VI.22. 1 ♀; Jászberény, Zagyva-menti TVT., 1999.VI.9., 1 ♂; Egreskátá, Bata-tanya, 2010.VI.9., 1 ♀, GP 3125 G.E., al det. G. Elsner, Farmos, Rekettyés-ér, 2002.VI.19., 1 ♂; Tápióság, Nagy-rét, 2012.VI.20., 1 ♂, 2013.VI.16., 1 ♂, leg. & coll. Buschmann F., det. J. Liška.

Diagnózis – Diagnosis: Szárnyainak fesztávolsága 15–19 mm, a hímek valamivel kisebbek. A nőstények elülső szárnyának alapszíne krém- vagy okkersárgás világosbarna, a szárnytő közepétől a sejten át egészen a csúcsig egy széles, alsó felében kissé szaggatott szélű sötétbarna ovális alakú sáv húzódik; legsötétebben a ránc elején és a csúcsban. Elszórtan az egész szárnyon, a sejten túli külső szegélytérben azonban minden ér között csíkokba rendeződött sötétbarna pikkelyek vannak, a külső szegélyen már foltszerűen megvastagodva. Olykor a szárnytóból kiinduló és fokozatosan világosodó, a felső szegélyig el nem érő vékony, sötétebb csík van az *sc-r'* erek között is. A felső szegélyen változó sűrűségben apró horgok ülnek (egyes példányokon viszont hiányoznak), és hasonló sötétbarna pikkelyekből összeállt kisebb foltok foglalnak helyet a belső szegélyen is. A rojt az alapszínnel megegyező színű, választóvonal a csúcsban igen sötét, majd fokozatosan halványodva a külső szögletnél már alig észlelhető. Hátsó szárnyuk barnásszürke, bel-

ső felük világosabb szürke. A rojt világosabb, mint a szárny, sárgásszürke, választóvonal a sötét, a belső szegély felé elhalványul. A fej, tor, válltakaró és a potroh háti része olyan színű, mint az alapszín, a potroh hasoldala és a lábak az alapszín-nél szürkébbek. A hímek sötétbarna pikkelyzete igen sűrű, így összességükben lényegesen sötétebbek, mint a nőstények.

Hasonló fajok – Similar species: A *Bactra suedana* igen hasonlít a rokon *B. robustana* (Christoph, 1872) fajhoz, de az nagyobb (16–22 mm), a szárnyait hosszában átszelő barna csíkja végig azonos szélességű és barnább, a csík alatti terület mindig sötétebb egészen a belső szegélyig terjedően, a felső szegélytéri világos sáv olykor pirosas árnyalatú, hímjei pedig átlag sötétebbek, mint a *suedana* hímeké. Egyéb jellemzőikben azonosak. A *B. suedana* fajhoz hasonlítanak még a *B. lancealana* faj egyes példányai is, azonban összességükben kevésbé kontrasztosak a színeik és rajzlati elemeik; az említett három faj biztos elhatárolása egymástól csak ivarszervi vizsgálattal lehetséges.

Biológia – Biology: A *B. suedana* hernyók tápnövénye egyelőre ismeretlen. Imágók eddig jellemzően csak vizenyős helyekről kerültek elő, így okkal feltételezhető, hogy az valamelyik sás faj (*Carex* spp.) lehet (Bengtsson 1990, Lar-sen 1993, Tokár et al., 2015). Egyetlen nemzedéke június közepétől augusztus közepéig repül, a mesterséges fény vonzza.

Élőhely – Habitat: A Farnos–Reketyés-éri és a Tápíóság–Nagy-réti lelőhelyek jellemzését lásd az *Agonopterix bipunctosa* fajnál, a Hajta-mocsárról pedig Buschmann (1995, 2012) munkáiban igen részletes ismertetés található. A jászberényi Zagyvamenti Természetvédelmi Terület az előzőektől csupán annyiban különbözik, hogy az a jelenkori élő Zagyva nyílt ártéri területe puhafás (*Populeti Salicetum–Salicetum albae-fragalis*) galerialigettel és csekély tölgy–szil–kőris (*Fraxino pannonicæ–Ulmelum*) keményfaliget-maradványokkal; lágyszárú növényzeti és mikroklímatis jellemzőiben a négy terület lényegében egyezik.

Elterjedés – Distribution: A fajt svéd és dán példányok alapján írták le. Később a régebbi gyűjteményi anyagok átnézése közben előkerültek példányok több más országból is – a faj jelen ismereteink szerint előfordul még Finnországban, Belgiumban, Hollandiában s a balti államokban (Aarvik 2013). Közép-Európában csak nemrég találták meg elsőként Szlovákiában (Tokár et al., 2015). Magyarországon a *Bactra suedana* ez idáig ismertté vált leg délibb előfordulási helye.

Megjegyzés – Comment: Razowski (2001) Közép-Európa Tortricidae fajait bemutató könyvében még nem szerepel, a 2003-ban megjelent nagy európai munkájában (Razowski 2003) ellenben már ismertetve van. A *Bactra suedana* kinézetével nagyon hasonlít a világosabb *B. robustana* és a *B. lancealana* fajok egyes példányaira, ami egyik oka lehet, hogy a faj ez idáig a hazai kutatók előtt észrevétlen maradt (pl. coll. Buschmann). Feltételezhető, hogy a meglévő *Bactra* példányok átvizsgálása közben előkerülhetnek példányok az ország más „vizenyős” területéről is. A faj hím ivarszervek struktúrájáról fontos részleteket is bemutató fénykép található Tokár et al. (2015) tanulmányukban.

***Pelochrista griseolana* (Zeller, 1847)** (11–12. ábra – Figs. 11–12.)*Paedisca griseolana* Zeller, 1847, Isis, Leipzig, 726.

Magyar neve – Hungarian name: szemcsés tükrösmoly

Új adat – New data: Alattyan, Bereki erdő, 2014.V.23., 1 ♂, leg. & coll. Buschmann F., GP 22588 IgR, det. Ig. Richter, confirmed Yu. L. Budashkin.**Diagnózis – Diagnosis:** Szárnyainak fesztávolsága 17–18 mm. Elülső szárnyának alapszíne okkersárgás szürke, amelyet majdnem teljesen elfed a sűrű, keresztirányú sorokba rendeződött sötétbarna pikkelyborítás, ami által a szárnyfelület porosnak, szemcsézettnek tűnik. Ezek a pikkelyek a ránc elején rövid, sötétebb vonallá vagy ponttá sűrűsödnek, s egy ilyen sötétebb, foltszerű sűrűsödés látható fekete pikkelyekből a sejt vége alatt is. A tükröfoltból csak két kis ólomszínű csík vehető ki, mert kitölti az abban keresztbe húzódó s a külső szögletig leérő fekete sáv. A felső szegélyen a rokon fajokhoz hasonlóan, az alapszínű és sötétbarna pikkelyekből álló rövid horgok vonulnak végig. Egyéb rajzolata nincs; a szárnyfelület egységesen sötétbarna összhatású. Rojtja a csúciban sötét, lejjebb világosabb, közepéig nagy sötétbarna pikkelyekkel tarkított; ez a választóvonal is. Hátsó szárnya sötétbarna pikkelyekkel sűrűn behintett szürke, a csúc felé sötétebb, a rojt kissé világosabb, közepén egy választóvonallal. Feje és gallérja olyan, mint az elülső szárny alapszíne, testének többi része valamivel sötétebb.**Hasonló fajok – Similar species:** A magyarországi *Pelochrista* fajok között ennyire egységesen sötét színű faj nem ismert. A *Pelochrista modicana* (Zeller 1847), *P. subtiliana* (Jäckh, 1960) és *P. decolorana* (Freyer, 1842) fajok világosabbak, – utóbbi jóval kisebb is; a *P. caecimaculana* (Hübner, 1799) fajok szárnyán több a mintázat, míg a *P. latericana* (Rebel, 1919) már inkább vörösesbarna alapszínű, – utóbbi kettő faj átlagosan nagyobb termetű is a *griseolana* fajnál.**Biológia – Biology:** Egyetlen nemzedéke április végétől június végéig repül, hernyója és fejlődési stádiumai, valamint tápnövénye ismeretlen.**Élőhely – Habitat:** A lelőhely a Zagyva folyó folyásirány szerinti jobb oldalán Alattyan és Jánoshida települések között található. Ez az úgynevezett „Bereki-erdő” egy Zagyva-holtággal körülölelt 36 hektáros természetvédelmi terület, nagyobb részében telepített tölgy–szil–kőris (*Fraxino pannonicæ–Ulmetum*) keményfali-gettel, a holtágot szegélyező puhafás (*Populeti Salicetum–Salicetum albae-fragalis*) galérialigettel. A terület közepén több hektáros igazi sziki erdőssztyepp-rét (*Pencedami–Asteretum sedifolii*) található; növényzeti részleteit és faunáját lásd Buschmann 2001.**Elterjedés – Distribution:** Sokáig csak Spanyolországból és Szicíliából volt ismert, de újabban előkerült Kazahsztánban, Kandagash környékén is egy nőstény példánya (Tremmaterra 2012).**Megjegyzés – Comment:** A faj magyarországi megjelenése igencsak meglepő, feltételezhetően a klíma melegedésével és szárazodásával, s egyes fajok északabbra nyomulásával fűgghet össze.

***Pelochrista obscura* Kuznetsov, 1978** (13–15. ábra – Figs. 13–15.)

Pelochrista obscura Kuznetsov, 1978, Opredelitel' Nasekhomykh evrop. SSSR, 4 (1): 545, figs 467-2, 471-2.

Magyar neve – Hungarian name: szikréti tükrösmoly.

Új adat – New data: Jászberény, 2009.VI.15. és VIII.19. 1-1 ♂; Nagykáta, szikes legelő, 2008.VI.24., 1 ♂, 2009.VII.15., 1 ♀; Farnos, sziki-tanösvény, 2008.VII.3., 1 ♂, leg. & coll. Buschmann F., det. J. Liška, és (továbbá) a gyűjtő engedélyével: Bajna, Máriahalom, 2013.VI.15., 3 ♂, leg. & coll. J. Skyva, det. J. Liška.

Diagnózis – Diagnosis: Szárnyainak fesztávolsága 13–17 mm. Az elülső szárnyak alapszíne nagyon változékony, a halvány krémszínútól a világos barnáig váltakozik. Úgyszintén a mintázat is; ismerünk alig kivethető, de domináns „*Pelochrista*”-mintázatú példányokat is, amelyek a megtévesztésig hasonlítanak a *P. modicana* (Zeller, 1849) és más *Pelochrista* fajokra. A *Pelochrista* génuszra jellemző, hogy az egyes fajokon belül nem csak a morfológiai bélyegek, hanem az ivarszervek struktúrája is elég változékony, nehezítve ezzel a helyes meghatározást. Jelen esetben az ivarszervek megegyeznek Razowski (2003) rajzaival, melyeket a paratípusosok ivarszerveiről készített. A nőstényeket ivarszervük alapján lényegesen könnyebb meghatározni, mint a hímeket.

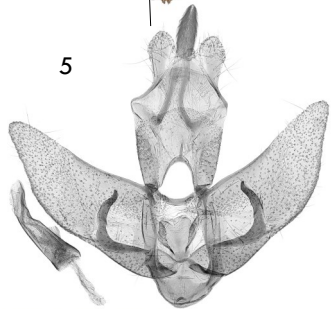
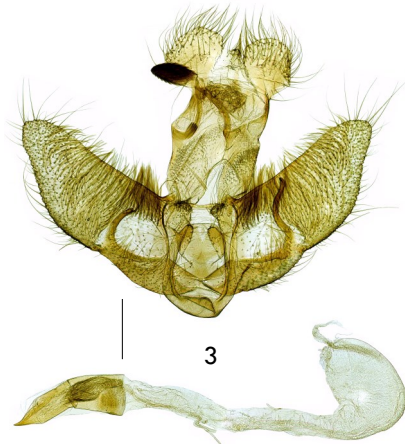
Biológia – Biology: Egyetlen nemzedéke június – júliusban repül, hernyója, fejlődési stádiumai és tápnövénye ismeretlen. Utóbbi feltehetően valamilyen sziki növény lehet.

Élőhely – Habitat: A fent említett jászberényi és Tápió-vidéki példányok mindegyike szikes élőhelyeken kerültek elő. A farmosi szikes rétek jellemzését lást, a *Monochroa moyses* Uffen, 1991 fajnál. A Nagykáta határában elterülő ún. „székesrekeszi” szikes legelő növényzeti jellegében igen hasonló a farmosi „sziki-tanösvény” növényvilágához; részleteiben lásd Buschmann 2012.

Elterjedés – Distribution: Eلسzórtan előforduló faj, amelynek csak Portugáliából, Csehországból és Szlovákiából, továbbá Európa délkeleti részéről és Kazahsztánból kerültek elő példányai.

Megjegyzés – Comment: A faj magyarországi megjelenése várható volt, mert Razowski (2001) Közép-Európa sodrómolyait bemutató könyvének ábrája (289. old. 391. ábra) a Duna szlovákiai oldalán, a lábatlani cementgyárral szemben volt befogva (ex coll. G. Pastorális, coll MTM.).

Köszönet – Acknowledgements: A szerzők köszönetet mondanak Jan Skyva (Prah – CZ) a *Pelochrista obscura* adatainak átengedéséért, Gustav Elsner és Jan Liška (Prah – CZ) továbbá Zdenko Tokár-nak (Šaľa – SK) az egyes fajok meghatározásáért, Peter Buchnernek, Ignác Richternek, Jan Šumpichnak és Gustav Elsnernek a fotók elkészítéséért. Külön köszönettel tartozunk Fazekas Imrének (Pécs – H) az elterjedési térkép elkészítéséért, szerkesztői munkájáért és a tanulmány megjelentetéséért. Köszönetet mondunk továbbá Csikós Katalinnak (Jászberény, Polgármesteri Hivatal) az angol nyelvű abstract fordításáért.

Budapest
Lajó
ex collect
Staudinger
Microlepidoptera
of Europe: ♂
Depressariinae
Foto 1873 Agon.
medelichensis
22. lapponi. ex. Lajó!

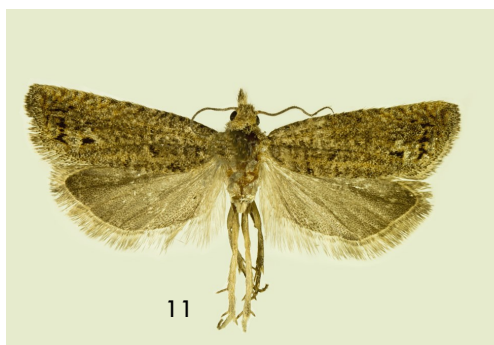
1. ábra – Fig. 1. *Heringocrania unimaculella*, imágó/adult, (fotó/photo: Ig. Richter)
 2. ábra – Fig. 2. *Agonopterix bipunctosa*, imágó/adult, (fotó/photo: Ig. Richter)
 3. ábra – Fig. 3. *Agonopterix bipunctosa*, ♂ genitália/genitalia, (gen. prep., fotó/photo: Ig. Richter)
 4. ábra – Fig. 4. *Agonopterix bipunctosa*, ♀ genitália/genitalia, (gen. prep., fotó/photo: Ig. Richter)
 5. ábra – Fig. 5. *Agonopterix medelichensis*, imágó és ♂ genitália/ adult and ♂ genitália, fotó/photo: P. Buchner
 6. ábra – Fig. 6. *Coleophora ucrainae*, ♀ genitália/genitalia, (gen. prep., fotó/photo: Ig. Richter)

Bactra suedana Bengtsson, 1989
Hungaria, Egreskőta, Hajtai TVT, Bata-tanya | 9.6.2010, F. Buschmann lgt. & coll.

gen. prep.
GE ♀
3125

10

11

12

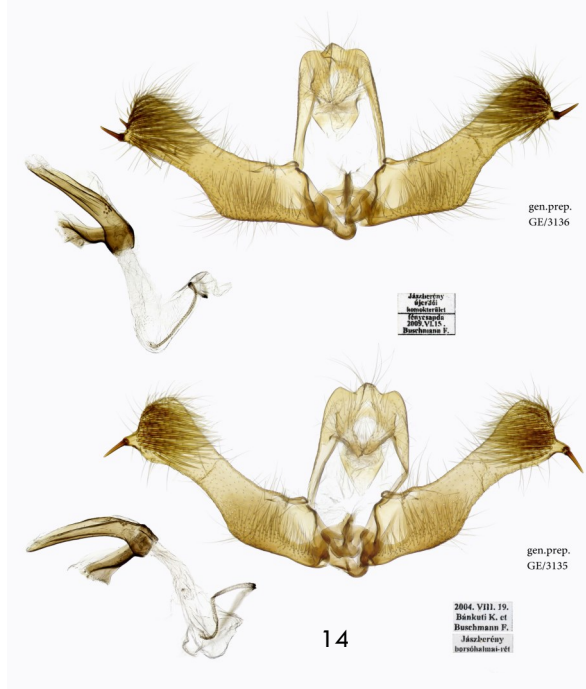
7. ábra – Fig. 7. *Monochroa rectifasciella*, imágó/adult, (coll. és fotó/coll. and photo: J. Šumpich)
 8. ábra – Fig. 8. *Monochroa moyses*, imágó/adult, coll. Z. Tokár, (fotó/photo: Ig. Richter)
 9. ábra – Fig. 9. *Bactra suedana*, imágó/adult, (fotó/photo: G. Elsner)
 10. ábra – Fig. 10. *Bactra suedana*, ♀ genitália/genitalia, (gen. prep., fotó/photo: G. Elsner)
 11. ábra – Fig. 11. *Pelochrista griseolana*, imágó/adult, (fotó/photo: Ig. Richter)
 12. ábra – Fig. 12. *Pelochrista griseolana*, ♀ genitália/genitalia, (gen. prep., fotó/photo: Ig. Richter)

13

15

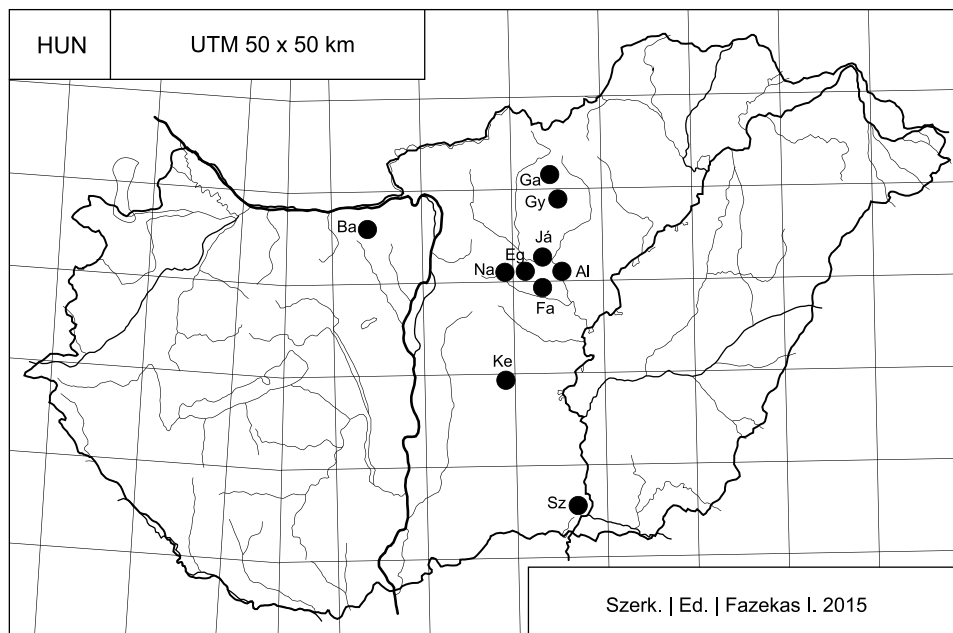

14

13. ábra – Fig. 13. *Pelochrista obscura*, imágó/adult, (fotó/photo: G. Elsner)

14. ábra – Fig. 14. *Pelochrista obscura*, ♂ genitália/genitalia, (gen. prep., fotó/photo: J. Šumpich)

15. ábra – Fig. 15. *Pelochrista obscura*, ♀ genitália/genitalia, (gen. prep., fotó/photo: G. Elsner)

16. ábra — Fig. 16. A lelőhelyek földrajzi elhelyezkedése — Localities of the species in Hungary: Al= Alattya, Ba= Bajna, Eg= Egreskátán, Fa= Farnos, Ga= Galya (Mátra hegység), Gy= Gyöngyös, Já= Jászberény, Ke= Kecskemét, Na= Nagykátán

Irodalom – References

- Aarvik L. E. 2013: Fauna Europaea: Tortricidae. In: Karsholt O., Nieuwerkerken E. J. van & de Jong, Y. S. D. M. (2013) Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. – Fauna Europaea version 2.6.2, <http://www.faunaeur.org>.
- Baldizzone G. & H. Patzak 1991: Sur quelques Coleophoridae de la région de Berdjansk (Ukraine). – *Beiträge zur Entomologie* 41 (2): 351–369.
- Bengtsson B. Å. 1990: Description of *Bactra suedana* sp. n. and notes on the Nordic species of *Bactra* Stephens (Lepidoptera: Tortricidae). – *Entomologica Scandinavica* 20: 479–488.
- Bidzilya O. V. 2000: New faunistic records of Gelechiid-Moths (Lepidoptera, Gelechiidae) from the Southern Siberia with description of three new species. – *Beiträge zur Entomologie* 50 (2): 385–395.
- Bidzilya O. V., Budashkin Yu. I. & Zhakov A. V. 2003: New records of Lepidoptera from the Ukraine. – *Kharkov Entomological Society Gazette* 10 (1-2): 59–75.
- Bland K. P., Corley M. F. V., Emmet A. M., Heckford R. J., Huemer P., Langmaid J. R., Palmer S. M., Parsons M. S., Pitkin L. M., Rutten T., Sattler K., Simpson A. N. B. & Sterling P. H. 2002: Gelechiidae. In Emmet A. M. & Langmaid J. R. (eds): *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* 4, part 2. Harley Books, Essex, 277 p.
- Buchner P. 2015: Two new species of *Agonopterix* (Depressariidae, Lepidoptera) from Europe. – *Zootaxa* 3986(1): 101–114.
- Buschmann F. (1995): Jászberény és környékének természeti értékei I. A Hajta. – *Jászvári Füzetek/tek/22*, 120 p. + 29 colour table.

- Buschmann F. (2001): Az alattányi Bereki-erdő nagylepke-faunája és természetvédelmi értékelése az eddigi kutatások tükrében. – A Jász Múzeum Évkönyve 1975–2000., 461–470.
- Buschmann F. (2012): A Tápió-vidék lepkefaunája (Lepidoptera). – Természetvédelem és kutatás a Tápióvidéken, Rosalia 7: 385–500.
- Elsner G., Huemer P. & Tokár Z. 1999: Die Palpenmotten (Lepidoptera, Gelechiidae) Mitteleuropas. Bestimmung, Verbreitung, Flugstandort, Lebensweise der Raupen. F. Slamka, Bratislava, 208 p.
- Gozmány L. 1956: Molylepkék II. Microlepidoptera II. – Fauna Hungariae XVI., 3: 136 p.
- Gozmány L. & Szócs J. 1965: Molylepkék I. Microlepidoptera I. – Fauna Hungariae XVI., 2: 214 p.
- Gozmány L. 1968: Hazai molylepkéink magyar nevei (The Vernacular Names of Hungarian Microlepidoptera). – Folia Entomologica Hungarica 21: 225–296.
- Gozmány L. 1985: Nevezéktani és taxonómiai változások a Magyarország Állatvilága XVI. kötetének 2–7. füzetében (Molylepkék – Microlepidoptera). – Folia Entomologica Hungarica 46: 41–55.
- Gozmány L., Herczeg É., Ronkay L., Szabóky Cs. & Vojnits A. 1985: The Lepidopterous Fauna of the Kiskunság National Park. – In: Mahunka, S. (ed.) The Fauna of the Kiskunság National Park I. – Akadémiai Kiadó Budapest, pp. 246–299.
- Huisman K. J. & Koster J. C. 1994: Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in de jaren 1988–1991 (Lepidoptera). – Entomologische Berichten (Amsterdam) 54 (3): 29–47.
- Jansen M. G. M. 2005: The Lepidoptera fauna of three brackish salt marshes including two species new for the Belgian fauna (Lepidoptera). – Phegea 2: 59–68.
- Karsholt O. 2013. Fauna Europaea: Gelechiidae. In: Karsholt O., Nieuwerkerken E. J. van & De Jong Y. S. D. M. (2013): Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. – Fauna Europaea version 2.6.2, <http://www.faunaeur.org>.
- Kaila L. 2015: The *Elachista dispunctella* (Duponchel) complex (Lepidoptera, Elachistidae) revisited, with exceptional level of synonymy. – Zootaxa 3980 (3): 301–358.
- Kasy F. 1983: Die Schmetterlingsfauna des WWF–Naturreservates „Hundsheimer Berge“ in Niederösterreich. Zeitschrift der Arbeitsgemeinschaft Österreichischer Entomologen 34 (Suppl.): 1–48.
- Larsen K. 1993: Some species of Microlepidoptera new to the Belgian fauna (Lepidoptera: Tortricidae & Epermeniidae). – Phegea 21 (4): 131–136.
- Pastorális G., Elsner G., Kopeček F., Kosorín F., Laštůvka A., Lendel A., Liška J., Němý J., Richter Ig., Štefanovič R., Šumpich J. & Tokár Z. 2013: Štrnást' nových druhov motýľov (Lepidoptera) pre faunu Slovenska. [Fourteen Lepidoptera species new to the fauna of Slovakia]. – Folia faunistica Slovaca 18 (1): 1–12.
- Razowski J. 2001: Die Tortriciden (Lepidoptera, Tortricidae) Mitteleuropas. Bestimmung – Verbreitung – Flugstandort – Lebensweise der Raupen. – František Slamka, Bratislava, 319 p.
- Razowski J. 2003: Tortricidae (Lepidoptera) of Europe. Volume 2, Olethreutinae. Edit. F. Slamka, Bratislava, 301 p.
- Šumpich J. 2011: Motýli Národných parků Podyjí a Thayatal. Die Schmetterlinge der Nationalparke Podyjí und Thayatal. – Správa Národného parku Podyjí, Znojmo, 428 p.
- Tokár Z., Laštůvka A., Pastorális G., Šumpich J., Štefanovič R. & Elsner G. 2015: Nové druhy drobných motýľov (Microlepidoptera) pre faunu Slovenska. Records of Microlepidoptera new to the fauna of Slovakia. – Folia faunistica Slovaca, 20 (1): 37–47.
- Trematerra P. 2012: Notes on some Lepidoptera Tortricidae from Central Asia. – Journal of Entomological and Acarological Research 2012 44 (1): 3–7.
- Uffen R. W. J. 1991: *Monochroa moyses* sp. n., a new Gelechiid moth mining the leaves of *Scirpus maritimus* L. – British Journal of Entomology and Natural History 4 (1): 1–7.

**Kevésbé ismert magyarországi
Coleophora fajok új adatai**
New records of lesser-known *Coleophora* species from Hungary
(Lepidoptera: Coleophoridae)

Buschmann Ferenc & Ignác Richter

Abstract: The authors present distributional data of 53 *Coleophora* species less known in Hungary. One part of the records originates from the *Coleophora* collection of the Hungarian Natural History Museum. These records became available during curatorial work as they were unpublished. The other part is based on records of specimens collected by Ferenc Buschmann and further contemporary collectors. With a few exceptions the identifications based on genitalia were done by Ignác Richter, who dissected the specimens.

Keywords: Lepidoptera, Microlepidoptera, *Coleophora* species, new records, Hungary.

Autor's addresses:

Buschmann Ferenc | H-5100 Jászberény, Lehel vezér tér 18. | E-mail: busman.ferenc@gmail.com
Ignác Richter | 97101 Malá Čausa 289, Slovakia | E-mail: ignac.richter@gmail.com

Bevezetés – Introduction

A Magyar Természettudományi Múzeum (továbbiakban csak MTM) lepkegyűjteményének magyarországi Coleophoridae gyűjteményrésze a 2013–2014-es évben a jelenleg érvényes rendszer és nevezéktant követő hazai névjegyzék (Pastorális 2012) alapján átrendezésre került. A munka folyamán mind a gyűjteményi, mind a besorolatlan (in det.) anyagban számos, a faunafüzetben (Gozmány 1956) nem, vagy csak egy-két előfordulási adattal rendelkező faj publikálatlan adata került elő. Az alábbiakban – kiegészítve az esetleges újabb, ismert gyűjtési adatokkal – ezeket vesszük sorra, valamint azon fajok új előfordulási adatait ismertetjük, amelyek a közelmúltban váltak ismerté Magyarországon.

Jelen munkánknak – egy-két kivételtől eltekintve – nem célja az egyes fajok tudományos alaposságú részletes bemutatása (morfológiai jellemzés, életmód, élőhely, általános area ismertetése), csupán adatokat kíván közölni a következő, igen kevés adattal rendelkező zsákhardómoly-faj hazai elterjedéséhez: *Coleophora alnifoliella* Barasch, 1934, *C. badiipennella* (Duponchel, 1843), *C. kroneella* Fuchs, 1899, *C. spinella* (Schrank, 1802), *C. hydrolapatbella* Hering, 1921, *C. fuscocuprella* Herrich-Schäffer, 1855, *C. violacea* (Ström, 1783), *C. orbitella* Zeller, 1849, *C. pulmonariella* Ragonot, 1874, *C. comyzae* Zeller, 1868, *C. ptarmicia* Walsingham, 1910, *C. frischella* (Linnaeus, 1758), *C. obviella* Rebel, 1914, *C. nigradorsella* Amsel, 1935, *C. klimeschiella* Toll, 1952, *C. genistae* Stainton, 1857, *C. sergiella* Falkovitsh, 1979, *C. squamella* Constant, 1885, *C. acrisella* Millière, 1872, *C. fringillella* Zeller, 1839, *C.*

paramayrella Nel, 1993, *C. aleramica* Baldizzone & Stübner, 2007, *C. variicornis* Toll, 1952, *C. betulella* Heinemann, 1876, *C. mareki* Tabell & Baldizzone, 2014, *C. flaviella* Mann, 1857, *C. caelebipennella* Zeller, 1839, *C. cracella* Wallot, 1835, *C. glaseri* Toll, 1961, *C. laricella* (Hübner, 1817), *C. tamesis* Waters, 1929, *C. alticolella* Zeller, 1849, *C. salinella* Stainton, 1859, *C. obscenella* Herrich-Schäffer, 1855, *C. squamosella* Stainton, 1856, *C. corsicella* Walsingham, 1898, *C. chrysanthemae* Hofmann, 1869, *C. riffelensis* Rebel, 1913, *C. kyffbusana* Petry, 1898, *C. thymi* M. Hering, 1942, *C. ramosella* Zeller, 1849, *C. frankii* Schmidt, 1886, *C. inulae* Wocke, 1876, *C. tanacetii* Mühlig, 1865, *C. bornicensis* Fuchs, 1886, *C. albicans* Zeller, 1849, *C. tyrrhaenica* Amsel, 1952, *C. bucovinella* Nemeş, 1968, *C. saponariella* Heeger, 1848, [*C. musculella* Mühlig, 1864], *C. paripennella* Zeller, 1839, *C. niveistrigella* Wocke, 1877, *C. preisseckeri* Toll, 1942.

A fajok magyar neveinél a legutóbbi magyar molylista (Pastorális 2012) névgyezékében ismertetett magyar neveket követjük, de figyelembe vesszük az időközben bekövetkezett változásokat, egy esetben pedig itt is szükség szerű változtatást hajtunk végre.

Coleophora alnifoliella Barasch, 1934 – aranyfényű zsákosmoly

A faj hazai előfordulását Gozmány (1956) a faunafüzetben nem említette. A magyar fauna új tagjaként először Fazekas ismertette Dombóvár–Gunarasról (Fazekas 2010a). Az MTM magyarországi Coleophoridae gyűjteményének átrendezése során a meghatározatlan és besorolásra váró anyagból az alábbi négy *Coleophora alnifoliella* példány került elő:

Új adatok – New data: Pécel (akkor még így írták!), 1896.VII.5., leg. Ulbrich E., GP 20931 IgR, (♀), det. Ig. Richter; Budapest, Paskál-malom, 1896.VII.26., leg. Uhryk N., GP 20932 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Budakeszi, Hársbokor-hegy, 1952.VIII.9., leg. Kovács L., GP 20862 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Drávafok, 1978.V.4., leg. Szalay L., GP 20933 IgR, (♂), det. Ig. Richter, coll. MTM. További adat: Bakonybél, Som-hegy, 2010.V.4., leg. & coll. Szabóky Cs., GP 20137 IgR, (♂), det. Ig. Richter (lásd Ignác Richter: www.coleophoridae.bluefile.cz).

Megjegyzés – Comment: Szabóky (2011) Bakonybél Som-hegy lepkefaunájáról írt dolgozatában a *Coleophora alnifoliella* – vélhetően egyszerű kifejtődés okán – nem került említésre.

Coleophora badipennella (Duponchel, 1843) – csíkosszegélyű zsákosmoly

„Csak alföldi adataink vannak” – írta a faunafüzetben a szerző (Gozmány 1956), de az MTM gyűjteményében egyetlen Alföldről származó egyed sincs, csak Kaposvárról, Pannonhalmáról, illetve Budapest–Rupp-hegyről egy-egy példány (Szócs 1981a), valamint a rendezés folyamán Buschmann F. által behelyezett kettő, Mátra hegységben gyűjtött egyede. A faunafüzeti közlésen kívül csak a Vértesből, Csákerény–Bucka-hegyről van irodalmi közlés (Pastorális 2000), melynek bizonyító példányai (2 ex) az MTM-ben elkülönítve tárolt Pastorális-féle gyűjteményben találhatóak.

Új adatok – New data: Pannonhalma, 1938.VI.5., leg. Gál N. Geláz, PG 7505 Bldz, (♂), det. G. Baldizzone; Kaposvár, [1]925.V.25., leg. Pazsiczky S., GP 19891 IgR, (♀), det. Ig. Richter; Budapest, Rupp-hegy, 1978.VII.28. (e.l.), leg. Szócs J.; Mátra hegység, Névtelen-bérc, 2011.VI.29., leg. Buschmann F., GP 19463 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Mátra hg., Kékestető, 2011.VII.8., leg. Buschmann F., det. Ig. Richter, coll. MTM.

További előfordulási adatok: Gyöngyös, Sár-hegy, 2010.VIII.17., GP 16104 IgR, (♀); 2011.VI.4., GP 19462 IgR, (♂); Mátraalmás, falu előtti rét, 2011.VIII.3., GP 19367 IgR, (♂), det. Ig. Richter, leg. & coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: Gál Nándor Geláztól csupán ez az egyetlen, Pannonhalmán fogott egyed van az MTM Coleophoridae gyűjteményrészében.

Coleophora kroneella Fuchs, 1899 – körtelevél-zsákosmoly

Eddig ismert lelőhelyek: Csákvár és Budapest (Gozmány 1956); bizonyító példányai az MTM gyűjteményében megtalálhatók. A faunafüzet megjelenése óta újabb ismertetés a fajról csak nemrég látott napvilágot a budai Sas-hegyről (Szabóky 2012), de konkrét adatot a szerző nem közölt.

Új adat – New data: Jászfelsőszentgyörgy, hajtai-tölgyes, 2010.VI.13. (2 ex), leg. & coll. Buschmann F., GP 16105 IgR, (♂), és GP 16106 IgR, (♀), det. Ig. Richter, conf. J. Tabell.

Megjegyzés – Comment: Szabóky Csaba szóbeli közléséből úgy tudjuk, hogy a Soroksári Botanikus Kertben is előkerült a faj egy példánya (leg. & coll. Szabóky Cs., det. Z. Tokár).

Coleophora spinella (Schrank, 1802) – galagonya-zsákosmoly

Faunára újként a gyöngyösi Sár-hegyről és a Jászfelsőszentgyörgy határában található „hajtai tölgyesből” közölte Buschmann, Fazekas & Pastorális (2011b); Buschmann (2012d) a Tápíó-vidék lepkefaunájáról írott munkájában csupán ezt a jászfelsőszentgyörgyi előfordulást ismétli. Egyéb adatközlés a fajról a hazai szakirodalomban nem található. Az MTM gyűjteményében a rendezés folyamán a *Coleophora serratella* (Linnaeus, 1761) faj példányai alatt egyértelmű elhatárolással, azonban fajnévcédulával nem ellátott csoportban 34 *Coleophora spinella* egyed volt betűzve, egy apróbetűs, Gozmány László által írott kis cetlivel: „ezek spinellák, det. Baldizzone”. Az adatok a következők:

Új adat – New data: Budapest, Farkasvölgy, [1]905.VI.8. (1 ex), VI.10. (5 ex); [1]918.V.20. (2 ex), V.23. (1 ex), V.26. (1 ex); Budapest, Sas-hegy, [1]919.VI.14. (1 ex); Budafok, [1]917.VII.10. (1 ex), VII.12. (2 ex), VII.16. (1 ex), VII.17. (1 ex), leg. Uhrik-Mészáros T.; Budafok, 1921.VI.7. (1 ex), leg. Ujhelyi J.; Budakeszi, Hársbokor-hegy, 1953.V.18. (2 ex), leg. Gozmány L. & Szócs J., 1953.VI.23. (1 ex), leg. Szócs J.; Budaörs, Út-hegy, 1973.VI.6. és VI.23. (1-1 ex), leg. Szócs J.; Csákvár, 1961.VI.8., VI.13., VI.15. (1-1 ex), 1964.VI.12. (1 ex), leg. Szócs J.; Farkasgyepü, 1970.VI.29. (1 ex), leg. Szócs J.; Szár, 1978.VI.15., VI.17., VII.5. (1-1

ex), leg. Szócs J.; Péczel (sic!), - időpont nélkül (2 ex), leg. Ulbrich E.; Kelebia, Halastó, 1967.VI.29., leg. Szócs J., coll. MTM. Ezekhez Buschmann F. a Mátra hegységben gyűjtött példányaiból még három egyedet helyezett be: Mátraháza, 2007.VII.18. (1 ex) leg. Buschmann F., GP 20902 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Gyöngyös, Sár-hegy, 2010.VI.11. (2 ex), leg. Buschmann F. További új előfordulási adat: Nagykáta, Felső-Tápió, nyírfás, 2009.VI.9., leg. & coll. Buschmann F., GP 21291 IgR, (♂), det. Ig. Richter., coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: Gozmány (1956) a faunafüzetben még szinonimként sem említi a *spinella* nevet, és a nevezéktani és taxonómiai változásokat közlő munkájában sem tesz a fajra utalást (Gozmány 1985). Igen érdekes, hogy bár Baldizzone kiválasztotta a *serratella* faj példányai közül a *spinella* egyedeket, de ivarszervi vizsgálatok nélkül. Ezeket Gozmány a *serratella*-k alatt, fajnévcédula nélkül külön csoportosította a fent említett megjegyzéssel, feltehetően az ivarszervi vizsgálatok hiánya miatt a determinálás „bizonytalanságára” utalva. Az egyetlen Baldizzone által ivarszervileg megvizsgált példány Borostyánkő, 1917.VI.20-23., leg. Schmidt A., PG 7286, Bldz, (♀), viszont a Trianon után megváltozott határok miatt Borostyánkő ma már Ausztriához tartozik, így a magyar fauna vonatkozásában nem vehető figyelembe.

Coleophora hydrolapathella Hering, 1921 – lóromrágó zsákosmoly

Eddig csak Ócsáról volt ismert (Gozmány 1956), a faj bizonyító példányai (8 ex) az MTM-ben megtalálhatók. A faunafüzet megjelenése óta eltelt évtizedekben a *hydrolapathella* fajról adatközlés nem látott napvilágot.

Új adat – New data: Tápióság, Nagy-rét (3 ex), 2012.VI.21., leg. & coll. Buschmann F., GP 19368 IgR, (♂), és GP 19369 IgR, (♀), det. Ig. Richter, conf. J. Tabell.

Megjegyzés – Comment: A *hydrolapathella* fajt Buschmann (2012d) a Tápióvidékről írott munkájában még nem közli, ugyanis a példányok a dolgozat megjelenése után kerültek elő, közvetlen a Tápió partján.

Coleophora fuscocuprella Herrich-Schäffer, 1855 – patinafényű zsákosmoly

Gozmány (1956) és Szócs (1977c) egyaránt a Mátrából közölte, azonban az MTM gyűjteményében egyetlen *fuscocuprella* példány sincs, és a közlés eredetét sem sikerült tisztázni. Feltehetően tévesen határozott példány(ok)ról lehetett szó, amelyet Gozmány László megjegyzés nélkül átsorolhatott a megfelelő helyre. Ismereteink szerint a fajról adatközlés az óta nem látott napvilágot.

Új adat – New data: Mátra hegység, rudolftanyai útelágazás, 2010.VII.2., leg. & coll. Buschmann F., GP 17502 IgR, (♀), det. Ig. Richter.

Coleophora violacea (Ström, 1783) – lilafényű zsákosmoly

Gozmány (1956) a faunafüzetben még „*paripennella* Z.” néven Simontornyárról közli, Szócs (1977c) a hernyó zsákjának rajzával ugyanezt az előfordulást ismétli. Az említett közlések alapjául szolgáló, közel száz évvel ezelőtt (1919.VI.14.) Pillich

Ferenc által Simontornyán gyűjtött *violacea* (= *paripennella* auct.) egyed igaz sérülten (jobb oldali szárnyai és a potrohvég hiányoznak), de meg van az MTM gyűjteményében. Az említett közlések óta a *violacea* fajnak csupán Szabóky & al. (2009) révén a Zemplénből, (Rostalló, 2005.VII.15., leg. & coll. Szabóky Cs., det Z. Tokár, GP 9403 ZT, ♂), valamint Pastoralis & Szeőke (2011) nyomán a Vértesből van adatunk (Csákbereány, Bucka-hegy, 2005.V.21., leg. & det. Z. Tokár, GP. 9102 ZT, ♂). Utóbbi példány a gyűjtő Zdenko Tokár jóvoltából a rendezés folyamán bekerült az MTM gyűjteményébe.

Új adat – New data: Jelenleg csak a fent említett három példány ismeretes Magyarországon területéről.

Megjegyzés – Comment: A faunafüzetben (Gozmány 1956) „*paripennella* Z.” néven ismertett leírás és életmódi adatok, valamint a Szócs József (1977) által bemutatott zsákrajz egyértelműen a *violacea* (Ström, 1783) (= *paripennella* auct.) fajnak felelnek meg. A valódi *paripennella* Zeller, 1839 faj magyarországi előfordulására csak Giorgio Baldizzone Gozmány Lászlóval karöltve végzett MTM-gyűjteményi revíziója idején derült fény az *alyonipennella* (Kollar, 1832) egyedek vizsgálata során, egy ivarszervileg megvizsgált, Tallós Pál által Szakonyfalun, 1956.VI.14-15.-én gyűjtött példány révén, lásd majd ott. Erre a név- és előfordulási adatváltozásra azonban a „Nevezéktani és taxonómiai változások a Magyarországon Állatvilága XVI. Kötetének 2–7. Füzetében” c. munkájában a szerző (Gozmány 1985a) nem tért ki, ami a későbbiekben a nevek helyes értelmezése és a magyar nevek vonatkozásában zavart okozott. Gozmány (1968) a „Hazai molylepkeink magyar nevei” című munkájában a „*paripennella* Z.” fajnak a „szederlakó zsákosmoly” nevet adta, ami annyiban helytálló, hogy az eléggé polifág *violacea* faj ismert tápnövényei között a szeder (*Rubus* sp.) is szerepel. Ez a név azonban később „feledésbe” merült, mert a közvetlen az ezredforduló után megjelent magyar molylepke-névjegyzékek egyikében (Fazekas 2002) nincsenek magyar nevek, a Szabóky és munkatársai által megjelentetett kiadványból (Szabóky & al. 2002) pedig a *violacea* (Ström, 1783) faj kimaradt. Szerepel viszont a megfelelő rendszertani helyén a valódi *Coleophora paripennella* Zeller, 1839 faj, ám meglepő módon „vonalkás zsákosmoly” magyar névvel, ami teljesen hibás és félrevezető, mert a *paripennella* faj – ugyan úgy, mint a *violacea* faj – teljesen egyszínű (lásd majd alább, a *paripennella* fajnál is). Pastoralis első, korrekciós névjegyzékébe (Pastoralis 2007) már visszakerült a *violacea*, ám lilafényű zsákosmoly magyar névvel, ami a faj morfológiai kinézetének inkább megfelel, mint a többféle tápnövényei közül csupán egyikre utaló „szederlakó zsákosmoly” név. A *paripennella* Zeller faj viszont továbbra is a reá egyáltalán nem illő „vonalkás zsákosmoly” néven maradt. Ezek a magyar nevek aztán a későbbi, a változásokat aktuálisan követő újabb magyarországi molylepke-névjegyzékekben azóta is kísérik a szóban forgó fajokat (Pastoralis 2010, 2011, 2012). A *violacea* és *paripennella* fajok között a morfológiai különbség elsősorban abban mutatkozik, hogy a *violacea* kisebb (9–11 mm) és zömökebb, szélesebb szárnyú, rojtjai az alapszínénél nem világosabbak, a hátulsó

szárnyainak alsó szegélye pedig kissé ívelt, „csónak” alakú, ajaktapogatói viszonylag rövidek s az arcuk előtt felfelé görbül, második íze sárgásszürke; a *paripennella* valamivel nagyobb (10-13 mm), nyújtottabb szárnyú, hátulsó szárnya a *frischella-alcionypennella* fajokéhoz hasonlóan igen keskeny, alsó szegélye teljesen egyenes, ajaktapogatója hosszú és ferdén fölfelé előrenyújtott, egyszínű sötétbarna, csápjai fogazottak, végük tiszta fehér. Egyébként a *violacea* faj igen hasonlít a *fuscocuprella* fajhoz is, de annak csápjai csak a közepükig egyszínűek, utána gyűrűsek, és csupán a végük fehér.

***Coleophora orbitella* Zeller, 1849 – égeraknázó zsákosmoly**

A faj eddig ismert lelőhelyei: Budapest, Ócsa és Kaposvár (Gozmány 1956, Szócs 1977c), de Kaposvárról nincs példány az MTM gyűjteményében. Újabb adata a fajnak azóta nem került napvilágra. A bevezetőben említett gyűjteményrendezés során Buschmann F. kettő mátrai egyeddet helyezett be, adatai a következők:

Új adat – New data: Mátra hegység, Galyatető–Nyírjes-bérc, 2007.VI.8., leg. Buschmann F.; 2007.VI.11., leg. Buschmann F., GP 11042 ZT, (♀), det. Z. Tokár, coll. MTM.

Megjegyzés – Comment: A fajnak további kettő azonos helyen és időpontban gyűjtött példánya Buschmann F. magángyűjteményében maradt, illetőleg kettő egyed (2008.VI.9., 2009.VI.19.) Ignác Richter gyűjteményébe került át.

***Coleophora pulmonariella* Ragonot, 1874 – tüdőfűragó zsákosmoly**

Az irodalom szerint csupán Tahiból ismeretes (Szócs 1977c), ahol Szócs József a faj zsákjait gyűjtötte s a lárvákból az imágókat sikeresen kinevelte. Ma is csak ez a négy ex lárvá példány található az MTM-ben. A *pulmonariella* fajról Szócs (1977c) óta adatot senki nem publikált.

Új adat – New data: Bükk hegység, Bükkszentkereszt, 2005.VI.12., leg. & coll. Buschmann F., GP 20883 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Csákberény, Bucka-hegy, 2007.V.11., GP 11194 ZT, (♀), leg., det. & coll. Z. Tokár.

Megjegyzés – Comment: Szabóky (1981b) csupán a Szócs József (1977c) által közölt előfordulást ismétli napra szóló dátummal.

***Coleophora frischella* (Linnaeus, 1758) – lóhere-zsákosmoly**

A *frischella*-fajcsoportba tartozó fajok nevinél egészen a közelmúltig – Stübner (2007) revíziós munkájáig – fennállott anomáliák miatt minden eddigi „*frischella*”-ként közölt hazai előfordulási adat csak erős fenntartással vehető figyelembe, jóllehet az e néven közölt ismertetések száma tetemes. A csoportba tartozó hazai fajok nevezéktani problémáinak tisztázása megtörtént (Buschmann F., Richter Ig. & Pastorális G. 2014a). A szerzők megállapították, hogy csak az ivarszervileg igazolt *frischella*-adatok fogadhatók el, mert az 1985 előtt „*frischella*” néven közölt adatok mind a *trifolii* fajra vonatkoznak, ugyanakkor az *alcionypennella* fajnév Gozmány

(1985) által elhibázott szinonimba helyezése (*frischella* = *alcyonipennella* auct.) miatt történtek zavarok a két név használata terén, jóllehet önálló, valid fajokról van szó. Az MTM Coleophoridae gyűjteményének revíziós átrendezése során bizonyosságot nyert, hogy a faunafüzet (Gozmány 1956) közlése szerinti „...*bazánkban a hegyvidékeket kivéve mindeniütt megtalálták*” – megállapítás csak annyiban helytálló, amennyiben azt nem az abban még „*frischella*”-ként említett *trifolii* fajra, hanem a valódi, ám ott egyáltalán nem ismertetett *frischella* fajra vonatkoztatjuk. A gyűjteményben ugyanis csak Ágasegyházáról, Fülöpházáról, Bugacról, Dömsödről, Újszentmargitáról és Nagyvánról vannak ivarszervi vizsgálattal bizonyított példányok (PG. & det. G. Baldizzone). Ezek napra szóló pontos adatközlése egy későbbi, az MTM vonatkozó gyűjteményrészét ismertető tanulmány része lesz.

Új adat – New data: Mátra hegység, Gyöngyös, Sár-hegy, 2011.V.27., GP 17182 IgR, leg. & coll. Ig. Richter; Sár-hegy, 2011.VI.4., leg. & coll. Buschmann F., GP 19880 IgR, (♂), det. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: A kb. 500 m magas gyöngyösi Sár-hegy a Mátra előterében igen sajátos helyzetet foglal el, számos, általában síkvidéki faj húzódik fel a hegy déli fekvésű lejtőire.

***Coleophora conyzae* Zeller, 1868** – bolhafű-zsákosmoly

Hazai előfordulását Gozmány (1956) a Velencei hegységből és Ócsáról ismertette, de Ócsáról nincs példány az MTM gyűjteményében. Az ócsai közlés valószínűleg téves határozás lehetett, mert a gyűjteményben található négy *conyzae* egyed Giorgio Baldizzone határozta meg, lásd alább. A faunafüzetben kívül a fajról csak Ács & Szabóky (1993) számol be a Bükki Nemzeti Park (BNP) lepkefaunájáról írott munkájukban, de adat nélkül közölték Reskovits Miklós Forrókúton fogott egyedét. Érdekes, hogy a *conyzae* fajt Reskovits (1963) viszont nem említette dolgozatában. A faunafüzet (Gozmány 1956) és Ács & Szabóky (1993) közlései óta az utóbbi évtizedekben csupán Szabóky (2013) tesz említést a fajról, Epölről.

Új adat – New data: Kisbالاتon, Diás-sziget, 1950.VIII.13., leg. Kaszab Z.; Sukoró, Meleg-hegy, 1951.VII.10., leg. Issekutz L.; Kunadacs, állami erdő, 1958.VI.10., leg. Kovács L., PG 4868, Bldz, (♀), det. G. Baldizzone; Bükk hegység, Forrókút, 1961.VIII.8., leg. Reskovits M., PG 6779 Bldz, (♂), det. G. Baldizzone, coll. MTM. A *conyzae* újabban előkerült a Mátrában is; „Galyatető”, Névtelen-bérc, 2005.VI.8., leg. & coll. Buschmann F., GP 19874 IgR, (♂).

Megjegyzés – Comment: Szabóky (2013) Epöl és környéke lepkefaunája c. munkájában nem közölt konkrét, napra szóló adatot, csupán a gyűjtési helyet jelölte meg. Szóbeli közlése nyomán tudjuk, hogy az ágasegyházai homokbuckák térségében is gyűjtötte régebben már a faj egy példányát (det. Z. Tokár; publikálatlan adat).

***Coleophora ptarmicia* Walsingham, 1910** – kenyérbélcickafark-zsákosmoly

A faj hazai előfordulásáról sem a faunafüzet, sem a szerző által később összeállított magyarországi molylepke-névjegyzék nem tesz említést (Gozmány 1956,

1968). Ennek ellenére az európai „checklistán” (Karsholt & Razowski 1996) úgy szerepel, mint Magyarországon is előforduló faj, ám a forrás eredetét nem sikerült tisztázni, mert az MTM gyűjteményében nincs példány, és publikált adatának nyomára sem sikerült bukkanni. A közlést ugyan átvették az ezredforduló elején megjelent új magyar faunajegyzékek (Fazekas 2002, Szabóky & al. 2002), de a *ptarmicia* csak évekkel később került ismertetésre hazánk területéről. Adatai a következők:

Új adat – New data: Naszály, Cselőtepusztai kulcsosház, 2007.VI.9., leg. & coll. Szabóky Cs., det. Z. Tokár (Szabóky 2010); Nagykáta (Egreskáta), Bata-tanya, 2010.VI.9. leg. & coll. Buschmann F., GP 16084 IgR, (♂), det. Ig. Richter (Buschmann 2012d). További *ptarmicia*-adatok; Örkény, 2007.V.12., GP 11920 IgR, (♂), det. ZT., 2014.V.9. (9 ex); Bélmegyer, 2014.V.9-10., leg., det. & coll. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: A fentebb említett két közleményben (Szabóky 2010, Buschmann 2012d) a szóban forgó példányok konkrét adatai nem szerepeltek, ezeket most pontosítottuk. Az Egreskátán előkerült példány külön is figyelmet érdemel, mert ezeken a homoki tájakon a mindenütt gyakori *Achillea collina* és *A. setacea* cickafark fajokon kívül csak a homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*) terem, az *A. ptarmica* nem fordul elő, és ugyanez állhat fenn az Örkényben s Bélmegyeren gyűjtött egyedek esetében is.

Coleophora obviella Rebel, 1914 – ritka zsákosmoly

Gozmány (1956) a fajnak csak budapesti előfordulását említi, közlése bizonyító egyedei az MTM anyagában megvannak (Farkas-völgy és Budafok, Uhrík-Mészáros Tivadar 1913-ban gyűjtött egy-egy példánya). Azóta senki nem adott közre a fajról újabb előfordulási adatot, bár Issekutz László MTM-be került gyűjteménye révén négy, a főt Somlyó-hegyen általa gyűjtött példánnyal gyarapodott a gyűjtemény. Ezek az adatok máig nem kerültek nyilvánosság elé, így ezt most pótoljuk.

Új adat – New data: Fót, Somlyó-hegy, 1950.V.23. (1 ex) és 1953.V.27. (3 ex), leg. Issekutz L., coll. MTM. További adat; Vértes hegység, Gánt-Gránás, 2008.VI.29., leg., det. & coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: Erdős József Kisszálláson (ma Kunszállás) 1933.VIII.15-én gyűjtött s az MTM gyűjteményében őrzött példányának hitelessége megkérdőjelezhető, részint a jelzett repülési idő, részint a faj ismert tápnövényeinek hazai előfordulása okán. Az *obviella* ugyanis csak V–VII. hónapokban repül; a havasi gyopár (*Leontopodium alpinum*) nem él Magyarországon, a cifra kankalin (*Primula auricula*) pedig csak a Dunántúli Középhegység egyes pontjain terem. Természetesen felmerülhet a kérdés, hogy az *obviella* talán más növényen is – pl. *Filago* sp.(?) – kifejlődhet, ehhez azonban ismerni kellene a pontos gyűjtőhelyet és az ott termő növényzetet, továbbá nevelés útján bizonyítani a feltételezés helytállóságát, addig az adat nem elfogadható.

Coleophora nigridorsella Amsel, 1935 – barnaszegélyes zsákosmoly

A faj csak az elmúlt évben került ismertetésre Magyarországról (Buschmann F., Pastorális G. & Richter Ig. 2014b). A közleményben felsorolt példányokból kettő az MTM gyűjteményében is elhelyezésre került a Jászberény–borsóhalmi-rét, és a Jászberény–jászodózsai útelágazásnál gyűjtött egyedek közül.

Új adat – New data: Alattyán, Bereki-erdő, 2014.V.21., V.23. (6 ex), 2015-2015.VIII.14.; Jászberény, Necsői-legelő, 2015.IX.14., leg. & coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: A fajt nem szükséges ivarszervi vizsgálatnak alávetni, mert a rajzolatmentes sárga alapszín és a szárny csücsát közrefogó aránylag széles, felső- és alsó szegélyi sötétbarna csík, valamint a sejt vége alatt látható hasonló színű sötét pont, minden más hazai zsákhordómoly fajtól azonnal elkülöníti. Az említett tanulmányban (Buschmann & al. 2014b) közöltekkel szemben ellenben úgy tűnik, a faj mégis kétnemzedékes, és a szikes élőhelyeket kedveli.

Coleophora klimeschiella Toll, 1952 – buckajáró zsákosmoly

Magyarországról leírt faj. A faunafüzetben Gozmány (1956) a Kecskemét melletti Nyírről közölte, de a bizonyító példány nem az MTM, hanem a Bécsi Múzeum gyűjteményében van. Az MTM-ben a rendezés előtt csak a Kovács Lajos által Kunadacson, 1958.VI.10-én gyűjtött példány volt (lásd Gozmány & al. 1985b), amely mellé Buschmann F. tíz példányt helyezett be a magángyűjteményéből. A *klimeschiella* fajról a faunafüzeti közlésen kívül csak évtizedekkel később jelentek meg újabb ismertetések: Gozmány & al. (1985b), Buschmann (2012d), Buschmann F., Pastorális G. & Richter Ig. (2014b).

Új adat – New data: Nagykáta, Felső-Tápió, nyírfás-ártér, 2004.VI.10., leg. & coll. Buschmann F., GP 9243 ZT, (♂), det. Z. Tokár; Örkény, 2008.V.31 (1 ex), 2012.VI.18. (4 ex), 2013.VII.6. (7 ex), GP 20539 IgR, (♂), 2013.VII.27. (1 ex), 2015.VIII.6. (1 ex), GP 23410 IgR, (♂), leg. det. & coll. Ig. Richter.

Coleophora genistae Stainton, 1857 – rekettyelakó zsákosmoly

Publikált lelőhelyei csak Budapestről (Gozmány 1956) és Csákberényből, a Bucka-hegyről (Pastorális 2000) ismeretesek, de az MTM gyűjteményében van kettő Szócs József által kinevelt ex lárva példány is, valamint a rendezés folyamán egy Buschmann F. által gyűjtött és behelyezett egyed.

Új adat – New data: Szigetszentmiklós, 1959.VII.25. (2 ex), leg. Szócs J.; Mátra hegység, Gyöngyös, Sár-hegy, 2011.VI.4., leg. Buschmann F., GP 21312 IgR, (♂), det. Ig. Richter, coll. MTM.

Megjegyzés – Comment: A többi Gyöngyös–Sár-hegyi példány [2003.VI.6., 2004.V.31. (2 ex), 2007.VIII.12., 2008.V.27., det. Ig. Richter] Buschmann F. magángyűjteményében maradt.

Coleophora sergiella Falkovitsh, 1979 – mátrai zsákosmoly

Mint a magyar fauna új tagját ismertette Szabóky (2004b) a gyöngyösi Sár-hegyről. Az említett helyről azóta több példány is előkerült (2003.VI.6., 2011.VI.4.,

2011.VIII.20., det. Ig. Richter), leg. & coll. Buschmann F.

Új adat – New data: Mátra hegység, Kékestető, 2008.VI.4., leg. Buschmann F., GP 18400 IgR, (♂), det. Ig. Richter, coll. MTM, amely a rendezés folyamán került be a nemzeti gyűjteménybe.

***Coleophora squamella* Constant, 1885 – pikkelyes zsákosmoly**

A magyar faunára új fajként Pastoralis G. & Richter Iván (2011) ismertette a Vértesből, ahol a Csákberénynél található Bucka-hegyen gyűjtötték. Újabb adatközlés a *squamella* fajról az óta nem történt.

Új adat – New data: Gyöngyös, Sár-hegy, 2011.VI.4., leg. & coll. Buschmann F., GP 19365 IgR, (♀), det. Ig. Richter.

***Coleophora acrisella* Millière, 1872 – dárdahegererágó zsákosmoly**

Gozmány (1956) Budapestről említi, a bizonyító példányok az MTM gyűjteményében megvannak. Az *acrisella* fajnévvel csak évtizedekkel később, Szabóky (2009) Pécselyről írott munkájában találkozhatunk.

Új adat – New data: Mátraháza, Tetves-rét, 2007.VII.18., leg. & coll. Buschmann F., GP 19871 IgR, (♀), det. Ig. Richter; Esztergom, Kis Strázsa-hegy, 2012.VIII.5., leg. & coll. Szabóky Cs., GP 20167 IgR, det. Ig. Richter; Inota, hétvégi házak, 2009.IX.10., leg. Szabóky Cs., GP 15976 IgR, (♀), det. & coll. Ig. Richter; Györszentiván, 2013.IX.1., GP 20492 IgR, (♀), leg. det. & coll. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: Szabóky Csaba szóbeli közléséből úgy tudjuk, hogy Szentendrén, a Sági-tanyánál több példányát gyűjtötte, ezek adatai még publikálásra várnak.

***Coleophora fringillella* Zeller, 1839 – pontusi zsákosmoly**

A faunafüzetben Gozmány (1956) Budapestről és Celldömölkéről közli. Az MTM gyűjteményében azonban e lelőhelyeken kívül Kaposvárról ([1]949.V.24., leg. Pazsiczky S.) és Zalavár–Diás-szigetről (1950.V.10., leg. Kaszab Z. & Székessy V.) is van egy-egy példány. Újabb adatközlés a fajról szintén csak évtizedekkel később lát napvilágot: Szabóky (2009) Pécselyről, Buschmann (2012d) a Nagykáta és Tápióbicske közötti Felső-Tápió mellett található „Nyírfás-ártérről” közli.

Új adat – New data: Tápióság, Nagy-rét, 2012.VI.8. (1 ex), 2013.V.8. (7 ex), leg. Buschmann F., coll. MTM; ezeket a szerző a rendezés folyamán helyezte be az MTM gyűjteményébe.

Megjegyzés – Comment: A fajnak számos, azon a helyen és időben (Tápióság–Nagy-rét) gyűjtött egyede maradt Buschmann F. magángyűjteményében. Úgy tudjuk a fajt Szabóky Csaba is gyűjtötte Nyirádon, a borókásnyíresben.

Coleophora paramayrella Nel, 1993 – bronzfényű zsákosmoly

Mint a magyar fauna új tagját ismertették Buschmann & al. (2014a) Farmosról. Az óta több helyről és példányban is előkerült. Ezek közül fajképviseelőként kettő példány került az MTM gyűjteményébe: Mátra hegység, Nyírjes-bérc, 2007.VI.16., leg. Buschmann F., GP 21339, IgR, (♀), és Gyöngyös, Sár-hegy, 2011.VI.4. leg. Buschmann F., GP 21333 IgR, (♂), – mindkettő det. Ig. Richter.

Új adat – New data: Mátra hegység, Mátrafüred–Menyecske-hegy, 2006.VI.20., GP 21340 IgR, (♀); Nyírjes-bérc, 2006.VII.3., GP 21341 IgR, (♀); Névtelen-bérc, 2009.VII.1., GP 21338 IgR, (♂); Gyöngyös, Sár-hegy, 2014.VI.13., GP 22550 IgR, (♂), valamennyi det. Ig. Richter, leg. & coll. Buschmann F.; Komló, Hasmány-tető, 2015.VII.5., GP. No. 3436 Fazekas I. (♂), leg., det. & coll. Fazekas I., utóbbi adat közlésre átengedését ez úton is köszönjük.

Coleophora aleramica Baldizzone & Stübner, 2007 – lóhererágó zsákosmoly

Szintén a magyar faunára új fajként került közlésre Buschmann & al. (2014a) részéről Csákberényből (leg. & coll. Ignác Richter) és Simontornyáról (leg. & coll. Szabóky Cs.). Újabban előkerült példányokról Szabóky számolt be Pilisborosjenőről (Teve-szikla) és a Gerecsében található Epölről (Szabóky 2014). A Buschmann F. által gyűjtött újabb példányokból kettő bekerült az MTM gyűjteményébe is. Adataik:

Új adat – New data: Gyöngyös, Sár-hegy, 2011.VI.4. (2 ex), leg. Buschmann F., GP 21332 IgR, (♂) det. Ig. Richter, coll. MTM. További új adatok: Jászfelsőszentgyörgy, hajtai-tölgyes, 2009.VI.14., GP 21337 IgR, (♂); Nagykáta (Egreskáta), Bata-tanya, 2011.V.14., GP 21336 IgR, (♂); Jászberény, Ujerdő, 2008.VI.11., GP 21335 IgR, (♂), mindegyik det. Ig. Richter, leg & coll. Buschmann F.

Coleophora variicornis Toll, 1952 – cickafarklakó zsákosmoly

A magyar faunára új fajként került közlésre Buschmann & al. (2014a) részéről a „*frischella*”-fajcsoport hazai képviselőinek határozókulcsos ismertetése során, Pécs és Kaposvár előfordulással. Azóta újabb egyedek váltak ismerté faunánkban. Szabóky (2014) a soroksári Botanikus Kertben gyűjtött példányát már közölte:

Új adat – New data: Gyöngyös, Sár-hegy, 2014.VI.13. (3 ex), leg. & coll. Buschmann F., GP 22556 IgR, (♂), det. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: A *variicornis* faj magyarországi adataira az MTM vonatkozó gyűjteményrészében található kettő *hieronella*-példány (Pécs, leg. Issekutz László) ivarszervi vizsgálata során derült fény, a kaposvári egyed (leg. Pazsiczky S.) az *alcyonipennella*-k között volt megbújva. Szükséges azonban itt is újólag megjegyezni, hogy egészen Nuss & Stübner (2003) revíziós munkájáig a *variicornis* fajt a *hieronella* faj szinonimájaként tartottuk nyilván, tehát az említett két pécsi példány esetében nem téves határozásról van szó, csupán a *variicornis* valid fájja emelése nyomán előállott névváltozásról és átsorolásról. Fontosnak tartjuk még még azt is megemlíteni, hogy bár a Buschmann és munkatársai (2014a) által leírt és fotókkal bemutatott csápkülönbségek alapján meglehetősen biztonságos

elhatárolhatóak a *paramayrella*–*aleramica*–*variicornis* fajok egymástól, de biztos meghatározást csak az ivarszervi vizsgálat nyújt.

Coleophora betulella Heinemann, 1876 – nyírlakó zsákosmoly

Gozmány (1956) a fajt a faunafüzetben még zárójelben sem említi, és faunára újként sincs közölve. Ennek ellenére az ezredfordulót követő magyar faunalistákon szerepel (Fazekas 2002, Szabóky & al. 2002), vélhetően Karsholt & Razowski (1996) európai „checklistája” nyomán. Az MTM gyűjteményében ugyan van egy példány Szabóky Csaba révén, és szintén van egy példány Pastorális Gábor külön tárolt gyűjteményében, de ezek az adatok máig publikálatlanok.

Új adat – New data: Darány, temető, 1979.VI.25., leg. Szabóky Cs., GP 20945, IgR, (♀), det. Ig. Richter, coll. MTM; Örkény, 2007.V.12., leg. Pastorális G., det. Z. Tokár, coll. MTM, Pastorális-gyűjtemény. Azóta újabb előfordulás vált ismertté; Szentmártonkáta, Gicei-hegy, 2011.VI.16., leg. & coll. Buschmann F., GP 19873 IgR, (♀), det. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: A *C. betulella* morfológiai alapon nem vagy alig választható el az *ibipennella* és *zelleriella* fajoktól, megbízható determinációt csak az ivarszervi vizsgálat szolgáltat.

Coleophora mareki Tabell & Baldizzone, 2014 – Marek zsákosmolya

Tudományra csak az elmúlt évben leírt faj (Tabell & Baldizzone 2014), amely közleményre Pastorális Gábor révkomáromi lepidopterológus kollégánk figyelt fel, és a *Tinea Hungarica* hasábjain ismertette a leírásban szereplő, Jaroslav Marek cseh lepidopterológusról elnevezett új faj magyarországi paratípus-adatokat is (Isaszeg és Kerekegyháza, lásd Pastorális 2014). Ennek nyomán a vonatkozó, már előbb átrendezett MTM-i gyűjteményrészt ismételt vizsgálatnak vetettük alá, és a *serpylletorum*–*chamaedriella* fajok közül a következő *mareki* példányok kerültek elő:

Új adat – New data: Budapest, Hársbokor-hegy, 1952.VII.24. (1 ex), VII.31. (3 ex), leg. Bajári E., GP 22637 IgR, ♂, és GP 22638 IgR, ♀; Budapest, Hársbokor-hegy, 1953.VII.7. (1 ex), leg. Gozmány L., GP 22635 IgR, (♀); Budapest, Tétényi-fennsík, 1970.VII.13., leg. Szócs J. (e.l.), GP 22622 IgR, (♂), 1970.VIII.8., leg. Szócs J. (e.l.), GP 22621 IgR, (♀); Csepel, [1]920.VI.5., leg. Schmidt A. (2 ex, e. larva), GP 22623 IgR, (♀); Csepel, [1]917.VII.1., leg. Uhrik-M. T. (1 ex, e. larva), [1]917.VII.4., leg. Uhrik-M. T. (1 ex, e. larva), GP 22624 IgR, ♂, VII.5., leg. Uhrik-M. T. (1 ex, e. larva), VII.9., leg. Uhrik-M. T. (1 ex, e. larva), [1]920.VII.24., leg. Uhrik-M. T. (1 ex, e. larva), [1]937.VII.16., leg. Uhrik-M. T. (1 ex, e. larva); Ócsa, Nagy-erdő, 1952.VIII.19., leg. Szócs J., GP 22628 IgR, (♀). A jelenkori gyűjtésekből Buschmann F. számos *chamaedriella* és *serpylletorum* egyedét helyezte be az MTM Coleophoridae gyűjteményébe. Ezek közül az Esztergom–Strázsa-hegy, 2013.VII.10. (6 ex), leg. Buschmann F. & Szabóky Cs., GP 22634 IgR, (♂); Gyöngös–Sár-hegy, 2003.VI.6. (1 ex), 2005.VII.14. (1 ex), 2006.VII.25. (1 ex), 2007.VII.8. (3 ex), GP 22639 IgR, (♂), 2008.V.27. (2 ex), 2008.V.30. (1 ex), (GP 22633 IgR, ♂), 2011.VIII.5. (5 ex), (GP 22640 IgR, ♂), utóbbiak leg. Buschmann F., det.

Ignác Richter (coll. MTM) bizonyultak *mareki* példányoknak. További *mareki* előfordulási adatok: Györszentiván, 2011.VI.25.; Örkény, 2012.VI.18., GP 21960 IgR, leg., det. & coll. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: „Elterjedt déli faj, mely Iraktól Törökországon keresztül Dél-Európa szerte (Görögország, Balkán- félsziget, Macedónia, Horvátország, Olaszország, Szardínia) előfordul. Közép-Európában egyelőre csak Ausztriában, Csehországban, és Magyarországon gyűjtötték.” – írta Pastorális (2014). Az eddigi hazai adatokból [Esztergom (Strázsa-hegy), Budapest (Hársbokor-hegy, Tétényi-fennsík), Csepel, Ócsa (Nagy-erdő), Isaszeg, Örkény, Kerekegyháza, Gyöngyös (Sár-hegy)] az tűnik ki, hogy a *mareki* az ország középső részén eléggé elterjedt. Feltehető, hogy a meleg, száraz, jobbára homokos élőhelyeket preferálja, és a neki megfelelő élőhelyeken gyakori lehet, de bizonyára az ország más részein is előfordulhat (lásd például Györszentiván), és szimpatikus a *serpylletorum* – *chamaedriella* fajokkal. Ez annál is inkább valószínűnek látszik, mert az említett két faj között egyazon helyen és időpontban gyűjtött egyedek között volt a legtöbb *mareki* példány (Budapest–Hársbokor-hegy), és feltehetően tápnövényi elkülönülés sincs a szóban forgó fajok között. A Buschmann F. magángyűjteményében lévő főként jászági, tápió-vidéki, és „elő-mátrai” (sár-hegyi) *serpylletorum* és *chamaedriella* példányok vizsgálata folyamatban van, és valószínűleg más gyűjteményekben is rejtőzhetnek *mareki* példányok.

Coleophora flaviella Mann, 1857 – sárga zsákosmoly

A fajt Gozmány (1956) nem említi a faunafüzetben. Hazai előfordulásáról csak Baldizzone révén van tudomásunk (Baldizzone, 1983), aki Gozmány László közreműködése mellett az MTM *Coleophora*-anyagát átvizsgálta. A fajjal kapcsolatos közlés hazai periodikában eddig csak Pastorális & Szeőke (2011) Vértesszőlős-hegységről írott munkájában található (Csákberény–Bucka-hegy).

Új adat – New data: Az MTM gyűjteményében három *flaviella* egyed volt: Isaszeg, 1951.VII.7., leg. Issekutz L., PG 6725 Bldz, (♀); Pécs, 1954.VI.27., leg. Balogh I., PG 7236 Bldz, (♂), mindkettő det. G. Baldizzone, és egy példány Gyöngyös, 1959.VI.24. cédulával, az ott évekig működött fénycsapda anyagából. A 2014-es gyűjteményrendezés folyamán további egy példány került elő a *congeriella* faj egyedei közül: Budapest, Sváb-hegy, [18]98.VI.5., leg. Uhrik-M. T., GP 21713 IgR, (♂), det. Ig. Richter, és Buschmann F. a gyűjteményéből egy Esztergom–Strázsa-hegyi példányt helyezett be; GP 21271 IgR, (♀), det. Ig. Richter, coll. MTM. További *flaviella* adatok: Esztergom, Strázsa-hegy, 2013.VII.10., leg. Buschmann F. & Szabóky Cs., GP 21276 IgR, (♀); Gánt-Gránás, Sziklás-út, 2010.VII.13., leg. Buschmann F. & Szabóky Cs., GP 21270 IgR, (♂), det. Ig. Richter, mindkét példány coll. Buschmann F.

Coleophora caelebipennella Zeller, 1839 – szalmagyopár-zsákosmoly

Gozmány (1956) a faunafüzetben Budapestről és Vörsről említi, az MTM gyűjteményében azonban csak Csepelről (2 ex) és a Szőcs József által Újszentmargitán

gyűjtött egyed van (Szócs 1977c); a vörösi bizonyító példány hiányzik. Csak évtizedek elteltével Szabóky (2009) ismerteti újra a fajt Pécselyről, majd Buschmann (2012d) a Tápió-vidékről írott munkájában, a nagykátai Cseh-dombról.

Új adat – New data: Vértes hegység, Gánt-Gránás, 2010.VII.13. leg. Buschmann F. & Szabóky Cs., coll. Buschmann F.

Coleophora cracella Wallot, 1835 – bükkönyaknázó zsákosmoly

A faunafüzetben Gozmány (1956) Budapestről, Szócs (1981a) a Hármashatár-hegyről említi. Ezek bizonyító példányai az MTM gyűjteményében megvannak. Balogh Imre a Bükkben gyűjtötte (Felsőtárkány), az adatot azonban nem közölte (Balogh 1967a,b). Hosszú csend után Szabóky (1999) Jósvafőről, majd a Naszályból említi (Szabóky 2010). Buschmann (2003a) a Mátra Múzeum gyűjteményével kapcsolatban számos helyről közli a Jászszágból és a Mátra hegységből, a meghatározásai azonban felülvizsgálatra szorulnak; a „*cracella*” név alatt ott besorolt példányok valószínűleg több faj képviselőit tartalmazza.

Új adat – New data: Felsőtárkány, 1967.VI.24. leg. Balogh I., GP 19999 IgR, (♂), det. Ig. Richter, coll. MTM; Gyöngyös, Sár-hegy, 2001.VI.10., (1 ex), leg. & coll. Buschmann F., GP 21735 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Jósvafő, 1989.VII.7., leg. Pastorális G., det. J. Marek, coll. Z. Tokár.

Coleophora glaseri Toll, 1961 – Glaser zsákosmolya

A faj csak évekkel a faunafüzet (Gozmány 1956) megjelenése után lett leírva. Hazai előfordulására Baldizzone MTM-gyűjteményi revíziója nyomán derült fény, ennek alapján került fel az európai „check-listára” (Karsholt & Razowski, 1996), majd onnan az ezredforduló magyar faunalistáira (Fazekas 2002, Szabóky & al. 2002). Az említett listákon történt feltüntetésen kívül hazai publikációban *glaseri*-adat még nem látott napvilágot, ezért az MTM gyűjteményében meglévő négy példány adatát is közöljük:

Új adat – New data: Bükk-hg., Szépasszony-völgy, 1960.VII.3., leg. Reskovits M., PG 7271 Bldz, (♂), det. G. Baldizzone; Kaposvár, 1948.VII.2., leg. Nattán M., GP 21268 IgR, (♂); Kaposvár, [1]948.VII.21., GP 20921 IgR, (♂), [1]951.VI.27., GP 21273 IgR, (♀), det. Ignác Richter, mindkét példány leg. Pazsiczky S., coll. MTM. Több évtized eltelte után: Esztergom, Strázsa-hegy (kőbánya), 2013.VII.10., leg. Buschmann F. & Szabóky Cs., GP 21269 IgR, (♀), det. Ig. Richter, coll. Buschmann F.

Coleophora laricella (Hübner, 1817) – vörösfenyő-zsákosmoly

Gozmány (1956) a faunafüzetben lelőhely megadása nélkül csak annyit közöl: „... az ország középső részén találták”; Szócs (1977c) ugyanezt ismétli meg. Konkrét adatközlés egyedül Buschmann (2005b) tollából látott napvilágot, miután a soproni „Tolvaj-árokban” Szabóky Csabával lefolytatott közös gyűjtés példányaiból a Mátra Múzeum gyűjteményében elhelyezett három példányt (Buschmann 2005b).

A 2014-es rendezés előtt az MTM gyűjteményében tíz *Coleophora laricella* példány volt. Ezek között kettő Bükk hegységi egyed is, amelyet Ács & Szabóky (1993) nem közölt a Bükki Nemzeti Parkról (BNP) írott munkájukban. Az alábbiakban közre adjuk az MTM-i gyűjteményben jelenleg található 22 példány adatát:

Új adat – New data: Budapest, 1897.V.14. (4 ex), leg. Uhrík-Mészáros T., [1] 916.IV.26. (2 ex), leg. Uhrík-M. T., [1]916.IV.28. leg. Uhrík-M. T.; Csepel, [18] 97.V.16., leg. Uhrík-M. T.; Bükk hegység, Tászkás-orom, 1981.VI.4., leg. Ács E., Sin K. & Ronkay L., GP 21103 IgR, (♂); Sopron, Tolvaj-árok, 2004.V.29. (6 ex), leg. Buschmann F. & Szabóky Cs.; Mátra hegység, Nyírjes-bérc, 2006.VI.16. (3 ex); Nyírjes-bérc–Szénégetők, 2008.VI.6. (2 ex), 2008.VI.9., leg. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: Buschmann F. magángyűjteményében még számos Sopron–tolvaj-árokai és Mátra hegység–nyírjes-bérci egyed maradt. Személyes tapasztalat: ahol nagyobb számú vörösfenyő-ültetvények vannak, ott a *Coleophora laricella* faj időnként tömegesen rajzik.

Coleophora tamesis Waters, 1929 – lápréti zsákosmoly

A faunafüzetben Gozmány (1956) Pécelről és Simontornyáról közli, a példányok az MTM gyűjteményében megvannak. Később Gozmány Ágasegyházán gyűjtötte (Gozmány & al. 1985b), majd Petrich (2001) a sárvíz-menti szikésekről közölte. A faj egyéb publikált hazai adatáról nincs tudomásunk. Az MTM gyűjteményében a következő helyekről vannak még példányok, amelyek már a faunafüzet (Gozmány 1956) megjelenése után, Pazsiczky Sándor, Szócs József és Tallós Pál gyűjteményei révén kerültek be:

Új adat – New data: Kaposvár, [1]952.VI.17. (2 ex), leg. Pazsiczky S., GP 674 & det. Gozmány L., GP 20973 IgR, (♀), det. Ig. Richter; Zamárdi, töreki-láp, 1953.VII.28., leg. Szócs J., det. Gozmány L.; Szakonyfalu, 1956.VI.9., leg. Tallós P., GP 1031 & det. Gozmány L., coll. MTM.

Megjegyzés – Comment: Petrich Károlytól egyetlen *Coleophora* példány sincs az MTM-ben. Gyűjteménye Komlóra került, ahol valószínűleg a sárvízi *tamesis* példány is ma még megtalálható.

Coleophora alticolella Zeller, 1849 – szittyótermés zsákosmoly

Gozmány (1956) a faunafüzetben az *alticolella* fajt a *taeniipennella* Herrich-Schäffer, 1855 szinonim neveként ismerteti, ezt azonban később Baldizzone vizsgálatai nyomán korrigálja (Gozmány 1985a). Az *alticolella* eddig ismert publikált lelőhelyei: Pázmánd, Zsidó-hegy (Petrich 1988); Vértes hegység, Csákberény–Bucka-hegy (Pastorális 2000); Nagykáta, székesrekeszi legelő (Buschmann 2012d). Az MTM gyűjteményében csupán két *alticolella* példány volt, ezek adatai a következők:

Új adat – New data: Szakonyfalu, 1956.VI.14., leg. Tallós P., PG 6743 Bldz, (♀); Újszentmargita, 1974.VI.4., leg. Sin Katalin, PG 2717 Bldz, (♂), mindkettő det. Baldizzone. A 2014-ben végzett gyűjteményrendezés folyamán Buschmann F. kettő, általa gyűjtött mátrai példányt helyezett be; Mátra hegység, Névtelen-bérc, 2009.VII.1., GP 16019 IgR, (♂), 2011.VI.29. GP 19413 IgR, (♂), det. Ig. Richter.

További *alticolella* adatok Buschmann F. gyűjteményéből: Mátra hegység, „Galya”, Nyírjes-bérc, 2007.VI.19., GP 21305 IgR, (♂), 2009.VII.11., GP 16018 IgR, (♂); Kékestető, 2007.V.28., GP 16027 IgR, (♂); Gyöngyös, Sár-hegy, 2010.VI.11., GP 16121 IgR, (♂); Nagykáta, székesrekeszi legelő, 2009.VIII.25., GP 16141 IgR, (♂), valamennyi det. Ig. Richter, leg. & coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: Az *alticolella* és *taeniipennella* fajok méretben, színben és rajzolatban igen hasonlóak, és más fajokkal is könnyen összetéveszthetők. Biztos faji azonosításhoz az ivarszervi vizsgálat elengedhetetlen.

Coleophora salinella Stainton, 1859 – sziksófű-zsákosmoly

Sem a faunafüzetben, sem a később összeállított magyar fajjegyzékben (Gozmány 1956, 1968) nem szerepel a *salinella* faj, és a szerző a nevezéktani változásokat közlő korrekciós munkájában sem ejt szót róla (Gozmány 1985a). Az európai „checklistára” (Karsholt & Razowski 1996) feltehetően a Szócs József által Dinynyésen talált és sikeresen kinevelt példány alapján került fel (MTM-gyűjtemény!), ahonnan átvették az ezredforduló elején megjelent hazai listák (Fazekas 2002, Szabóky & al. 2002), ám a példány adata a szakirodalomban eddig még nem került nyilvánosságra. A *salinella* fajról közlés csak Buschmann (2012d) Tápió-vidéki dolgozatában jelenik meg először, aki azon a vidéken többfelé gyűjtötte. Közülük három példányt elhelyezett az MTM gyűjteményében is.

Új adat – New data: Dinnyés, partszegély, 1973.VII.23. (e.l.), leg. Szócs J; Jászberény, Hajta-mocsár TVT., 2004.VIII.9. (2 ex), leg. Buschmann F., GP 9226 és 9277 ZT, (2 ♀), det. Z. Tokár; Nagykáta, székesrekeszi szikes legelő, 2011.VII.17., leg. Buschmann F., GP 19380 IgR, (♀), det. Ig. Richter, coll. MTM. További előfordulási adatok Buschmann F. gyűjteményéből: Szentmártonkáta, székesrekeszi legelő, 2004.VIII.24., GP 9221 ZT, (♂), det. Z. Tokár; Nagykáta, székesrekeszi legelő, 2009.VIII.18., GP 19442 IgR, (♀), det. Ig. Richter; Jászberény borsóhalmi-rét, 2009.VIII.27., GP 19443 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Farnos, sziki-tanösvény, 2011.VIII.2., mind coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: A Szentmártonkátától egészen Nagykátáig húzódó székesrekeszi legelő közepe táján keresztül vezető dűlőút a közigazgatási határ, a lelőhelycédulák közötti településnév-különbségek tehát az szerint vannak, hogy a dűlőút mikor melyik oldalán folyt le a gyűjtés.

Coleophora obscenella Herrich-Schäffer, 1855 – csillagőszirózsa-zsákosmoly

A hazai irodalomban sokáig tévesen *virgaurea* Stainton, 1857 fajként volt számon tartva; ezen a néven találjuk a faunafüzetben (Gozmány 1956) és a Kiskunsági Nemzeti Park (KNP) faunáját bemutató tanulmányban is (Gozmány & al. 1985b). A fajnak egyéb publikált adata nem ismeretes. Az említett forrásokban közölt Ócsa és Tompa lelőhelyeken kívül a következő helyekről vannak még példányok az MTM gyűjteményében:

Új adat – New data: Budafok, [1]917.VIII.1., [1]917.VIII.20., leg. Uhrík-M. T. (e.l.); Budakeszi, Hársbokor-hegy, 1952.VIII.9., leg. Kovács L., GP 572

Gozmány L.; Kelebia, tópart, 1951.VII.31. (3 ex), leg. Gozmány L. Újabb példány csak a közelmúltban került elő: Györszentiván, 1999.IX.14., leg. Pastorális G., det. & coll. Z. Tokár.

Megjegyzés – Comment: Az ezredforduló után rendszeresen megjelentetett, javított és kiegészített magyar névjegyzékekben a *C. virgaurea* Stainton, 1857 fajnév tévesen a *C. obscenella* Herrich-Schäffer, 1855 faj szinonimájaként szerepelt. A faji kérdések úgy tűnik nyugvópontra jutottak, valójában mindkettő önálló faj. Jóllehet vannak néhol átfedések az elterjedésükben, biztosnak látszik, hogy a *virgaurea* csak a környező országok magasabb, általában 1000 m fölötti hegyein él (pl. Magas-Tátra), és Magyarországon nem fordul elő annak ellenére, hogy mindkét fajnak tápnövénye a *Solidago virgaurea* (= *S. virga-aurea*) és egyes *Tripolium* (= *Aster*) fajok. Következésképp minden eddig *Coleophopra virgaurea*-ként közölt ismertetés a *C. obscenella* fajra vonatkozik, amelynek nem szinonimneve a *C. virgaurea*.

Coleophora squamosella Stainton, 1856 – seprencelakó zsákosmoly

Gozmány (1956) a faunafüzetben *erigerella* Ford, 1953 néven Simontornya és Gönc lelőhelyekről ismerteti, a bizonyító példányok az MTM gyűjteményében megvannak. Újabb adatközlés a fajról csak Pastorális (2000) Vértes hegységi dolgozatában, majd Buschmann (2012d) tápió-vidéki munkájában található.

Új adat – New data: Jászberény, Újerdői homokterület, 2004.VII.25., GP 9236 ZT, (♂), det. Z. Tokár.

Megjegyzés – Comment: Jászberény déli határrészének homokos területe sem kialakulás-fejlődéstörténeti, sem genetikai értelemben nem része a Tápió-vidéknek – lásd Buschmann 2001a, 2001b.

Coleophora corsicella Walsingham, 1898 – korzikai zsákosmoly

Mint a magyar fauna új tagjáról számolnak be Gozmány & al. (1985b), a Kiskunsági Nemzeti Park (KNP) lepkevilágát ismertető munkájukban, egy Kunadacson, mesterséges fényen gyűjtött példány alapján, amelyet Giorgio Baldizzone azonosított. Az MTM gyűjteményében a példány megtalálható, amely mellé a rendezés folyamán Ignác Richter további egy példányt ajándékozott. Az említett KNP-i adaton kívül (Gozmány & al. 1985) egyéb közlés a fajról ismereteink szerint hazánkban eddig még nem látott napvilágot.

Új adat – New data: Bélmegyer, Fáspuszta, 2013.V.8., leg. & det. Ig. Richter, coll. MTM. További *corsicella*-adatok: Vértes hegység, Csákberény, Bucka-hegy, 2007.IV. 29., Gp 11193 ZT, (♂), leg., det. & coll. Z. Tokár; Györszentiván, 2013.IX.1., GP 21473 IgR, leg. det. & coll. Ig. Richter; Vászoly, Öreg-hegy, 2014.V.22., leg. & coll. Szabóky Cs., GP 22265 IgR, det. Ig. Richter, lásd Ignác Richter: www.coleophoridae.bluefile.cz

Coleophora chrysanthemi Hofmann, 1869 – margaréta-zsákosmoly

A magyar fauna új tagjaként ismertette Fazekas (2001b) Dombóvár–Gunarasról, majd újabb példányairól ugyanonnan számol be (Fazekas & Schreurs 2010). Egyéb

publikált adatai nincsenek, jöllehet az MTM gyűjteményében van egy tarhosi, fénycsapda által gyűjtött egyed, amely mellé Buschmann F. egy Jászberény–újerdői példányt helyezett be.

Új adat – New data: Tarhos (fcs), 1959.VII.20., GP 20943 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Jászberény, újerdői homokterület (fcs), 2008.VII.17., coll. MTM. További kettő Jászberény–újerdői példány 2008.VII.13., GP 11058 ZT, det. Z. Tokár; 2010.V.4., GP 16133 IgR, det. Ig. Richter, valamint egy Gyöngyös, Sár-hegy, 2011.VII.12., GP 19373 IgR, det. Ig. Richter, Buschmann F. gyűjteményében maradt.

Megjegyzés – Comment: A Jászberény–Újerdő homokterületi adatok arra engednek következtetni, hogy a *chrysanthemii* fajnak nem lehet egyedüli tápnövénye a *Tanacetum (Chrysanthemum) corymbosum*, mert az arrafelé egyáltalán nem terem, viszont annál gyakoribb a homoki pipitér (*Anthemis ruthenica*).

Coleophora riffelensis Rebel, 1913 – keskenyszárnyú zsákosmoly

Gozmány (1956) a faunafüzetben még *fischeri* Toll, 1950 néven és csak a Budaörs melletti Csiki-hegyekből említi, majd Szabóky (1982a) Fenyőfőről közli. Jöllehet Szabóky tanulmányából nem olvasható ki, de igen valószínű, hogy arról az egyedekről emlékezett meg, melyeket az ott éveken át munkálkodott néhai Tallós Pál gyűjtött, s amelyek halála után az MTM-be kerültek. Ezeket Tallós egyetlen napon s feltehetően fénycsapda segítségével gyűjtötte, és Gozmány László határozta meg (GP 957, 958, 1028; det. Gozmány L.). Egyéb adatközlés a fajról a hazai szakirodalomban nincs, de az MTM gyűjteményében az említettek kivül még kettő helyről van egy-egy példány:

Új adat – New data: Ágasegyháza, 1956.VIII.1., leg. Gozmány L., PG 4870 Bldz, (♀), det. G. Baldizzone; Nagykovácsi, Nagy-szénás, 1970.VI.27., leg. Szelényi G., GP 19993 IgR, (♂), det. Ig. Richter. További adatok a *riffelensis* fajról: Nagykáta, Erdőszőlő, homokbuckás 2009.VII.30., GP 19329 IgR, (♂), det. Ig. Richter, conf. J. Tabell; Farnos, homokbuckás, 2010.VI.29. (2 ex), GP 16089 IgR, és GP 16076 IgR, (♂♂), det. Ig. Richter, conf. J. Tabell; Szentmártonkáta, Gicei-hegy, 2014.IX.5., GP 22522 IgR, det. Ig. Richter, conf. J. Tabell, leg. & coll. Buschmann F.; Bugac, 2000.IX.2. (♀), leg. Pastorális G., GP 12084 Bldz, det. G. Baldizzone, coll. Z. Tokár; Szigetmonostor, Merzsán, 2014.VII.18., leg. & coll. Szabóky Cs., GP 22254 IgR, det. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: Szelényi Gusztávtól csupán az itt említett egyetlen *Coleophora* példány van az MTM vonatkozó gyűjteményrészében. A *riffelensis*-t Buschmann (2012d,) nem közölte a tápió-vidéki dolgozatában, mert a példányok akkor még vizsgálaton voltak.

Coleophora kyffhusana Petry, 1898 – homoki fátyolvirág-zsákosmoly

A magyar fauna új tagjaként közli Szabóky, Tokár & Pastorális (2007) egy Jászberény, Hajtai TVT, Halasi tanyáknál gyűjtött példány alapján. Azóta újabb előfordulási adatokról csak Buschmann (2012d) számol be a Tápió-vidékről írott

munkájában, de konkrét adatok ismertetése nélkül. Az MTM-i gyűjteményrendezés során négy *C. kyffbusana* példány került behelyezésre Buschmann Ferenctől:

Új adat – New data: Esztergom, Strázsa-hegy, 2013.VII.10. (3 ex), leg. Buschmann F. & Szabóky Cs., köztük egy GP 20755 IgR, (♀); és Farnos, erdei fenyves, 2010.VI.29. (1 ex), leg. Buschmann F., GP 16115 IgR, (♂), det. Ig. Richter, coll. MTM. További *kyffbusana* adatok: Jászberény, újerdői homokterület (fcs), 2006.VII.10. det. Z. Tokár; Farnos, homokbuckás erdei fenyves, 2008.VII.11., GP 10744 ZT, det. Z. Tokár; Nagykáta, Nyírfás-ártér, 2010.V.1., GP 16138 IgR, det. Ig. Richter; Nagykáta, Cseh-domb, 2010.VIII.8., GP 16107 IgR, det. Ig. Richter; Nagykáta, Erdőszőlő, homokbuckás, 2012.VI.19., GP 19340 IgR, det. Ig. Richter; Esztergom, Strázsa-hegy, 2013.VII.10. (2 ex), leg. Buschmann F. & Szabóky Cs., közülük egyik GP 21322 IgR, (♀), det. Ig. Richter, leg. & coll. Buschmann F., valamint Győrszentiván, 2011.IV.20., VI.25. (2 ex), 2012.IV.27., VIII.25. GP 171571 IgR, (1 ex ♀), GP 18438 IgR, (1 ex ♂), Örkény, 2014.V.9., leg. det. & coll. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: Mivel a Tápió-vidéken a *kyffbusana* eléggé elterjedt és egyes helyeken gyakori faj, az elmúlt években számos példány került egyes kollekták gyűjteményébe, adataik ismertetésétől itt eltekintünk.

Coleophora thymi M. Hering, 1942 – kakukkfűragó zsákosmoly

A faj hazai előfordulását Szócs (1973) közli az általa Budaörsön gyűjtött két példány alapján. Ezek az MTM gyűjteményben megvannak. Hosszú idő elteltével Pastorális (2001) a Vértes hegységből ismerteti, amelynek bizonyító egyede az MTM-ben külön tárolt Pastorális-gyűjteményben található. Hazai közleményben egyéb adat a fajról eddig még nem látott napvilágot.

Új adat – New data: Gerecse hegység, Epöl, Kőszikla, 2008.VIII.30., leg. & coll. Szabóky Cs., GP 20293 IgR, det. Ig. Richter⁽¹⁾; Mátra hegység, Gyöngyös, Sár-hegy, 2002.VIII.27., leg. & coll. Szabóky Cs., det. Z. Tokár, 2004.VIII.20., leg. Szabóky Cs., GP 16709 IgR, det. & coll. Ig. Richter; Sár-hegy, 2013.VIII.18., leg. & coll. Buschmann F., GP 19373 IgR, det. Ig. Richter.

Coleophora ramosella Zeller, 1849 – fehér csápú zsákosmoly

Hazai előfordulását szintén Szócs (1973) közli először a magyar faunában, de még *albicornis* Benander, 1936 néven, Ócsáról. A példányt Gozmány László gyűjtötte (1952.VII.8.) az ócsai Nagy-erdőben (coll. MTM), de van egy Baldizzone által meghatározott publikálatlan fenyőfői egyed is a gyűjteményben. A faj újabb adatáról csak évtizedek elteltével Buschmann (2012d) számol be a tápió-vidéki munkájában.

Új adat – New data: Fenyőfő, 1956.VII.7-8., leg. Tallós P., PG 6739 Bldz, (♂), det. G. Baldizzone, coll. MTM; Fenyőfő, 1979.VII.21., leg. & coll. Szabóky

(1) www.coleophoridae.bluefile.cz

Cs., GP 8749 ZT, (♂), det. Z. Tokár; Paks, Cseresnyés-láprét, 2012.VII.18., leg. & coll. Szabóky Cs., GP 20180 IgR, det. Ig. Richter ⁽²⁾; Örkény, 2014.V.24., GP 21579 Igr, (♂), leg. & coll. Ig. Richter; Szentmártonkáta, Nyírfás-ártér, 2009.VI.9., leg., det. & coll. Buschmann F.

Coleophora frankii Schmidt, 1886 – sédkender-zsákosmoly

Első publikált hazai lelőhelyeit Szőcs József munkái révén ismerhettük meg Törökbálintról (Szőcs 1977c), de a nevelés valószínűleg nem járhatott sikerrel, mert erről a helyről nincs tőle bizonyító példány az MTM-be került *frankii* faj egyedei között. Ott csak négy, Budaörs–Dögtemető lelőhelycédulás, réti őszirózsán (*Galatella sedifolia*, = *Aster sedifolius*, = *Aster punctatus*) nevelt ex lárva egyed (Szőcs 1977b, 1981a), valamint a Sin Katalin által Hortobágyon gyűjtött kettő (HNP., Újszentmargita) példány (Szabóky 1981b) van. A fajról újabb ismertetés csupán Szabóky (2012) tollából ismeretes, aki a budapesti Sas-hegyen gyűjtötte két példányát.

Új adat – New data: Csákberény, Bucka-hegy, 2007.V.11.; Békéscsaba, 2013.V.8., GP 20511 IgR, 2014.V.10., leg. det. & coll. Ig. Richter, továbbá Mátra hegység, rudolftanyai-útelágazás, 2011.VII.16., leg. Buschmann F., GP 19393 IgR, (♂), det. Ig. Richter; Gyöngyös, Sár-hegy, 2013.VIII.18., leg. Buschmann F., GP 20757 IgR, (♂), det. Ig. Richter, coll. Buschmann F.

Coleophora inulae Wocke, 1876 – peremizsaknázó zsákosmoly

Eddigi ismert publikált lelőhelyek: Mosonmagyaróvár (Gozmány 1956), Csévharaszt (Szőcs 1984), de az MTM gyűjteményében a rendezés alkalmával nem találtunk egyetlen példányt sem. A faj újabb előfordulási adatait az említettek óta csak Szabóky (2009) közli Pécselyről, és Fazekas Dombóvárról (Fazekas & Schreurs 2010).

Új adat – New data: Tápióság, Nagy-rét, 2014.VII.25., leg. & coll. Buschmann F., GP 22540 IgR, (♂), det. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: Egy másik, ugyanott és ugyanakkor gyűjtött példány: coll. Ignác Richter.

Coleophora tanacetii Mühlig, 1865 – varádicsaknázó zsákosmoly

Gozmány (1956) a faunafüzetben Kaposvárról ismertette. Az MTM gyűjteményében viszont egyetlen *tanacetii* példány sincs, és nincs a pécsi Janus Pannonius Múzeumba került Nattán-féle gyűjteményben sem (Szabóky, 1983). Így még azt sem tudjuk, hogy a két neves kaposvári lepkész közül Pazsiczky Sándor vagy Nattán Miklós gyűjtötte-e a magyar faunalistán máig szereplő *tanacetii* faj jelenleg ismeretlen helyen lévő (vagy elpusztult?) egyedét. A faunafüzeti közlés (Gozmány 1956) óta eltelt évtizedekben a fajról hazai közleményben nem történt újabb ismertetés.

Új adat – New data: Jászberény, újerdői homokterület 2009.VI.8. (fcs), GP

(2) www.coleophoridae.bluefile.cz

16042 IgR, (♂), det. Ig. Richter; 2010.VI.12. (fcs), GP 16132 IgR, (♀), det. J. Tabell; Jászfelsőszentgyörgy, hajtai tölgyes, 2010.VI.13., leg. Buschmann F., GP 16143 IgR, (♀), det. J. Tabell, coll. Buschmann F. Gerecse hegység, Epöl, 2009.V.21., leg. Szabóky, GP 20246 IgR, det. Ig. Richter (lásd Ignác Richter: www.coleophoridae.bluefile.cz).

Megjegyzés – Comment: Szabóky Cs. & Kutassy Gy. (2013) Epöl és környéke lepkefaunája c. dolgozatában a *Coleophora tanacetii* – vélhetően egyszerű kifelejtődés okán – nem került említésre.

Coleophora bornicensis Fuchs, 1886 – közép-európai zsákosmoly

Mint a magyar fauna új tagját ismertette Szabóky (2014) a Mátra hegységből (Sirok, Nyírjes-tó), és a közép-európai zsákosmoly magyar nevet adta neki. Németországból leírt faj, hozzánk legközelebb Szlovákiából ismert. Szárnyfesztávolsága 11–12 mm. Alapszíne világosbarnabarna, felső szegélyén fehéres csíkkal, az erek is kissé világosabbak; a szárnyfelület fényes. Hátulsó szárnya sötétbarna. Testrészei az alapszínnel egyezők, csápja világosbarna, végig sötétben gyűrűzött. A lárva a gilisztaűző varádics (*Tanacetum vulgare*) virágjával táplálkozik, zsákja virágtörmelékes csőzsák.

Új adat – New data: Nagykáta, erdőszőlői homokbuckás, 2009.VII.29., leg. & coll. Buschmann F., GP 16057 IgR, (♂), det. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: Igen érdekes és rendkívül ellentétes a Szabóky Csaba által gyűjtött siroki példány, és a nagykátaai egyed gyűjtési helye közötti mikroklímatis és növényzeti különbség. Utóbbi egy nyílt, egykori szőlők helyén keletkezett degradált homokpuszta, elborítva *Asclepias syriaca* és *Ambrosia artemisiifolia* tömegeivel. Szintén tömeges rajta a mezei üröm (*Artemisia campestris*) és a kései szegfű (*Dianthus serotinus*), különböző fajú nyárfaligetekkel és elszaporodott bálványfával (*Ailanthus altissima*), akácligetekkel és zöld juharral (*Acer negundo*), lásd Buschmann 2012d, p. 412–413.

Coleophora albicans Zeller, 1849 – feketeürömlakó zsákosmoly

A faunafüzetben (Gozmány 1956) még *artemisiella* Scott, 1861 fajként zárójelben közli. Első hazai említését a Kiskunsági Nemzeti Park (KNP) lepidopterológiai faunakutatását összegző munkában találjuk (Gozmány & al. 1985b), Fülöpházáról (Szívós-szék), amelyből az Ócsa, Nagy-erdői adat kimaradt, de a bizonyító példány az MTM-ben megvan. Újabb előfordulásról az óta is csak Petrich számolt be, aki Nadapon, a Csúcsos-hegyen gyűjtötte (Petrich 1988), és még szintén *artemisiella* Scott, 1861 néven közölte.

Új adat – New data: Ócsa, Nagy-erdő, 1952.VIII.19., leg. Gozmány L., GP 210, GL, det. rev. G. Baldizzone; Esztergom, Strázsa-hegy, 2013.VII.10., leg. Buschmann F. & Szabóky Cs., GP 20797 IgR, (♀), det. Ig. Richter, coll. MTM. További adatok: Gyórszentiván, 2011.VI.25. (1 ex); Örkény, 2012.VI.18., GP 18618 IgR, (♀), 2013.VII.6., GP 20532 IgR, (♂), leg., det. & coll. Ig. Richter; Szentmártonkáta Gicei-hegy, 2011.VI.16. (4 ex), leg. & coll. Buschmann F.,

közöttük az egyik GP 19861 IgR, (♂), det. Ig. Richter.

Megjegyzés – Comment: A fajt Buschmann (2012d) nem közli a tápió-vidéki dolgozatában, a példányok akkor még vizsgálaton voltak.

Coleophora tyrhaenica Amsel, 1952 – görög zsákosmoly

Hazai előfordulásáról csak Baldizzone révén van tudomásunk (Baldizzone, 1983), aki Gozmány László közreműködésével az MTM *Coleophora*-anyagát átvizsgálta. Ezt a *tyrrhaenica*-adatot később Gozmány & al. (1985b) dolgozatában vizsontlátjuk, a Kiskunsági NP faunájának ismertetése során. Egyéb adatközlés a fajról a hazai szakirodalomban nem található. Az MTM gyűjteményében öt publikálatlan *tyrrhaenica* példány van, adataik a következők:

Új adat – New data: Fót, Somlyó-hegy, 1951.VIII.1., leg. Issekutz L., GP 304 GL, det. rev. G. Baldizzone; Tompa, Zsíroskúti-erdő, 1951.VIII.1. (2 ex), leg. Gozmány L., GP 19931 IgR, (♂) és GP 21095 IgR, (♀), det. Ig. Richter; Ágasegyháza, 1952.VII.27. (2 ex), leg. Gozmány L., PG 4877 Bldz, (♀), det. G. Baldizzone, és GP 20001, IgR, (♀), det. Ig. Richter. További új adat: Jászberény, újerdői homokterület 2004.VII.25. (fcs), GP 9249 ZT, (♂), det. Z. Tokár, coll. Buschmann F.; Örkény, 2015.VIII.6. (2 ex), GP 23411 IgR, (♂) és GP 23409 IgR, (♀), leg., det. & coll. Ig. Richter.

Coleophora bucovinella Nemes, 1968 – délvidéki zsákosmoly

Első hazai adatát Szabóky (1998) közli egy Pastorális Gábor által gyűjtött példány alapján: Csákvár, Zöld-völgy. Két évvel később Pastorális (2000) jelzi Csákerényből, a Bucka-hegyről. Mindketten még *albilineella* Toll, 1960 néven; a Vértes hegység lepkefaunáját összefoglaló munkában (Pastorális & Szeőke 2011) csak ezek az adatokat ismétlődnek: coll. MTM, Pastorális-gyűjtemény. Buschmann (2012d) a tápió-vidéki Egreskátáról, még szintén *albilineella* néven, konkrét adatok nélkül említi. A *bucovinella* faj egyéb publikált hazai adatáról nem tudunk. Az MTM *Coleophoridae* gyűjteményrendezése folyamán a meghatározatlan és besorolatlan anyagban előkerült egy példány Simontornyáról, és Buschmann F. is behelyezett egy Sár-hegyen fogott egyedre.

Új adat – New data: Simontornya, 1920.V.31., leg. Pillich F., GP 21732 IgR, (♂); Gyöngyös, Sár-hegy, 2010.VI.15., leg. Buschmann F., GP 16167 IgR, (♂), det. Ig. Richter, coll. MTM. További adatok: Villányi hegység, Szársomlyó, 2001.V.13., leg. & coll. Szabóky Cs., GP 8592 ZT, (♂), det. Z. Tokár; Győrszentiván, 2012.IV.27., GP 18437 IgR, Örkény, 2012.VI.18. (4 ex), leg., det. & coll. Ig. Richter. Nagykáta (Egreskáta), Bata-tanya, 2009.V.11., GP 16178 IgR, (♂); Jászberény, Újerdő, erdei fenyves, 2010.VI.23., GP 16162 IgR, (♀), VI.27. (2 ex), GP 16159 IgR, (♂); és 16169 IgR, (♂), det. Ig. Richter, leg. & coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: A fajnév helyesen *bucovinella*, és nem „*bucovineella*”. Szintén azon fajok közé tartozik, amelyek a hazai közleményekben eddig rendszeresen *albilineella* Toll, 1960 (=„*bucovineella*” Nemes, 1968) néven voltak publikálva

(Szabóky & al. 2002; Szabóky 1998; Pastorális 2000, 2007, 2012, Buschmann 2012d.), vagy fordítva: „*bucovineella*“ Nemes, 1968 = *albilineella* auct. (sic!) néven (Pastorális & Szeőke 2011, Pastorális 2011). Azóta bizonyossá vált, hogy két önálló, valid fajról van szó (vö. pl. a 2006-ban megjelent Baldizzzone et al. *Coleophora* fajokat felsoroló világ-katalógusával), bár a legtöbb internetes fórumon ez még nem került frissítésre. Az *albilineella* elterjedése úgy tűnik, nem éri el Magyarországot. Nálunk tehát nem az *albilineella*, hanem a *bucovinella* Nemes, 1968 faj él, a fentebb ismertetett közleményekben szereplő „*albilineella*“ nevek és adatok ezért mind *bucovinella*-ként értendők.

Coleophora saponariella Heeger, 1848 – szappanfűgyökér-zsákosmoly

A faunafüzetben Gozmány (1956) Sopronból és Budapestről említi, de ezekről a helyekről nincs bizonyító példány az MTM-ben. Később Szócs József az előzőek ismétlése mellett Szigetszentmiklósról közli (Szócs 1977c, 1981a). Az MTM gyűjteménye öt, Szócs által sikeresen kinevelt szigetszentmiklósi példányt őriz, 1958.VIII.3.(2 ex), 1959.VII.23., 1959.VII.28., 1959.VIII.4. dátumokkal. A hazai szakirodalomban csak hosszú idő eltelte után lehet újra a *Coleophora saponariella* faj nevével találkozni Buschmann (2012d) munkájában, a Farnos környéki szikes rétekről említve, de konkrét adat közlése nélkül. Ezt most pótoljuk:

Új adat – New data: Farnos, sziki tanösvény, 2007.VIII.15., GP 19888 IgR, (♀). További *saponariella*-adatok: Tápióság, Nagy-rét, 2012.VI.8., GP 19342 IgR, (♀); 2012.VII.27., GP 19973 IgR, (♀); 2012.VIII.5., GP 19343 IgR, (♀), det. Ignác Richter, leg. & coll. Buschmann F.

[***Coleophora musculella*** Mühlig, 1864 – szegfűragó zsákosmoly]

A faunafüzetben Gozmány (1956) Budapestről közli, Szócs (1977c) pedig a Nagykovácsi Nagyszénás hegyről is, de az MTM gyűjteményében egyetlen *musculella* példány nincs(!). Azóta a fajt egyedül Buschmann (2012d) említette a tápió-vidéki dolgozatában, de a későbbi ivarszervi vizsgálatok során bebizonyosodott, valamennyi e néven közölt egyed téves határozás volt, a példányok mind a *niveistrigella* Wocke, 1877 faj képviselői.

Új adat – New data: Nincs.

Megjegyzés – Comment: Annak ellenére, hogy a *musculella* faj a magyar névjegyzékben továbbra is szerepel, hazai előfordulása bizonyító példány hiányában megkérdőjelezhető. Gozmány (1956) és Szócs (1977c) közlése óta a tévesen határozott Buschmann-közlés kivételével az elmúlt fél évszázadban adat a fajról még nem látott napvilágot, és gyűjtött, de publikálatlan példányról sincs tudomásunk.

Coleophora paripennella Zeller, 1839 – egyszínű zsákosmoly

A faunafüzetben Gozmány (1956) által jellemezett és Simontornyáról említett „*paripennella* Z.” fajnév nem erre a fajra, hanem a *violacea*-ra vonatkozik, amelyet akkoriban tévesen tartott „*paripennella*”-ként számon mind a hazai, mind a

nemzetközi szakirodalom. Az MTM gyűjteményében G. Baldizzone által végzett revideáló vizsgálatok során azonban az *alcyonipennella* egyedei közül előkerült egy valódi *paripennella* példány is Szakonyfaluról. Ezt az adatot ellenben eddig senki nem publikálta. Lényegében tehát a valódi *paripennella* Zeller, 1839 faj publikációs háttér nélkül szerepelt molyfauna nyilvántartásunkban, ami különösen a magyar nevek vonatkozásában okozott zavarokat. A *paripennella* fajra eddig csak Szabóky & Kutassy (2013) Epöl és környéke lepkefaunájáról írott munkájukban található utalás, de a konkrét adatot nem közölték.

Új adat – New data: Szakonyfalu, 1956.VI.14-15., leg. Tallós P., GP 6745 Bldz, (♂), det. G. Baldizzone, coll. MTM; Gyöngyös, Sár-hegy, 2014.V.2., leg. & coll. Buschmann F., GP 22554 IgR, (♂), det. Ignác Richter.

Megjegyzés – Comment: A *violacea* és *paripennella* fajok között a morfológiai különbség elsősorban az, hogy a *violacea* kisebb (9–11 mm) és zömökebb, szélesebb szárnyú, szürkés árnyalatú sötét barnászöld, gyakran ibolyás fényel, hátulsó szárnyának alsó szegélye csónak alakúan íves; feje szürkés sötétbarna, csápjai szintén, utolsó egynegyede piszkosfehér. Ajaktapogatója felgömbülő, második íze sárgásbarna, végén kis pamaccsal, csúcsíze rövid; hátulsó lábpárjának lábszára a felső részében szürke. A *paripennella* nagyobb (11-13 mm) faj, keskenyebb és nyújtottabb szárnyú, alapszíne zöldes sötétbarna némi ibolyás csillogással, hátulsó szárnya igen keskeny, alsó szegélye egyenes. Feje megnyúlt, rásimuló, fénylő pikkelyzettel, csápjja sötétbarna, fogazottan elálló pikkelyzetű, utolsó egynegyede tiszta fehér. Ajaktapogatója kissé ferdén egyesenesen előréll, egyszínű sötétbarna, a második íz végén kis szőrpamacsot visel; az alapszín, a keskenyebb szárnyak és az egyszínű ajaktapogató meglehetősen biztonságosan elválasztja a *violacea* fajtól. A *paripennella* rendkívül hasonlít még az *alcyonipennella* és *frischella* fajokhoz is de azok átlag sárgásabb és fényesebb zöldek, elülső szárnyaik csúcsi részei pedig réz- vagy bronzvörös színben csillognak. A *violacea* tápnövényei a *Rosaceae* család egyes fajaiból áll (*Crataegus*, *Prunus*, *Malus*, *Pyrus*, *Potentilla*, *Rubus* stb.), a *paripennella* pedig elsősorban bogáncsféléken (*Caardus*, *Cirsium*, *Centaurea*, *Serratulella* stb.) fejlődik ki. Ellentétben a *violacea* lebenyes zsáklyával, a *paripennella* fajnak csőzsáklya van. Tekintettel ezekre a tényekre, a mindenféle rajzolattól mentes *paripennella* faj eddigi, „vonalkás zsákosmoly“ nevét elvetjük, és helyette az egyszínű zsákosmoly magyar nevet kapja.

Coleophora niveistrigella Wocke, 1877 – fátyolvirág-zsákosmoly

A faunafüzetben Gozmány (1956) Budapestről és Kecskemétről említi, Szőcs (1977c) ezt megismétli. A fajról adatot az óta csak Szabóky (1994b) közölt a Vértes hegységéből; Csákberény, Bucka-hegy. Igen érdekes, hogy a Kiskunsági Nemzeti Park (KNP) lepkefaunájának ismertetéséből (Gozmány & al. 1985b) ez a faj kimaradt, és az MTM gyűjteményében sincs Kecskemétről példány. Ott csak Pável János kettő budapesti, Gabrieli György egy rákospalotai, és Uhrík-Mészáros Tivadar nyolc csepeli példány van, amelyek mellé Buschmann F. három egyed

helyezett be a Tápióság–Nagy-réti és Nagykáta–erdőszőlői homokbuckásokon gyűjtött példányaiból.

Új adat – New data: Örkény, 2008.V.31., leg. Pastorális G., det. Z. Tokár, coll. MTM. Gyórszentiván, 2011.IV.20., GP 17974 IgR, 2014.IV.24., leg., det. & coll. Ignác Richter. Buschmann F. gyűjteményi példányai: Jászberény, újerdői homokterület (fcs), 2004.VII.25.; Farnos, homokbuckás erdei fenyves, 2008.VII.11.; Nagykáta, Cseh-domb, 2004.VIII.18.; 2007.VIII.24. (2 ex); 2012.VIII.18.; Nagykáta, erdőszőlői homokbuckás, 2009.VII.30. (2 ex); 2012.VI.19. (6 ex); Szentmártonkáta, Gicei-hegy, 2007.VIII.7.; Szentmártonkáta, Nyírfás-ártér, 2007.VIII.21.; Szentmártonkáta, székesrekeszi-legelő, 2011.VIII.15.; Tápióság, Nagy-rét, 2012.VI.8.; VI.18.; VI.20.; VI.29.; VII.20. (2 ex), valamennyi leg., det.& coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: Buschmann (2012d) e fajt közölte tévesen „*musculella*”-ként.

Coleophora preisseckeri Toll, 1942 – erdeifenyő-zsákosmoly

A faunafüzetben a fajt (Gozmány 1956) Budapestről és Kecskemétről (Nagynyír) közölte; lásd még Gozmány & al. (1985b) kiskunsági faunamunkáját is. Kecskemétről nincs bizonyító példány az MTM gyűjteményében, a „budapestiek” pedig Hársbokor-hegyiek (leg. Gozmány L. és Kovács L.). Ezen kívül van még egy-egy példány Pécsről és Ohatról, Buschmann F. pedig a gyűjteményrendezés során három Sár-hegyi példányt helyezett be. Irodalmi közlés a *preisseckeri* fajról az előzőeken kívül csupán Petrich (1988) révén van Sukoróról, egyéb adata nem ismeretes a hazai szakirodalomban.

Új adat – New data: Pécs, Főiskola, 1957.VI.20., leg. Balogh I., GP 1043 GL, det. Gozmány L.; Ohat, Nagy-erdő, 1951.V.25., leg. Gozmány L., GP 583, GL, det. Gozmány L.; Gyöngyös, Sár-hegy, 2005.V.22., 2009.VIII.7. GP 16058, IgR, (♂), 2013.VIII.18., leg. Buschmann F., coll. MTM. Továbbá *preisseckeri* adatok: Gyöngyös–Sár-hegy, 2008.V.27., GP 16117 Igr, (♂); 2010.VIII.12. (2 ex), 2013.VIII.18. (5 ex), GP 20756 Igr, (♂), det. Ig. Richter, leg. & coll. Buschmann F.

Megjegyzés – Comment: Úgy tudjuk, Szabóky Csaba is gyűjtötte a Sár-hegyen (leg. & coll. Szabóky Cs.). Mivel az utóbbi években igyekeznek az ott tájidegenek mondott fenyőféléket „eltüntetni”, e munkálatok miatt a *preisseckeri* és más fenyőféléken élő lepkefajok a Sár-hegyről rövidesen el fognak tűnni.

Köszönet – Acknowledgement: A szerzők ez úton is köszönetet mondanak Pastorális Gábornak (SK–Komárno) a javítási javaslatokért és kiegészítésekért, a szerzők közötti nyelvi és szakmai közvetítésért, Fazekas Imrének (H–Pécs, Regiograf Intézet), a tanulmány szerkesztéséért és megjelentetéséért, továbbá a *C. paramayrella* faj általa gyűjtött egyének közlésre átengedéseért.

Irodalom – References

- Ács E. & Szabóky Cs. 1993: The lepidoptera fauna of the Bükk National Park. – [in:] Mahunka, S. (ed): The fauna of the Bükk National Park I. – Hungarian Natural History Museum, Budapest, p. 186–220.
- Baldizzone G. 1983: Records of the Lepidoptera of Greece based on the collections of G. Christensen and L. Gozmány: III., Coleophoridae (Contribuzioni alla conoscenza dei Coleophoridae, XXXII). – *Annales Musei Goulandris* **6**: 207–248.
- Baldizzone G. 1988: Nuove sinonimie nel genere Coleophoridae Hübner (VI). Contribuzioni alla conoscenza dei Coleophoridae. LII. (Lepidoptera). – *Revista Piemontese di Storia Naturale* **9**: 121–135.
- Baldizzone G., van der Wolf, H. W. & Landry J.-F. 2006: Coleophoridae, Coleophorinae (Lepidoptera) – In: World Catalogue of Insects 5. Apollo Books, Stenstrup, 215 p.
- Balogh I. 1967a: A Bükk-hegység lepkefaunájának kritikai vizsgálata I. – *Folia Entomologica Hungarica* **20** (1): 95–165.
- Balogh I. 1967b: A Bükk-hegység lepkefaunájának kritikai vizsgálata II. – *Folia Entomologica Hungarica* **20** (2): 521–588.
- Buschmann F. (2001a): Jászberény és környékének növényvilága I. Természet- és növényföldrajzi viszonyok. – *Tisicum* XII. – A Jász-Nagykunszabolcs Megyei Múzeum Évkönyve, **12**: 27–48.
- Buschmann F. (2001b): Kiegészítés, revízió, valamint új fajok Jászberény és környéke nagylepkéinek ismeretéhez. – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis, Gyöngyös* **25**: 287–295.
- Buschmann F. 2003a: A Mátra Múzeum molylepke-gyűjteménye I. Micropterigidae – Gelechiidae. – *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis* **27**: 267–287.
- Buschmann F. 2005b: Új microlepidoptera fajok a Mátra Múzeum gyűjteményében – *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis* **29**: 173–175.
- Buschmann F. 2012d: A Tápió-vidék lepkefaunája (Lepidoptera) – Természetvédelem és kutatás a Tápió-vidéken – *Rosalia* **7**: 385–500.
- Buschmann F., Fazekas I. & Pastorális G. 2011b: Tizenhárom új molylepkefaj Magyarországról. [Thirteen new micro-moths in Hungary] (Lepidoptera: Tineidae, Elachistidae, Coleophoridae, Gelechiidae, Tortricidae). – *Microlepidoptera.hu* **3**: 3–13
- Buschmann F., Pastorális G. & Richter Ig. 2014b: Adatok a Magyar faunában új *Coleophora nigridorsella* Amsel, 1935 és néhány más ritka *Coleophora* faj magyarországi előfordulásához. The data for the new record of *Coleophora nigridorsella* Amsel, 1935 to the fauna of Hungary and to several other rare *Coleophora*-species occurring in the country. (Lepidoptera: Coleophoridae). – *Microlepidoptera.hu* **7**: 27–48.
- Buschmann F., Richter Ig. & Pastorális G. 2014a: A *Coleophora frischella* fajcsoport újabb képviselői Magyarországon. New species of *Coleophora* in the *frischella*-group from Hungary. – *Microlepidoptera.hu* **7**: 9–26.
- Fazekas I. 2001b: A *Coleophora chrysanthemii* O. Hoffmann, 1896 és az *Ancylosis roscidella* Eversmann, 1844 új molylepke fajok Magyarországon (Microlepidoptera: Coleophoridae, Pyralidae). – *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis* **25**: 253–260.
- Fazekas I. 2002c: Systematisches und synonymisches Verzeichnis der Microlepidoptera Ungarns (Lepidoptera: Microlepidoptera). – *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis* **26**: 289–327.
- Fazekas I. 2010a: *Coleophora alnifoliae* Barasch, 1934 and *Alucita palodactyla* Zeller, 1847 in Hungary (Lepidoptera: Coleophoridae & Alucitidae). – *e-Acta Naturalia Pannonica* **1** (2): 205–210.
- Fazekas I. & Schreurs A. 2010: Microlepidoptera Pannoniae meridionalis, VIII. Data to knowledge of micro-moths from Dombóvár (SW Hungary) (Lepidoptera). – *Natura Somogyiensis* **17**: 261–280.
- Gozmány L. 1956: Molylepkék II. Microlepidoptera II. – *Fauna Hungariae* XVI., **3**: 136 p.
- Gozmány L. 1968: Hazai molylepkéink magyar nevei (The Vernacular Names of Hungarian Microlepidoptera). – *Folia Entomologica Hungarica* **21**: 225–296.

- Gozmány L. 1985a: Nevezéktani és taxonómiai változások a Magyarország Állatvilága XVI. kötetének 2–7. füzetében (Molylepkék – Microlepidoptera). – *Folia Entomologica Hungarica* **46**: 41–55.
- Gozmány L., Herczeg É., Ronkay L., Szabóky Cs. & Vojnits A. 1985b: The Lepidopterous Fauna of the Kiskunság National Park. – [in:] Mahunka, S. (ed.) *The Fauna of the Kiskunság National Park I.* – Akadémiai Kiadó Budapest, pp. 246–299.
- Richter Ig. : www.coleophoridae.bluefile.cz – Richter Ignác (Malá Čausa – SK) nyilvános weboldala.
- Karsholt O. & Ratowski J. (eds.) 1996: *The Lepidoptera of Europe*. A distributional checklist. – Apollo Books, Stenstrup, 380 p.
- Nuss M. & Stübner A. 2003: *Coleophora variicornis* Toll, 1952 stat. rev. is a distinct species occurring in Central Europe (Coleophoridae). – *Nota lepidopterologica* **26** (1/2): 27–34.
- Pastorális G. 2000: Kiegészítő adatok a Vértes molylepke-faunájának ismeretéhez (Lepidoptera). – *Folia Entomologica Hungarica* **61**: 275–278.
- Pastorális G. 2001: Helyreigazítások és kiegészítések a Vértes molylepke faunájához (Lepidoptera). – *Folia Entomologica Hungarica* **62**: 381–382.
- Pastorális G. 2007: Magyarország területén előforduló molylepkefajok jegyzéke (Lepidoptera: Microlepidoptera). Checklist of the microlepidopteran fauna in Hungary. – *Natura Somogyiensis* **10**: 219–301.
- Pastorális G. 2010: Magyarország területén előforduló molylepkefajok (Microlepidoptera) jegyzéke (1.4) [A checklist of microlepidoptera (Lepidoptera) occurred in the territory of Hungary (version 1.4)]. – *e-Acta Naturalia Pannonica* **1** (1): 89–170.
- Pastorális G. 2011b: A Magyarországon előforduló molylepkefajok jegyzéke, 2011. A checklist of the Microlepidoptera occurring in Hungary, 2011. – *Microlepidoptera.hu* **3**: 37–136.
- Pastorális G. 2012: A Magyarországon előforduló molylepkefajok jegyzéke, 2012. A checklist of the Microlepidoptera occurring in Hungary, 2012. – *Microlepidoptera.hu* **5**: 51–146.
- Pastorális G. 2014: A *Coleophora mareki* Tabell & Baldizzone, 2014, *Scrobipalpula diffluella* (Frey, 1870) és *Epinotia nigristriana* Budashkin & Zlatkov, 2011 új fajok Magyarországon [*Coleophora mareki* Tabell & Baldizzone, 2014, *Scrobipalpula diffluella* (Frey, 1870) and *Epinotia nigristriana* Budashkin & Zlatkov, 2011 new species in Hungary] (Lepidoptera: Coleophoridae, Gelechiidae, Tortricidae). – *Tinea Hungarica*, No. 2014 (1): 1–3.
- Pastorális G. & Richter Iv. 2011: A *Nemapogon fungivorella* (Benander, 1939) és a *Coleophora squamella* Constant, 1885 új fajok Magyarországon [*Nemapogon fungivorella* (Benander, 1939) and *Coleophora squamella* Constant, 1885 new species in Hungary] (Lepidoptera: Tineidae, Coleophoridae). – *e-Acta Naturalia Pannonica* **2** (1): 49–52.
- Pastorális G., Szabóky Cs. & Tokár Z. 2000: Molyfaunisztikai újdonságok IV. – *Folia Entomologica Hungarica* **61**: 278–280.
- Pastorális G. & Szeőke, K. 2011: A Vértes-hegység molylepke kutatásának eddigi eredményei. [The summary of the research results of the micro-moths of Vértes Mountains] (Lepidoptera, Microlepidoptera). – *e-Acta Naturalia Pannonica* **2** (1): 53–100.
- Petrich K. 1988: Figyelemre méltó molylepkefajok a Velencei-tó környékéről. – *Folia Entomologica Hungarica* **49**: 232–235.
- Petrich K. 2001: A Sárvíz menti szikések lepkefaunisztikai feltárása. – *Folia Entomologica Hungarica* **62**: 398–413.
- Reskovits M. 1963: A Bükk-hegység lepkefaunája – *Folia Entomologica Hungarica* **16**: 1–62.
- Stübner A. 2007: Taxonomische Revision der *Coleophora frishella*-Artengruppe (Coleophoridae). – *Nota lepidopterologica* **30** (1): 121–172.
- Szabóky Cs. 1981b: A magyar molylepkefauna újdonságai. – *Folia Entomologica Hungarica* **34** (2): 275–277.
- Szabóky Cs. 1982b: A Dél-Dunántúl molylepkéi. Nattán Miklós molylepke-gyűjteménye (Lepidoptera). – *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* **27**(1983): 15–35.
- Szabóky Cs. 1983: A barcsi borókás molylepkefaunája I. (Lepidoptera). – *Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat, Pécs*, **3**: 47–54.

- Szabóky Cs. 1984a: A bakonyi molylepke-kutatás újabb eredményei XV. – Kilencedik Bakonykutató Ankét – Bakonyi Természettudományi Múzeum Zirc, 44 p.
- Szabóky Cs. 1984b: Helyesbítések és újabb molylepkék a magyar faunában (Lepidoptera). – *Folia Entomologica Hungarica* **45**: 238.
- Szabóky Cs. 1994b: Adatok a Vértes lepkefaunájának ismeretéhez. – *Folia Entomologica Hungarica* **55**: 383–396.
- Szabóky Cs. 1998: Molyfaunisztikai újdonságok III. – *Folia Entomologica Hungarica* **59**: 305–308.
- Szabóky Cs. 1999: Microlepidoptera of the Aggtelek National Park.– [in:] Mahunka, S. (ed.): The Fauna of the Aggtelek National Park. Hungarian Natural History Museum, Budapest. p. 395–442.
- Szabóky Cs. 2004b: Molyfaunisztikai újdonságok VII. (Lepidoptera: Coleophoridae, Elachistidae, Gelechiidae, Tortricidae). – *Folia Entomologica Hungarica* **65**: 248–252.
- Szabóky Cs. 2009: Pécsely lepkéi (Lepidoptera) – *Folia Historico-Naturalis Bakonyiensis* **26**: 111–140.
- Szabóky Cs. 2010: A Naszály lepkéi. [The Lepidoptera fauna of Mt. Naszály (Hungary)]. – A Naszály természetrajza. *Rosalia* **5**: 657–741.
- Szabóky Cs. 2012: A budai Sas-hegy lepkéi (Lepidoptera). – *Rosalia* **8**: 479–531.
- Szabóky Cs. 2014: New data to the Microlepidoptera fauna of Hungary, part XVI. (Lepidoptera: Autostichidae, Coleophoridae, Gelechiidae, Gracillariidae, Pyralidae, Tortricidae). – *Folia Entomologica Hungarica* **75**: 173–182.
- Szabóky Cs., Kun A. & Buschmann F. 2002: Checklist of the Fauna of Hungary, Volume 2, Microlepidoptera. – Hungarian Natural History Museum Budapest. 184 p.
- Szabóky Cs., & Kutassy Gy. 2013. Epöl és környéke lepkefaunája. – *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis* **30**: 101–136.
- Szabóky Cs., Tokár Z., & Pastorális, G. 2007: New data to the Microlepidoptera fauna of Hungary, part X. (Lepidoptera: Gracillariidae, Nepticulidae, Elachistidae, Coleophoridae, Gelechiidae, Tortricidae). – *Folia Entomologica Hungarica* **68**: 137–142.
- Szűcs J., 1973: Újabb molylepkék a magyar faunában. – *Folia Entomologica Hungarica* **26**: 155–164.
- Szűcs J. 1977b: A lepkehernyók természetes tápnövényei, III. – *Folia Entomologica Hungarica* **30**: 143–150.
- Szűcs J. 1977c: Lepidoptera – aknák és gubacsok – Fauna Hungariae XVI. **16**: 424 p.
- Szűcs J. 1981a: Angaben über die minierenden Motten aus Budapest und Umgebung. – *Folia Entomologica Hungarica* **34**: 209–220
- Szűcs J. 1984: Aknázómoly adatok a Duna–Tisza közéről. – *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis* **9**: 69–73.
- Tabell J. & Baldizzone G. 2014: *Coleophora mareki* Tabell & Baldizzone, sp. n., a new coleophorid moth of the *serpylletorum* species-group (Lepidoptera: Coleophoridae). – *SHILAP Revista de Lepidopterologica* **42** (167): 399–408.

**A *Catoptria mytilella* (Hübner, 1805) magyarországi
elterjedése és biológiája**
**Distribution and biology of the *Catoptria mytilella* (Hübner, 1805)
in Hungary**
(Lepidoptera: Crambidae)

Fazekas Imre

Abstract: A revision of the incorrectly or incompletely identified *Catoptria mytilella* material from Hungary is given. The diagnosis of the species is presented, genitalia structures are illustrated. Biological data and habitats of the species are discussed. New information are also given as 12 localities for occurrences previously unrecorded. Main text is in Hungarian with English summary, with 10 figures.

Keywords: Lepidoptera, Crambidae, *Catoptria mytilella*, confirmed records, biology, distribution, checklist of Hungarian *Catoptria* species, Hungary.

Author's address: Fazekas Imre | Regiograf Institute | H-7625 Pécs, Magaslati út 24. |
E-mail: fazekas@microlepidoptera.hu

Summary: In the past decades the author examined the representatives of the genus *Catoptria* Hübner, 1825 (family?) occurring in Hungary with great details. He concluded that the occurrence of eleven *Catoptria* species is proved on the basis of 2500 specimens he examined in public and private collections, and the 300 genitalia dissections he prepared. The voucher specimens for the occurrences in Hungary are deposited in the collections found in the following cities and towns: Budapest, Gyöngyös, Kaposvár, Komló, München, Pécs, Szombathely, Vienna and Zirc (the detailed list of the collections is found in the main body of the work).

In the present study the author works on the identification problems of *Catoptria mytilella* (Hübner, 1805) and analyses the geographical distribution and bionomics of the species. He remarks that the species in Hungary has been often mixed with congeners or misidentified. For the sake of having correct identification he presents the diagnosis of the species and figures the genitalia structures. The caterpillar and the host plant of the species is not yet known in Hungary. Supposedly the caterpillar lives on mosses.

The imagines flies from the middle of June to middle of September. Probably the species has two annual generations. According to the collecting sites the species occurs between the elevations 150 and 400 metres. It is more a species of hills and downs, as it has not been recorded yet on the plain. The species is euryok, therefore it inhabits clearings and edges of mesophilous woodlands, but is occurs also in warmer forests and heathlands, as well as in *Pinus* forests on sandy soils, moreover in greenbelts of various settlements.

Bevezetés

A magyarországi és a környező földrajzi területek (Pannon-régió) *Catoptria* fajairól igen kevés átfogó vizsgálati tanulmány jelent meg magyar szerzőktől (vö. Fazekas 1986, 1989, 1990ab, 1992, 2002ab). A fajok biológiájáról, országos elterjedéséről nem sok összefoglaló ismeretünk van (Fazekas 1996, Gozmány 1963, Szent-Ivány 1942).

Jelen tanulmányban – hazai vonatkozásban – először revideálok a jelentősebb magyar gyűjteményekben őrzött *Catoptria mytilella* anyagot, ahol néhány példány tévesen a rokon fajok közé volt besorolva. A vizsgált példányok alapján áttekin-tem a faj diagnózisát, biológiáját és földrajzi elterjedését. A rendelkezésünkre álló gyűjteményi példányok alapján megállapítható, hogy a *Catoptria mytilella* első hiteles magyar példányát – trianoni országhatáron belül – Schmidt Antal gyűjtötte Ba-dacsonyban, 1921-ben (in coll. MTM). 2015-ig csupán 10 lelőhelyről sikerült ki-mutatni. A tanulmány végén táblázatos formában, a természetföldrajzi nagytájak szerint összesítem a hazai *Catoptria* fajok földrajzi elterjedését.

Anyag és módszer: Számos különböző *Catoptria* fajnév alá besorolt példány került felboncolásra annak eldöntésére, hogy mely példányok, melyik taxonhoz tartoznak. A vizsgált példányok, s az elkészített genitália preparátumok jelentős része a komlói Regiograf Intézetben vannak elhelyezve, euparalban és kanadabalzsamban. Azért, hogy az ivarszervek térszerkezetét a későbbiekben is tanul-mányozni lehessen, a vizsgálati anyag néhány példányának genitáliáját 97%-os glicerinen tartósítva, műanyag csőben, a rovartüre tűztem. Az imágók képei Zeiss sztereo mikroszkópra szerelt BMS tCam 3,0 MP digitális kamerával készültek, a ScopePhoto 3.0.12 szoftver segítségével. A genitália fotókat a Scopium XSP-151-T-Led biológia mikroszkóppal és a számítógéphez csatlakoztatott MicroQ 3.0 MP digitális kamerával készítettem 20x-os és 50x-es nagyítással. Az így elkészített habi-tus és preparátum fotókat a Corel Draw és Photoshop programokkal elemeztem. Az Excel 2013-ban rögzített lelőhelyi adatsorok alapján, a Power Map felhasználásával szerkesztettem meg a faj provizó-rikus magyarországi elterjedési térképét. Rövidítések a szövegben: MTM= Magyar Természettudo-mányi Múzeum, Budapest; RI= Regiograf Intézet, Komló.

Eredmények

Catoptria mytilella (Hübner, 1805)

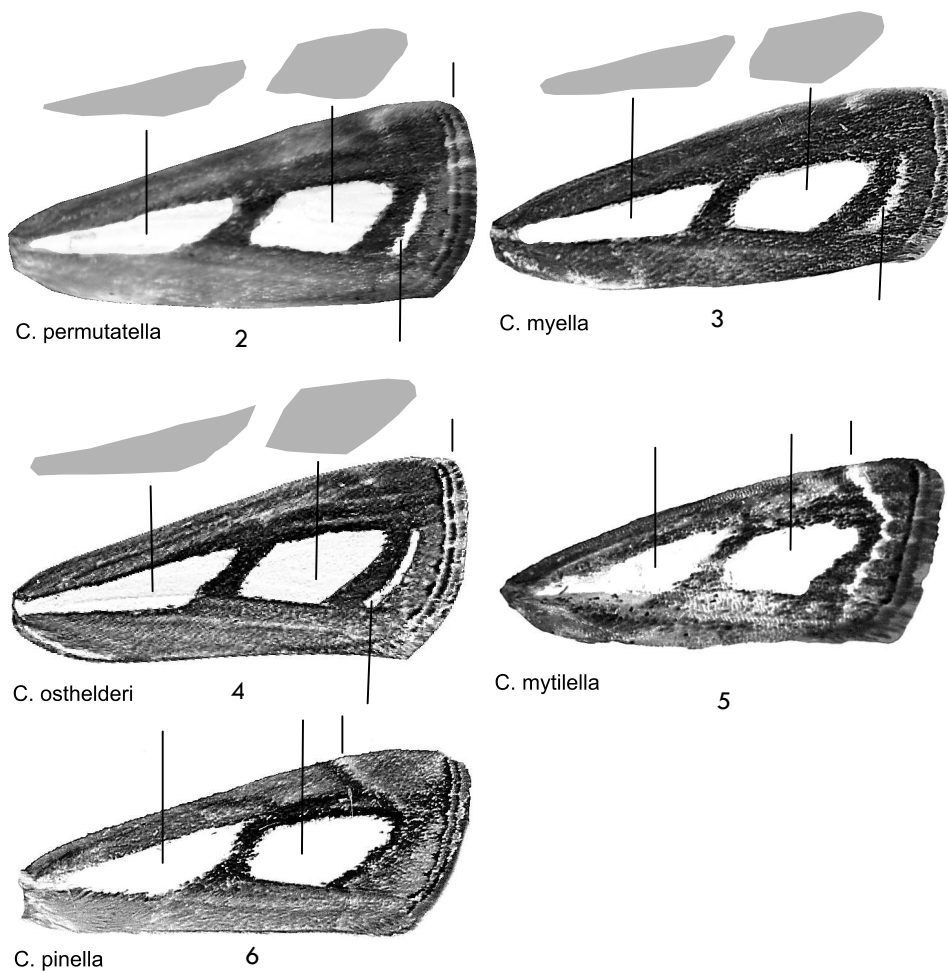
[*Tinea*] *mytilella* Hübner [1805], Samml. eur. Schmett. Tinea, Taf. 42, Fig. 287. Locus typicus: nincs megadva, valószínűleg Németország. A typus(ok) elvesztek.

Diagnózis: Az elülső szárnyak fesztávolsága 19–24 mm. A palpus, a fej, és a tor felül fehér. Az elülső szárnyak alapszíne sárgásbarna, vagy rozsdabarna, több-nyire igen változékony. A belső fehéres folt a hátszegély irányába kiszélesedik, a külső folt bazálisán széles, apikálisan enyhén nyújtott. A szubterminális keresztcsík fehér és vékony, jól látszik. A fekete, marginális folt sor teljes. A hím genitáliában

valva costális nyúlványa erőteljes, alakja inkább dobverőszerű, igen variábilis. A sacculus tüské-je laterális nézetben rendszerint túlnyúlik a costa szegélyén. Alakja lehet túske- vagy túsze-rű. Az aedeagus apikális nyúlványa jóval véko-nyabb és rövidebb, mint a rokon fajoké. A cornutus-ok száma 6–9, nagyok, formájuk ele-fántagyszerű. A nőstény genitáliában az antrum jól fejlett, oldalnézetben szögletes for-mát mutat.

1 ábra. A *Catoptria mytilella* fontosabb diagnosztikus bélyegei
Fig. 1. Diagnostic characters (indicated) of *Catoptria mytilella*

2–6. ábra. Öt magyarországi *Catoptria* faj elülső szárnyának diagnosztikus karakterei: 2. *C. permutatella*, 3. *C. myella*, 4. *C. osthelderi*, 5. *C. mytilella*, 6. *C. pinella*

Figs. 2–6. Diagnostic characters (indicated) of five Hungarian *Catoptria* species

Hasonló fajok: *Catoptria conchella* ([Denis & Schiffermüller], 1775); *C. pauperella* (Treitschke, 1832); *C. colchicella* (Lederer, 1870); *C. dimorphella* (Staudinger, 1881); *C. pinella* (Linnaeus, 1758).

Bionómia: Az imágókat június közepétől szeptember közepéig gyűjtötték. Nem kizárt, hogy a Kárpát-medencében kétnemzedékes. A preimaginális állapotról kevés és bizonytalan adatunk van. A 19. század végi megfigyelések szerint (Sorhagen 1886) a hernyók mohapárnában táplálkoznak áprilistól június elejéig.

Magyarországi elterjedési adatok az irodalomban: Balatonfüred (Koloskavölgy), Badacsonytomaj, Fenyőfő, Pécs (Árpád-tető), Sümeg, Uza (Fazekas 1988); Epöl (Szabóky & Kutassy 2013); Sejce [kőbánya] (Szabóky 2010).

Az MTM gyűjteményében őrzött példányok adatai: 1 ex, Badacsony (Lábdi-hegy), 1921.07.07. Dr. Schmidt; 1 ex, Uzsza (nyíres-callunás), 1951.08.17. Dr. Gozmány; 2 ex, Sümeg, 1954, 08.16. Barkóczi; 2 ex, Fenyőfő („term. véd. ter.”, 1956.07.7–8. et 1956.08.25. Tallós Pál; 1 ex, Szakonyfalu, 1956.06.18. Tallós Pál.

A komlói Regiograf Intézetben őrzött példányok: 1♂, Pécs, Árpád-tető, 1971.07.10. leg. et gen. prep Fazekas I. No. 2141; 1 ♂, Balatonfüred (Koloska-völgy), 1977.07.22. Szabóky Cs. (téves határozás = *Catoptria pinella*), gen. prep. Fazekas I. No. 2136; 1 ♂, Komló, Hasmány-tető, 280 m, 2015.08.10. Fazekas I.

Az MTM-ben őrzött, s a történelmi Magyarország területén gyűjtött példányok jegyzéke: 1 ex, Orsova (RO), 1904.07.22. Uhryk; 3 ex, Herkulesfürdő [Băile Herculane, RO], 1904.07. 22, 26, 28. Uhryk; 3 ex, Herkulesfürdő, 1907.08.13. Schmidt; 1 ex, Herkulesfürdő, 1913.09.15. Aszner; 1 ex, Herkulesfürdő, 1918.07.17. Aszner; 3 ex, Trencsén [Trenčín, SK], 1912.06.20., 1912.07.23., 1917.07.06. Pazsiczky; 2 ex, Vágzamárd [Zamorovce, SK], 1911.07.04. et 1911.07.09. Pazsiczky. 1 ex, [Körösrév (Vadu Crisului, RO)] Zichy-barlang, 1916.08.[?]. Dr. Kormos. Megjegyzés a példányok többségét Uhryk *Catoptria pinella*-nak határozta.

Magyarországi elterjedése és habitatjai: Dél-Dunántúl: Mecsek, Baranyai-Hegyhát; – Nyugat-magyarországi peremvidék: Sopron–Vasi-síkság (Rába-völgy); – Dunántúli-középhegység: Balaton-felvidék, Keszthelyi-hegység, Déli-Bakony, Bakonyalja, Keleti-Gerece; – Északi-középhegység: Cserhát (Naszály). A lelőhelyek tengerszint feletti magassága 150 és 400 m közé esik, inkább dombvidéki faj, melyet az alföldi területeken ez idáig még nem figyeltek meg. Euriök faj, mely előfordul a mezofil jellegű lombdők irtásain, tisztásain, erdőszegélyeken, de felbukkan melegkedvelő erdőkben, csarabosokban és homoki fenyvesekben, sőt kertés lakótelepen is.

Area: Bleszynski (1965) szerint Dél-Svédországtól Európa számos országában gyűjtötték Spanyolországtól Cipruson át egészen a Kaukázus vidékéig. Szibériában eléri Jenyiszej [Yenisey] régiót (Sinev 2008). Az újabb vizsgálataim szerint európai arealútpontja az Alpok-, Kárpátok régióra illetve a Balkánra esik, egészen 2000 m-ig felnyomul. Nagy valószínűséggel egy szibériai faunaelem.

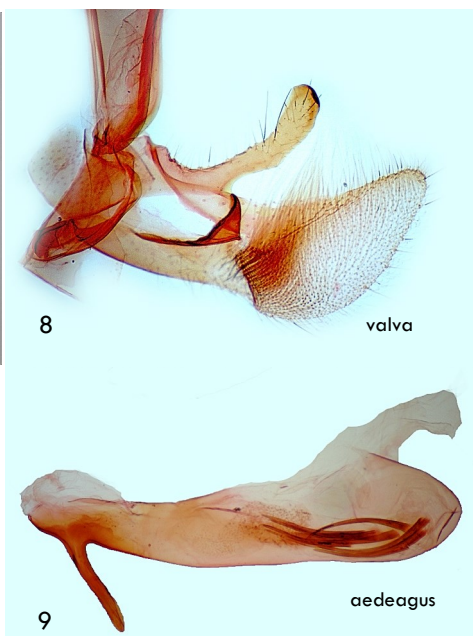
Jegyzet: A téves határozások miatt a 20. század közepén csupán egyetlen lelőhelyét ismerték Sümegről, s dél-európai, hegyvidéki fajnak tekintették (Gozmány 1963). Magyarországon ritka és lokális (Fazekas 1987, 1988). Slamka (2008) magyar elterjedési térképe csupán vázlatos.

Az alábbiakban (1. táblázat) áttekintem a magyarországi *Catoptria* fajok névjegyzékét, majd táblázatos formában, a természetföldrajzi nagytájak szerint a taxonok földrajzi elterjedését. A korábbi, hat nagytáj (makrorégió) helyett (vö. Fazekas 1996) már hét „tájegységet” különítettem el. A (Nagy-)Alföldet Dunai-alföldre és Tiszai-alföldre bontottam szét természetföldrajzi, ökológiai és állatföldrajzi megfontolásból.

Köszönet: Köszönetet mondok Katona Gergelynek (MTM, Budapest) a gyűjteményi adatokért valamint Bálint Zsoltnak (MTM, Budapest) az angol nyelvi fordításhoz nyújtott segítségével.

1. táblázat. A magyarországi *Catoptria* fajok földrajzi elterjedése a földrajzi nagytájak szerint
Table 1. Distribution of Hungarian *Catoptria* species in Hungary according to natural landscape
Rövidítések – Abbreviations: Ta= Tiszai-alföld, Da= Dunai-alföld, Ka= Kisalföld, Ny= Nyugat-magyarországi peremvidék, DD= Dél-Dunántúl, Dk= Dunántúli-középhegység, Ék= Északi-középhegység. Numerikus jelek – Numerical signs: 0= hiányzó/absent, 1= jelen van/present

<i>Catoptria</i> spp.	Ta	Da	Ka	Ny	DD	Dk	Ék
<i>C. permutatella</i>	0	0	0	1	1	0	1
<i>C. myella</i>	0	0	0	1	0	1	0
<i>C. osthelderi</i>	0	0	0	1	0	1	0
<i>C. mytilella</i>	0	0	0	0	1	1	1
<i>C. pinella</i>	1	1	1	1	1	1	1
<i>C. margaritella</i>	0	1	0	0	0	1	0
<i>C. fulgidella</i>	0	1	1	0	0	0	0
<i>C. falsella</i>	1	1	1	1	1	1	1
<i>C. confusella</i>	0	1	0	1	0	1	1
<i>C. verella</i>	1	1	1	1	1	1	1
<i>C. lythargyrella</i>	0	0	1	0	1	1	1

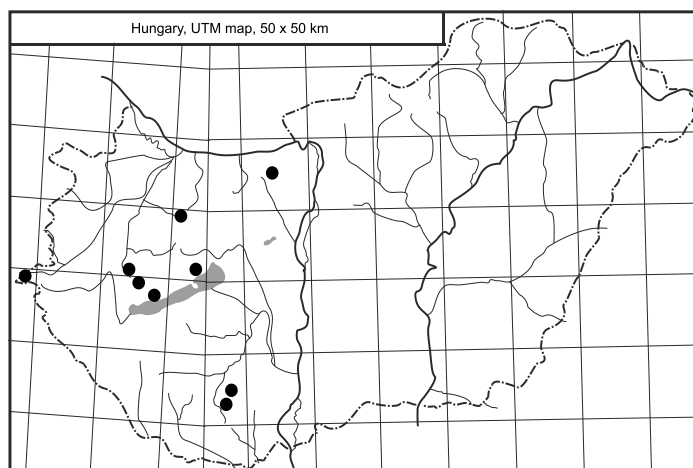

7–9. ábra. *Catoptria mytilella*: 7. imágó, 8. ♂ genitália; valva (20x), 9. aedeagus (30x), Pécs (Árpád-tető), gen. prep. Fazekas I. No. 2141.

Figs 7–9. Wings and male genitalia of *Catoptria mytilella*: 7. imago, 8. ♂ genitalia (valva), 9. aedeagus; Hungary, Pécs (Árpád-tető).

10. ábra. A *Catoptria mytilella* lelőhelyei Magyarországon

Fig. 10. Localities of *Catoptria mytilella* in Hungary

Irodalom – References

- Fazekas I. 1986: Ergänzungen zur Verbreitung europäischer Crambinae- und Pterophoridae-Arten. – Entomologische Zeitschrift, Essen 90: 245–253.
- Fazekas I. 1989: A *Catoptria persephone* Bleszynski, 1965 előfordulása Magyarországon. (*Catoptria persephone* Bleszynski, 1965, eine neue Art in Ungarn, Crambidae). – Állattani Közlemények 75: 147–150.
- Fazekas I. 1990a: *Catoptria myella* Hbn., *Dioryctria schuetzeella* Fuchs und *Cadra figuliella* Gregson, neuen Arten für die Fauna Ungarns. – Entomologische Nachrichten und Berichte, Leipzig 34: 39.
- Fazekas I. 1990b: *Catoptria aetnella* Zerny, 1943 und *C. wolffi* Ganév & Hacker, 1984 neue Synonyme von *C. dimorphella* Staudinger, 1882. – Nachrichten des Entomologischen Vereins Apollo, Frankfurt a. Main, N.F. 11: 105–111.
- Fazekas I. 1992: Adatok az Alpokalja Pterophoridae és Crambinae fajainak ismeretéhez. (Angaben zur Kenntnis der Pterophoridae- und Crambinae-Arten des Alpenvorlandes, W-Ungarn). – Savaria 20/2: 41–48.
- Fazekas I. 1996: Systematic Catalogue of the Pyraloidea, Pterophoridae and Zygaenoidea of Hungary. – Folia Comloensis, Supplementum, 34 p.
- Fazekas I. 2002a: Adatok Magyarország Pyraloidea faunájának ismeretéhez (3.). A *Catoptria confusella* (Staudinger, 1882) magyarországi elterjedése és biológiája (Microlepidoptera: Crambidae) – Daten zur Kenntnis der Pyraloidea-Fauna (Nr. 3) *Catoptria confusella* (Staudinger, 1882). – Folia Historico Naturalia Musei Matraensis 26: 279–287.
- Fazekas I. 2002b: Die taxonomische und tiergeographische Revision des Artenpaares *Catoptria confusella* (Staudinger, 1882) und *Catoptria incertella* (Herrich-Schäffer, 1852), Lepidoptera, Crambidae. – Quadrifina, Wien 5: 1–16.
- Gozmány L. 1963: Molylepkek VI. Microlepidoptera VI. – Fauna Hungariae XVI., 7: 289 p.
- Sinev S. Yu. 2008: Crambidae. – In Sinev S. Yu. (ed.): Catalogue of the Lepidoptera of Russia. – St. Petersburg–Moscow, KMK Scientific Press, pp. 187–206.
- Slamka F. 2008: Pyraloidea of Europe (Lepidoptera) Volume 2 | Crambinae & Schoenobiinae. – Bratislava, 223 p.
- Sorhagen L. 1886: Die Schmetterlinge der Mark Brandenburg und einiger angrenzender Landschaften. Mit besonderer Berücksichtigung der Berliner Arten. – Berlin, X + 368 p.
- Szabóky Cs. 2010: A Naszály lepkei (Lepidoptera). – Rosalia 5: 657–741.

***Titanio normalis* (Hübner, 1796) potenciális elterjedése
és élőhelyhálózata Magyarországon
The potential distribution and habitat-network
of *Titanio normalis* (Hübner, 1796) in Hungary
(Lepidoptera: Crambidae)**

Fazekas Imre

Abstract: The author discusses the geographical distribution and bionomics of *Titanio normalis* (Hübner, 1796) in Hungary. On the basis of habitat evaluations he concludes that the species is in regression. With 8 figures.

Keywords: Lepidoptera, Crambidae, *Titanio normalis* (Hübner, 1796), distribution, biology, Hungary.

Author's address: Fazekas Imre | Regiograf Institute [Regiograf Intézet] |
7625 Pécs, Magaslati út 24. | Hungary | E-mail: fazekas@microlepidoptera.hu

Summary: The paper presents and overview of the literature data and the material housed in larger public collections regarding *Titanio normalis* (Hübner, 1796). It is concluded that the species is in regression as it is disappeared from several formerly known breeding sites. The potential distribution of the species of Hungary is shown. The southernmost habitat of the species in Villányi-hegység (Hills) is described in details.

Bionomics: Habitats are in dry fields on the plain, steppes, meadows on rocky substrates in hills and mountains. The imagines fly in daytime from April to September in two generations in dry fields and clearings of shrubby oak forests. Larval hostplants: *Convolvulus arvensis*, *C. cantabrica*; feeds on leaves and pupates in soil.

Bevezetés – Introduction

Az elmúlt fél évszázadban a *Titanio normalis* részletes hazai elterjedéséről, bionómiájáról nem jelent meg áttekintés. A magyarországi populációk a nevezék-tani alfajt képviselik. Gozmány (1963) szerint „Magyarországon főleg síkvidéken fordul elő. Repülési ideje V–VII.” Ma már nehéz eldönteni, hogy miért tartotta Gozmány „főleg” síkvidéki fajnak a *Titanio normalis*-t, ugyanis az MTM-ben őrzött régi bizonyító példányok és az irodalmi adatok éppen arról tanúskodnak, hogy leginkább a síkvidéki előfordulás a szórványos vagy éppen lokális, s főleg a domb-ságokon és az alacsonyabb középhegységekben tapasztalható faj koncentráltabb jelenléte.

A szerző figyelmét elkerülték az áprilisi, az augusztusi és a szeptemberi példányok is, így csak májustól júliusig jelezte a fajt. Korábban már Szent-Ivány és Uhrík-Mészáros (1942) is utaltak az áprilisi repülésére.

Slamka (2006, p. 77., Fig. 106.) magyarországi térképe erősen elnagyolt, a leelőhelyek elhelyezkedésének téves ábrázolásán alapul.

Jelen munkámban röviden áttekintem az irodalmi adatokat, a nagyobb magyar gyűjtemények anyagait. Mivel *Titania normalis* vizsgálataim szerint regresszióban van, s több földrajzi területről „eltűnt”, bemutatom a faj provizórius hazai elterjedési térképét, valamint részletesebben leírom a faj hazánk legdélebbi habitatját a Villányi-hegységből.

Rövidítések a szövegben – Abbreviations in text: JPM= Janus Pannonius Múzeum (Pécs), MTM= Magyar Természettudományi Múzeum (Budapest), RI= Regiograf Intézet (Kömlő).

Titania normalis (Hübner, 1796)

Pyralis *normalis* Hübner, 1796. Samml. Eur Schmett., 6: 9, 13; pl. 7., fig. 41; pl. 17.; fig 110. Neotype: ♂, Hungary: Szeged, Fehér-tó, 12.VIII.1952. leg. Gozmány, gen. prep Leraut No. 874. (in coll. HNHM, Budapest).

[*Pyralis*] *comitalis* Hübner, [1819]. Samml. Eur Schmett., 6: pl. 28, fig. 180.

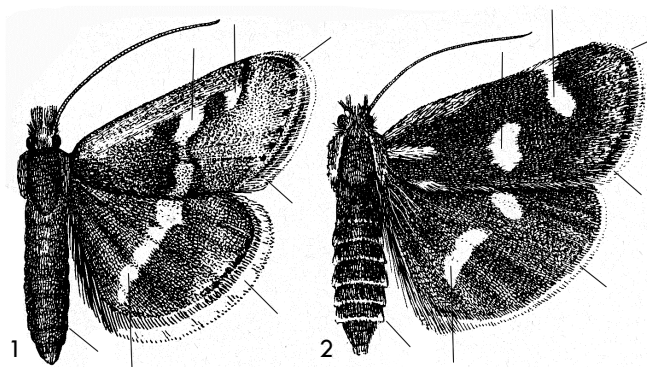
Microphysa normala Duponchel, 1844. Cat. Méth. Lépidopt. Eur.: 184.

Noctuomorpha normalis var. *ancyrensis* O. Hofmann, 1897. Dtsch. Ent. Zeitschr. Iris, Dresden, 10: 236.

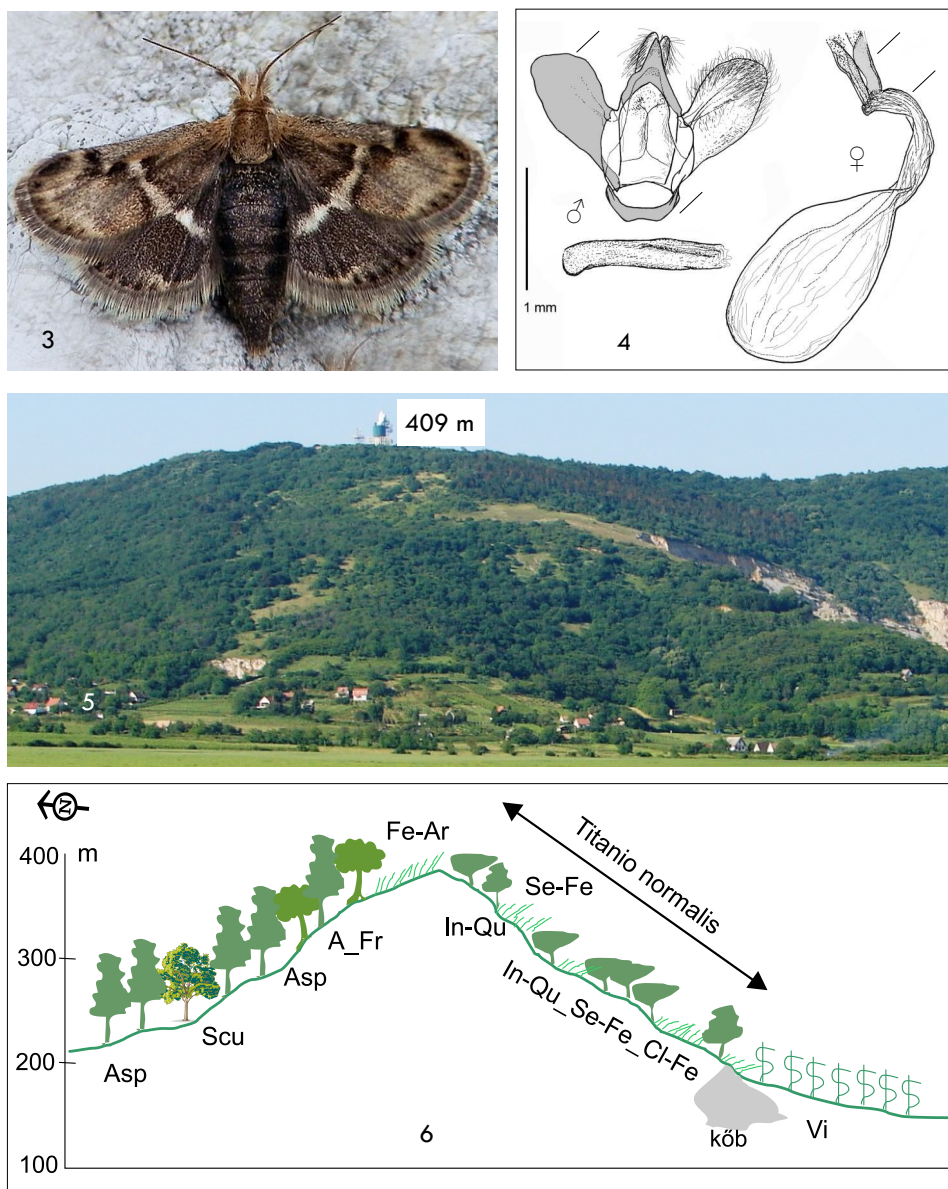
Irodalom – References: Buschmann 2004; Fazekas 1996; Gozmány 1965; Kasy 1965; Leraut & Luquet 1982; Pastorális 2000; Pastorális & Szeőke 2011; Slamka 2006; Szent-Ivány & Uhrík-Mészáros 1942; Reskovits 1963.

Hasonló fajok – Similar species: *Titania tarraconensis* Leraut & Luquet 1982. Politipikus, vikariáns faj Franciaországban („Pyrénées-Orinetalis”), Spanyolországban és a marokkói Atlasz hegységben. Jelentős divergenciákat az ivarszervekben találunk (vö. Leraut & Luquet 1982, p. 544, Fig. 23–26.). Az *Eurrhysis pollinalis* Den. & Schiff., 1775 fajtól az 1–2. ábrán látható karakterekkel különíthetjük el.

Bionómia – Bionomy: Az imágók alföldi száraz gyepekben, sztyepréteken, domb- és hegyvidéki sziklagyepekben, száraz lejtőkön és karsztbokorerdők tisztásain áprilistól szeptemberig két nemzedékben nappal repülnek.

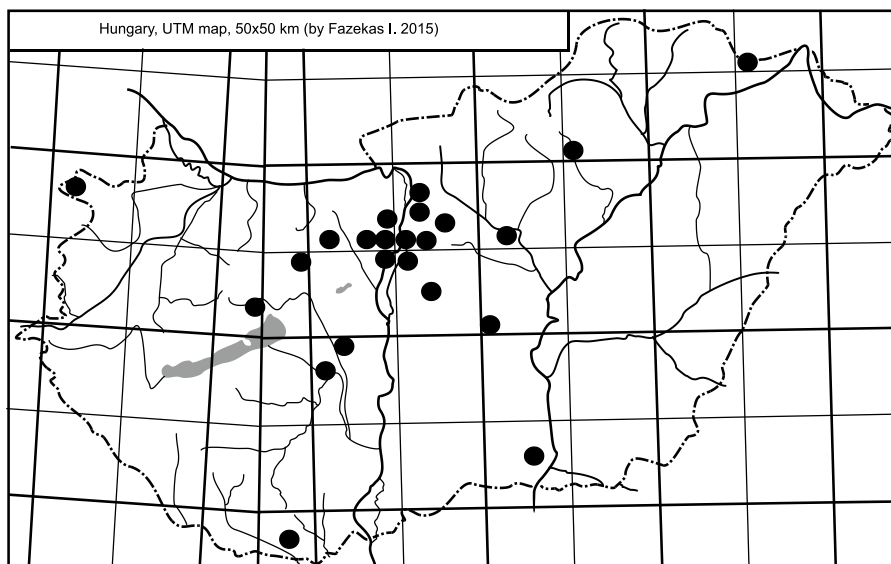
1–2. ábra. *Titania normalis* (1) és az *Eurrhysis pollinalis* (2) szárnyrajzolatának összehasonlítása
 Figures 1–2. Diagnostic characters (indicated) of *Titania normalis* (1) and *Eurrhysis pollinalis* (2)

3–6 ábra. *Titanio normalis*, imágó (3); hím és nőstény genitália (4); habitat a Villányi-hegységben, Tenkes-hegy (5); a Tenkes-hegy vegetációjának vázlatos térszerkezete (6)

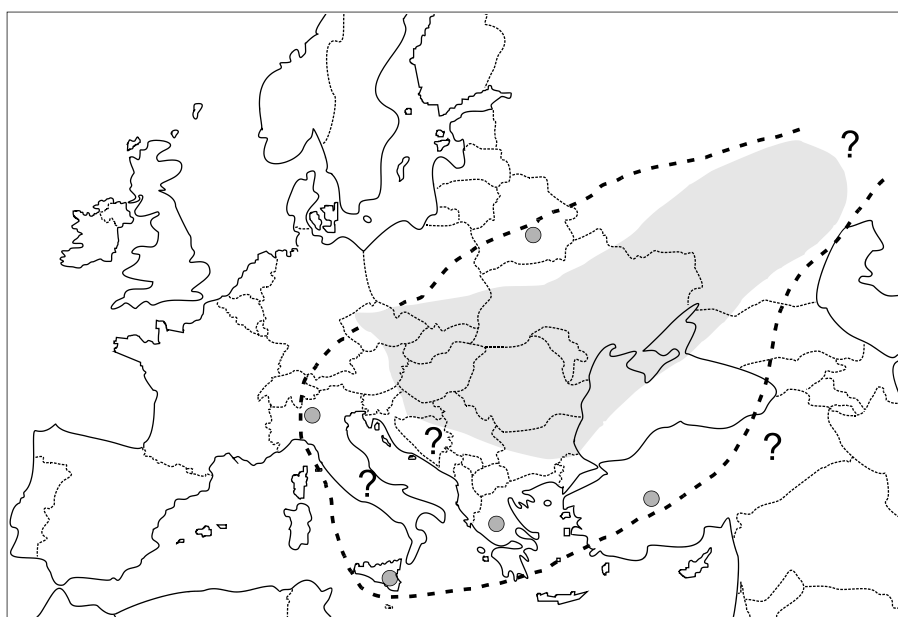
Figures 3–6. *Titanio normalis*, imago (3); male and female genitalia (4); habitat in Tenkes Hill (5); vegetation of Tenkes Hill

Rövidítések – Abbreviations: **Asp**= *Asperulo taurinae*–*Carpinetum*; **A_Fr**= *Aconito anthorae*–*Fraxinetum orni*; **Cl-Fe**= *Cleistogeni*–*Festucetum rupicolae*; **Fe-Ar**= *Festuco rupicolae*–*Arrhenatheretum*; **In-Qu**= *Inulo spiraeifoliae*–*Quercetum pubescentis*; **Scu**= *Scutellario altissimae*–*Aceretum*; **Se-Fe**= *Sedo sopianae*–*Festucetum dalmaticae*; **Vi**= *Vitis vinifera*; **kőb**= kőbánya, quarry

7. ábra. A *Titania normalis* ismert lelőhelyei Magyarországon

Figure 8. Confirmed localities of *Titania normalis* in Hungary

8. ábra. A *Titania normalis* elterjedése a Palearktikumban: - - - - potenciális area; ○ + szürke szín= a lelőhelyek elhelyezkedése

Figure 8. Distribution of *Titania normalis* in Palearctic: - - - - provisional area; ○ + grey= confirmed localities

Tápnövényei: *Convolvulus arvensis*, *C. cantabrica*. A hernyó levelekkel táplálkozik és a földben bábozódik.

Magyarországi elterjedés – Range in Hungary: Budaörs, Budapest (Csiki-hegyek, Hármashatár-hegy, Márton-hegy, Szép-völgy, Írhás-árok), Bükk (Péter-útja), Csákberény (Bucka-hegy), Csepel, Ecser, Eger, Fót, Gyón, Isaszeg, Jászberény, Kádárta, Nagytétény, Pótharasztpuszta, Sárbogárd, Simontornya, Sopron, Szár, Szeged (Fehér-tó), Törökbálint, Vácrátót (in coll. MTM).

Új faunisztikai adatok Magyarországon – New records from Hungary: ♂, Hungaria merid., Villányi Mts., Harkány, Tenkes-hegy, 300 m, 1997.7.31. leg. Fazekas I. (in coll. RI). Új faj a Villányi-hegységben; ♂, Bakony, Kádárta, 1956.04.08., leg. Nattán M. (in coll. JPM). Új faj a Bakony hegységben; 1♂, 1♀, Sárbogárd, 2013.08.27. fotó: Horváth András (kopula); 1 ex, Jászberény, borsóhalmairét, 2002.VI.12. leg. et coll. Buschmann F.

Földrajzi elterjedés – Distribution: Közép-Ázsiától Oroszország déli részén át egészen Csehorszáig és Észak-Olaszorszáig megtalálták, igen lokális a Balkán-félszigeten és Kis-Ázsiában. Sok helyről az utóbbi évtizedekben eltűnt, nincsenek újabb megfigyelések. Diszjunkt, turkesztáni-pontomediterrán faunaelem, xerotherm faj.

Élőhelyek Magyarországon és Kárpát-medencében – Habitats in Hungary and Carpathian Basin: Igen régi adatát ismerjük Sopronból (Szent-Ivány & Uhrík-Mészáros 1942), de a közelben Burgenlandból a Fertő-tó keleti részén (Illmitz) is megfogták (Kasy 1965). Kasy (1965) szerint: „Das östliche Neusiedlersee Gebiet besitzt das kontinentalste Klima Österreichs... Die für das Gebiet bemerkenswertesten Biotope stellen die Soda-Glaubersalz-Lacken und – Böden dar, die sich im Seewinkel überall in den flachen Vertiefungen vorfinden und für den Lepidopterologen durch ihre Halophyten interessant sind... meist beweideten Trockenrasen bedeckt, die heute leider aber schon vielfach in Kulturland, hauptsächlich Weingärten, umgewandelt sind.” Kérdéses, hogy napjainkban Sopron és a Fertő-tó környékén van-e még tenyésző *Titanio normalis* populáció.

A Bükkben ez idáig csak Reskovits Miklós gyűjtötte (Péter útja, 1951.V.15., in coll. MTM). A Dél-Dunántúlról korábban Pillich Ferenc (Simontornya, in coll. MTM) és Nattán Miklós (Kaposvár, 1950.07.08. in coll. JPM) példányai voltak a gyűjteményekben. Úgy tudtuk, hogy a Bakony hegységben ez idáig még nem fogták, de bizonyító példányát Nattán Miklósnak már korábban sikerült begyűjtenie: Kádárta, 1956.04.08. és 25. Mivel jelenlegi ismereteink szerint az elmúlt 50–60 évben sem a Bükkből sem pedig a Bakonyból nem került elő újabb bizonyító példány, ezért kipusztulása valószínűsíthető. Kelet-Szlovákiában, igen közel a magyar határhoz, Streda nad Bodrogom településen (Tarbucka nevezetű helyen: 277 m) Ignác Richter több példányt gyűjtött. Feltételezhető, hogy a Zempléni-hegységben is vannak tenyésző populációk.

A villányi-hegységi Tenkes-hegy (409 m) és környéke Natura 2000-es terület a faj egyik igen jellegzetes magyarországi élőhelye. A csúcson egy radarállomás működik. Eredeti vegetációja a pusztafüves lejtősztyeprétekkel mozaikos

karsztbokorerdő, a mélyebb termőtalajú helyeken mészkedvelő tölgyes-, a sziklaki-búvásokon sziklagyepfoltokkal. Az északi részen tájidegen, telepített fenyves található. A hegy keleti oldalán kisebb törmelékletőerdő, míg az északkeleti sarokban déli kiterjedésű, kis kiterjedésű szurdokerdő maradvány van. A karsztbokorerdő gyepfoltjait a II. világháború előtt legeltették, s a legeltetés megszűnése után spontán cserjésedés indult el, sőt megjelent a bálványfa, az akác és fekete fenyő is, valamint számos inváziós lágyszárú. A déli lejtőkön egykoron mandulafákat is ültettek. A Máriagyűd irányába néző oldalon jelentős kiterjedésű, művelés alatt lévő mészkőbánya üzemel. A hegylábi részeket szőlőültetvények foglalják el. A Tenkesről került elő a faunára új fajként az *Eilema caniola* (Fazekas & Ronkay 1982), s itt van a *Jordanita fazekasi* Efetov, 1998 típuslelőhelye (Efetov 1998). A többfelé is megtalálható *Colutea arborescens* bokrokon lokálisan egy magas egyedszámú *Jolana iolas* (Ochsenheimer, 1816) populáció él, s itt lép be a Kárpát-medencébe az *Agriphila tolli* Bleszynski, 1952, melynek pannóniai perempopulációi önálló alfajt képviselnek (ssp. *pelsonius* Fazekas, 1985). A 19. század közepén, Harkánytól délre, a savanyú homokos területeken a Dráva irányába még birkával legeltetett erdőszyep jellegű élőhelyfoltok voltak.

Tenkes-hegy: A plató déli részén, valamint a déli lejtő felső szakaszán hasonló mozaikot találunk, de itt a bokorerdő már a dalmát csenkeszes nyílt sziklagyepvel váltakozik. A bokor-erdő-foltok jellemző fajai: *Fraxinus ornus*, *Quercus pubescens* s. l., *Ruscus aculeatus*, *Anthericum ramosum*, *Carex michelii*, a nyíltabb részeken *Festuca rupicola*. A sziklagyep-pek legnagyobb tömegességű fajai az *Anthericum ramosum*, a *Carex michelii*, a *Chrysopogon gryllus*, a *Festuca dalmatica*, a *F. rupicola*, a *Koeleria cristata*, az *Orlaya grandiflora*, valamint a *Potentilla arenaria*. A szelvény ezt követően egy zárt lombkoronaszintű mészkedvelő tölgyesen halad keresztül (*Fraxinus ornus*, *Quercus pubescens* s. l., *Tilia tomentosa*, *Ligustrum vulgare*, *Brachypodium rupestre*, *B. sylvaticum*, *Carex flacca*, *Clinopodium vulgare*, *Hedera helix*, *Lathyrus niger*, *Ruscus aculeatus*, *Viola alba*). Délebbre ismét egy mozaikkomplexet találunk bokorerdő (*Fraxinus ornus*, *Quercus pubescens*, *Ailanthus altissima*), nyílt sziklagyep (*Bothriochloa ischaemum*, *Chrysopogon gryllus*, *Cleistogenes serotina*, *Festuca dalmatica*, *Melica ciliata*) és pusztafüves lejtőszyepprét (*Bothriochloa ischaemum*, *Cleistogenes serotina*, *Elymus hispidus*) foltjaival (Erdős et al. 2012). A hegylábi részeket mészkedvelő tölgyes borítja, amelyben kisebb lejtőszyepp-rét-foltok jelennek meg. Ez a mészkedvelő tölgyes sokkal degradáltabb, mint a lejtőn magasabban levő állományok: tömeges az *Ailanthus altissima*, de előfordul a *Robinia pseudo-acacia* és az *Aesculus hippocastanum* is. Az erdő valószínűleg másodlagos, korábbi szőlőültetvény helyén jöhetett létre. A koronaszint fő alkotói a *Fraxinus ornus*, a *Tilia tomentosa* és a *Quercus pubescens* s. l. A szelvény mentén két védett, bár meglehetősen gyakori fajt is találtunk: *Helleborus odoratus* és *Lonicera caprifolium*. Az apró lejtőszyepp-foltok degradáltak, bennük a fő gyepalkotók a *Brachypodium sylvaticum* és a *Cleistogenes serotina*. A hegylábat a Tenkesen is szőlőstelkek és gyümölcsösök foglalják el.

Nagy-hegy: A *Titanio normalis* potenciális élőhelye. Az 1950-es években még élt itt a faj, de azóta nincs megfigyelési adat. A Nagy-hegy egykoron természetes foly-

tatása volt nyugati irányba a Tenkesnek. Főleg az 20. század első felében intenzív kőbányászat folyt a területen, sőt mészégetők is működtek. Az 1960-as évektől egy jelentős autópút fejlesztés (Pécs–Harkány) drasztikusan ketté osztotta a két hegyet.

A hegytető platóján dalmát csenkeszes nyílt sziklagyep (*Sedo sopianae*–*Festucetum dalmaticae*) és karsztbokorerdő (*Inulo spiraeifoliae*–*Quercetum pubescentis*) mozaikja található. A sziklagyepben a *Bothriochloa ischaemum*, a *Chrysopogon gryllus*, a *Festuca dalmatica*, a *F. valesiaca* és a *Melica ciliata* a fő gyepalkotók, de helyenként dominánsá válik az *Artemisia alba*. Bár a Nagy-hegy sziklagyepi meg lehetőségen degradáltak, még így is igen fajgazdagnak mondhatók, számos védett faj előfordulásával (pl. *Convolvulus cantabrica*, *Dianthus giganteiformis* ssp. *giganteiformis*, *Linum tenuifolium*, *Ophrys scolopax*, *Sedum acre* ssp. *neglectum*). A bokorerdő apró foltjait kistermetű, max. 2 m magas virágos kőrisek (*Fraxinus ornus*) alkotják. A hegy déli lejtőjének egy rövid szakaszát karsztbokorerdő és lejtősztyeppré (Cleistogeni–*Festucetum rupicola*) mozaikja foglalja el. A bokorerdő uralkodó fásszárúja a *Fraxinus ornus* (a *Quercus pubescens* a Nagy-hegyen egyértelműen háttérbe szorul). A lejtősztyeppréten a *Cleistogenes serotina* mellett a *Bothriochloa ischaemum* és az *Elymus hispidus* dominál, amely zavarásra utal. Szintén bolygatást jelez a *Calamagrostis epigeios* jelenléte. A déli hegyoldal középső részét mészkedvelő tölgyes (*Tamo*–*Quercetum virgiliana*) borítja, kevés és kis kiterjedésű lejtősztyeppfolttal. A mészkedvelő tölgyes leromlott állapotú, lombkoronaszintje hiányos, benne a *Quercus cerris* és a *Tilia tomentosa* egyedei találhatóak meg, de előfordul a *Fraxinus ornus*, a *Quercus pubescens* s. l. és a *Pinus nigra* is. A fajkészlet néhány további faja: *Asparagus officinalis*, *Clinopodium vulgare*, *Ligustrum vulgare*, *Lithospermum officinale*, *Lonicera caprifolium*, *Teucrium chamaedrys*. Erőteljes zavarást jelez az *Amorpha fruticosa* sűrű állománya és az *Ambrosia artemisiifolia* megjelenése. A mészkedvelő tölgyestől délre egy nagytermetű fákból álló bálványfa-állományt találunk. Ennek cserje- és gypsintje szinte teljesen hiányzik, az eredeti növényzetre mindössze néhány *Ligustrum vulgare*, valamint egy-egy satnya *Brachypodium sylvaticum* és *Lonicera caprifolium* emlékeztet. A legkevésbé meredek hegyláb lejtőket szőlőültetvények borítják (Erdős et al. 2012).

Természevédelem – Conservation: Feltehetőleg regresszióban lévő faj, melynek európai areasúlypontja a Kárpát-medencében van. Tőlünk nyugatabbra (pl. Csehország, Észak-Olaszország, Spanyolország) rendkívül lokális, csak izolált fragmentumai ismertek. Számos lelőhelyen a társulás-komplexek (szigma-társulások) alaposan megváltoztak. A térnövelő és tércsökkenő dinamikában a sziklagyep, lejtősztyepek, karsztbokorerdők rovására jelentősen növekedtek a fekete fenyvesek és az akácok.

Köszönet – Acknowledgements: Köszönöm Bálint Zsoltnak és Katona Gergelynek (MTM), hogy biztosították a gyűjteményi vizsgálatokat, s megköszönöm Horváth Andrásnak (Budapest) a Sárboárdon készített imágó fotókat és Buschmann Ferencnek (Jászberény), hogy példányának adatait közlésre megküldte. Az angol nyelvi részek elkészítésében Bálint Zsolt volt segítségemre.

Irodalom – References

- Buschmann F. 2004: A Mátra Múzeum molylepke-gyűjteménye III. Choreutidae – Pyralidae. – *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis* 28: 243–272.
- Efetov K. A. 1998: *Jordanita (Jordanita) fazekasi* sp. n. from southern Hungary (Lepidoptera: Zygaenidae, Procridinae). – *Entomologist's Gazette* 49: 183–187.
- Erdős L., Dénes A., Morschhauser T., Bátor Z., Tóth V. & Körmöczy L. 2012: A Villányi-hegység aktuális vegetációja észak-déli irányú vegetációs grádiensek tükrében [Actual vegetation of the Villány Mts based on north-south facing vegetation gradients]. – *Botanikai Közlemények* 99 (1–2): 47–63.
- Fazekas I. & Ronkay L. 1982: Az *Eilema caniola* Hübner, 1808 magyarországi előfordulása. [The occurrence of *Eilema caniola* Hübner, 1808 in Hungary]. – *Folia Entomologica Hungarica* 43: 235–238.
- Fazekas I. 1996: Systematic Catalogue of the Pyraloidea, Pterophoridae and Zygaenoidea of Hungary. – *Folia Comloensis, Supplementum*, 34 p.
- Kasy F. 1965: Zur Kenntnis der Schmetterlingsfauna des östlichen Neusiedlersees-Gebietes. – *Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland* 34: 75–211.
- Leraut P. & Luquet Chr. 1982: Statut de quelques genres et espèces d'Odontinae paléarctiques et description de quatre nouveaux taxa (Lep. Crambidae). – *Linneana Belgica* 8 (12): 527–555.
- Pastoralis G. 2000: Kiegészítő adatok a Vértes molylepke-faunájának ismeretéhez (Lepidoptera). – *Folia Entomologica Hungarica* 61: 275–278.
- Pastoralis G. & Szeőke K. 2011: A Vértes hegység molylepke kutatásának eddigi eredményei. [The summary of the research results of the micro-moths of Vértes Mountains]. – *e-Acta Naturalia Pannonica* 2 (1): 53–100.
- Reskovits M. 1963: A Bükk-hegység lepkefaunája [Die Lepidopteren-Fauna des Bükk-Gebirges]. – *Folia Entomologica Hungarica* XVI (1): 1–62.
- Szent-Ivány J. & Uhrík-Mészáros T. 1942: Die Verbreitung der Pyralididen (Lepidopt.) im Karpatenbecken. – *Annales Historico-naturalis Musei Nationalis Hungarici* 35: 105–196.
- Slamka F. 2006: Pyraloidea of Europe / Europas (Lepidoptera) Volume |1| Band, Pyralinae, Galleriinae, Epipaschiinae, Cathariinae & Odontiinae. – Frantisek Slamka, Bratislava, 138 p.